

10 1958

planinski vestnik

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

planinski vestnik 10¹⁹⁵⁸

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE | LETNIK XIV | OKTOBER

VSEBINA:

PLEZALSKA DOŽIVETJA	
Marijan Lipovšek	529
OB SLOVESU	
Janez Dodič	538
MLADA POTA	
Leopold Stanek	538
Z JAMARJI PO CERKLJANSKEM	
Srečko Logar	539
PLITVIČKA JEZERA	
Leopold Stanek	541
BAVŠKI GRINTOVEC	
Tone Wraber	542
JESEN NA BLEDU	
V ROBU NAD CESTO	
Ciril Debeljak	546
KJE PA JE TRIGLAV	
Vilko Mazi	548
ŠE ENKRAT - ŠITE	
Marko Butinar	553
IZ PLANINSKE LITERATURE	557
RAZGLED PO SVETU	559
IZ OBČNIH ZBOROV	568
NASLOVNA STRAN:	
Zičnica na Krvavec - Foto Močnik Franc	

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanaajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likovčarjeva ulica 3, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Komunalni banki 600-701-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izroče Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

»INTERTRADE«

podjetje

za mednarodno trgovino

in zastopstva

LJUBLJANA, Cankarjeva

Plezalska doživetja

MARIJAN LIPOVŠEK

Široka peč

Tudi tokrat sva bila z Alekso in zopet sva bivakirala. Toda kriva je bila najina počasnost.

Alpinistično zavetišče za Akom nama je bilo težko dostopno. Ključev nikjer. Ko sem nekoč spal v tisti lični pločevinasti škatlici, so naju s tovarišem stisnile na eno samo posteljo matere z otroki — pravi dečji dom. Prav privoščil sem jim, toda namen zavetišča je menda drug.

Z Alekso sva spala v Lipovčevi bajti in zjutraj še v mraku odšla na pot. Znana, stara steza naju je držala navzgor. Jutranja hoja k steni, tesnoba in pričakovanje!

Hlad je vel čez gorske gozdove in od potoka, ko sva prečila in hodila po lepo izhojenih sledih proti steni.

Široka peč, ki je dobila v tenkem občutku za oblike gora tako odlično ime, je velikanska grmada pečin. Štiri smeri so bile preplezane čeznje. Takrat, ko sva plezala z Alekso, četrte še ni bilo. Lezla sva proti smeri prvih plezalcev v grdo, krušljivo grapo pod sredo stene, tik zelene glave z macesni. Plezanje spodaj ni težko. Bal sem se — po Potočnikovem opisu — neke zajede, skozi katero se pleza na slok skalnat greben ob grapi. Prešla pa sva jo, ne da bi se je zavedela, mogoče tudi obšla. Kar naenkrat sva se znašla na razu, ki se vleče strmo navzgor proti levi. Lepa, izpostavljena plezarija ni pretežka, toda šlo je počasi, ker je trdne skale le malo. Opoldne sva bila pri položnem kaminu. Prestop tam naprej ni lahek. Treba je, ne po prepokah desno, temveč levo čez strmo stopnjo na ozko laštico, kjer je bajna izpostavljenost nad severovzhodno grapo. Strašen, divji svet prepada tam v zmešnjavi žlebov, silnih strmin in čudnih, na pol poraslih, preperelih žmul.

Trdna polička, kakor izrezana iz svetlosive skale, je dobro stojišče za naslednjo krušljivo stopnjo. Čeznjo prideš na položnejši svet, po njem pa do vršnega, kaminastega žleba, ki se dviga proti četrti grebenski škrbini.

Ta žleb je težak. Krušljiv je, rjav in rdeč. Alekso je tod plezala naprej, po desni strani. Skale, za glavo debele, so letele čez mene. Nevarna plezalska pot! Enkrat sem jo dobil v glavo, na srečo samo nek manjši vzorček. Z rahlim glasom me je Alekso prijazno vprašala, zakaj nisem glave umaknil. Molče sem preslišal to vprašanje, ko sem bil pa jaz na vrsti, se nisem dosti bolje vedel. Človek ne ve, kam bi se prijel in kam bi stopil. Strmina je huda in tudi izpostavljenost ni kar tako.

Dve težki prevesi sva obšla nekako na levo. Končno sva stala pod izstopnim kaminom. Popisi se tu križajo, tudi pripovedovanja se ne ujemajo. Menda so prvi plezalci prečili levo na steber in po njem plezali na greben. Sedaj

plezajo dostikrat naravnost v škrbino. Ni lahko. Najprej je treba v kamin, ki je čudna, krušljiva in ozka votlina. Komaj najdeš primerne opore, ker se vse drobi pod prijemi, strmó je pa zelo. Potem moraš na zagvozdano skalo na prvo okno. Zgoraj, vrh votline, je pa še eno okence, ki gleda na ono stran, prav na greben in od spodaj ni vidno. Ne vem, če je tam prehodno. Za plezalce višje vrste gotovo. Midva sva stala na prvem oknu in gledala za prehodom. Splezala sva iz okna levo ven (desno, če gledaš podse v prepad) po presneto nerodnem žlebiču v škrbino. Skrajno strmo je, krušljivo, oprimki pa so majčkani. Pod teboj pada ves dve sto metrov visoki žlebasti kamin na spodnjo gredino. Z naporom, pa tudi z največjo zbranostjo sva tu plezala.

V mraku sva stala v škrbini. Bilo je v avgustu, noč za dolga plezanja že zgodnja. Sestop za Široko peč ni težak, toda predse moraš kaj videti. Za vreme se prej nisva menila, komaj da sva se kdaj pa kdaj ozrla na nebo. Tedaj je začelo škropiti. Stisnila sva se pod majhno preveso, kajti medtem se je stemnilo. Nikamor več nisva mogla. Vdala sva se v usodo, vesela, da nama je plezanje uspelo. Nisva se bala dolgih ur, ki so naju čakale.

Megle so ovijale Škrnatarico. Ponoči je bliskavica za trenutke razsvetlila razorane stene nama nasproti. Grozljiv pogled! Spodaj sva tu in tam v prebliskih zagledala umazano, plitvo snežišče v krnici. Dremala sva, se presedala, spet dremala in drgetala, ko naju je začel lizati mraz. Kmalu po peti uri zjutraj je bilo že svetlo. Začela sva s sestopom počasi, trdih udov in okorno, kakor navadno po bivaku, pa srečna.

Vsak hodi po svoje. Nič ne oporekam, da ni tisti, ki čez tako steno, ki spada danes med zmerno težke plezarije, pride naglo in brez bivaka, seveda boljši alpinist. Hitrejši na vsak način. O tem se res debatirati ne da. Toda najino zadovoljstvo kljub bivaku ni bilo nič manjše. Tako, kakor sva plezala, sva plezala lahko, prijetno, brez nemira in hitenja, kakor je nama pač ugalajalo. Seveda sva to morala plačati z bivakom. Doživela pa sva steno s tistim notranjim mirom, ki ohranja na izvršena dejanja najlepše spomine. Rad priznam, da stene niso vselej primerne za taka meditativna romanja. Končni rezultat pa je bil za naju polnejši, bogatejši. Saj je tudi doživetje bivaka nazadnje le nekaj lepega, čeprav nas v dolini kar stresa mraz ob misli nanj, preden smo ga prestali.

Še enkrat v Široki peči

Tedaj sva bila z Dušanom, dva dni potem, ko sva preplezala severno steno Frdamanih polic.

»Dečji dom« v bivaku III naju je pregnal na eno posteljo. Zbita od slabo prespane noči sva jo krmežljivo mahala proti macesnom. Pred nama se je dvigal Dibonov raz.

Smer šeste stopnje, ali vsaj taka, ki je do nedavna veljala za šesto. Toda nevarnejša menda od vseh, kar jih je po naših gorah, zaradi strašne krušljivosti skale v Široki peči.

Od macesnov sva prečila na levo po peščeni, drnasti, precej nagnjeni, pa široki gredi. Vstopila sva ob razu.

Dane Škerl mi je pozneje pripovedoval, da sta rabila s Kočevarjem do rdeče votline kakšnih 100 metrov višje v razu komaj 15 minut. Ne morem si misliti, kje sta plezala. Midva z Dušanom sva se držala desnega boka. Imel je značaj stene, ki sva jo prečila po strmih stopnjah, slabo izraženih poklinah in nekakšnih zajedah navzgor. Celi kupi rdečega kamenja so se podirali pod

nama. Ne vem, kako sva prišla srečno čez. Včasih se plezalcu zazdi, da ga stena pusti čez takale mesta prav po milosti, ali pa zato, da ga više ujame v še hujšo past.

Ob pol desetih sva stala pri rdeči votlini. Ogledala sva si položaj. Deset metrov visoka vdolbina ima na desnem kraju nekakšen rob. Za njim je prestop navzgor: previsno oblikovano skalovje v slabo nakazanem žlebu. Edina možnost.

Na robu je dovolj prostora. Velika, trdna skala iz sive kamenine deli stojišče pod votlino od stopov pod žlebom, ki so še precej udobni. Z njih plezaš potem naravnost gor v previse.

Dušan je splezal naprej. Bila sva na dvojni, konopljeni vrvi. Napeto pripravljen sem opazoval njegovo početje.

S spodnjih stopov se je gibčno, kakor je on sploh znal, toda previdno dvignil navzgor v žleb. Štirje klini so šli v skale. Bil je kakšnih osem metrov visoko, v slabi poziciji. Malo mi je bilo tesno. Oziral sem se navzgor v pečevje, ki je vse prej kakor vabljivo. Smer, ki je iz daljave idealno lepa po vstromljenem razu, je od blizu skoraj odurna.

Še preden sem utegnil domisliti do konca misel, kaj bo, če se kaj zgodi. Dušana spodnese — vznak zleti iz previsa! Oster, hipen zvenk vseh štirih klinov, ki jih je vrv iztrgala iz špranj!

Kot bi trenil, sem bil za skalo. Skrajšal sem vrvi. Tlesknili sta čez pečino in obstali. Zadržal sem ju, a pomagala mi je formacija pečevja.

— Dušan! ... Nič.

Kako dolgo? Ne vem. Težki trenutki.

Naenkrat: — Spusti malo! ... Njegov glas! Spuščam vrvi, nakar ohlapne omahnejo.

Čakam. Dolgo. Okrog in okrog tišina. Globeli, prepadi z grapami in borovjem, sonce in jasno nebo. A v srcu zagatno. Čuden, težak občutek.

— Grem, potegni!

Previdno vlečem. Počasi tečeta vrvi. Vedno bliže mi je, a ga ne vidim. Pod stojiščem pada stena v previsih in navpično navzdol. Ne vem, kje pleza.

Sedaj je tu. Krvav, raztrgan in težko sopeč, slab. Spravim ga k sebi na stojišče, posadim na skalo. Malo se vleže in počiva.

Spodaj pod previsi je majhna gredina. Tam je ležal. Iz žleba je padel v odprto steno; pod spodnji previs. Obdrsnil se je po celi desni strani telesa, obvisel in vrvi sta ga stisnili v košu. Desna roka, stegno, noga, vse hudo boleče od udarca. Prsni koš zgoraj na videz deformiran. Bil je pretresen, toda pogumen. Res močan, neuklonljiv plezalec. Če bi on tedaj popustil, ne vem kako bi prišla sama iz tistega strašnega raza. Sam je priganjal nazaj, češ, pozneje ne bo mogel več.

Začela sva z umikom. Ne vem, koliko je bila ura. Spuščal sem ga v Dülefrjevem sedežu, a še posebej navezanega. Potem se je moral spraviti na varno sam, ko je bil za raztežaj niže. Kajti moral sem zabiti klin in se spuščati za njim. Kolikor sem mogel, sem ga ščitil pred pritiskom vrvi, pred padajočim kamenjem. Obupaval sem, ker mu nisem mogel pomagati, ko se je od vrvi ali od mojega prijema rušilo kamenje. Preklinjal sem to zoprno rdeče skalovje. Previdnost — kje je bila samo ta! Bilo je, kakor da bi tipal za najrahljšo snovjo, po najobčutljivejši zgradbi, pa so bile le grozne, krušljive skale, naložene v strmi steni.

Narezal sem pomožno vrvico. Nisva imela dovolj vponk, da bi jih puščala v steni. Štiri šopi vrvce za štiri kline, za štirikratno spuščanje. Morda so še danes tam, priče najinega umika.

Šlo je neskončno počasi. Za Dušana je bil vsak najmanjši gib bolečina. Ob štirih popoldne sva stala pod steno. Začela se je mučna hoja proti macesnom. Podpiral sem ga. Pozno popoldne sva bila tam, čez odstavek poti, ki sva zanj rabila zjutraj le nekaj minut.

Dušan je počival. Strmel sem vanj, v bivač, ki je bil še daleč — za naju — in upal, da bo pri moči, da prideva še ta dan do njega. Ne bi bil zmozel sam te poti, če bi bil notranje težje poškodovan — nikoli!

V mraku, okrog osmih zvečer sva bila po neskončno težki poti pri bivaču. Neštetokrat sem obupaval, stiskal zobe — toda kako je bilo šele njemu!

V bivaču — dečji dom. Izključeno, da bi ležala oba v eni postelji. Zanj bi bilo to pretežko. Spravil sem ga na ležišče. Potem ko mi je zagotovil, da mu ni hudega in da se bolje počuti, sem v temi odšel in se pretipal po stezi do senikov. Bili so zaprti, vrata z žebli zabita. Kmetje so se zavarovali pred večnimi vlomi in pred divjaštvom na njihovem senu, ki se je drobilo in šlo v nič. Šel sem v Gozd in prespal noč v domu sindikatov.

Zjutraj sem se vrnil po Dušana. Na prvem ovinku pod bivačem mi je prišel sam nasproti. Hodil je počasi, pa vztrajno. Šla sva na vlak, ki ga je odpeljal k zdravniku. Nobenih poškodb ni bilo razen bolečega udarca in stiska reber. Njegova gibčnost in prožnost sta ga v nekaj tednih pozdravili.

Tako me je drugič Široka peč odbila.

Ojstrica

Ko sem nekoč poleti, kmalu po minuli vojni, bival dalj časa na Korošici, sem se pri počitku med plezalnimi vzponi dobro zabaval nad opazkami v stari vpisni knjigi z vrha Ojstrice. Ne morem pozabiti naivnega, pristranskega humorja, s katerim so planinci belili svoje pripombe. Nekaj mi jih je ostalo v spominu, med njimi tale francoska cvetka:

Après quatre jours de plez a rejšn (!) nous sommes arrivés au sommet d'Ojstrica.

Res bi bilo dobro, da bi kdo zbral take primerke in jih pokazal bralcem Vestnika. Saj so podobne zbirke, ki so že izšle, dobro povedale, kakšni značilni odrazi časov in nazorov se nahajajo po takih zapiskih, pa tudi kakšna zgodovinska vrednost se znabiti najde v njih.

Med drugimi sem na neki strani zagledal Herletov opis prvenstvene smeri čez severno steno. Iz tistih preprostih besed, ki jih je napisala roka tedaj že pokojnega Herleta, je odseval velik ponos nad dejanjem, pa tudi nezaslišan napor, s katerim sta Herle in Vršnik preplezala to steno.

Zapiske sem pustil, kakor sem jih našel. Ne vem, kje so danes. Če bi imeli planinski muzej, bi spadali vanj, dokazi velikih dejanj, ki so zgodovina naše alpinistike.

Šele lani se je naključilo, da sem to smer preplezal.

Zgodovina Ojstrične stene je znana. Najprej je preplezala Mira Marko Debelakova zahodno steno. Ni jasno, če je vedela za pravo severno steno ali ne. Zahodna stena ni težka, je pa manj hvaležna, nič kaj lepa plezarija po sipastem grušču, skozi kamine in tu pa tam tudi čez navpične krajše skoke. Izstopaš lahko različno: proti severozahodnemu grebenu, v sredini pod vrhom, pa tudi v škrbinici na zahodnem robu.

Severni steni, ki je jasno odražena kot samostojna formacija celega sklopa, so rekli tudi severozahodna stena. Mira Marko je v Planinskem Vestniku pri opisu plezanja čez zahodno steno imenovala le-to severozahodno. Tedaj je nastala zmeda. Josip Wester se je v nekem svojem članku »z očmi plezalskega laika iskaje možnosti smeri« takole spraševal: »Kod neki je plezarila Mira Marko, da je zavzela severozapadno steno kar v treh urah?« ... Toda takrat se je Wester nahajal pod severno steno na vijugah nove Kopinškove poti. Po tej steni pa Marko ni plezarila.

Res je, da gleda zahodna stena nekoliko proti severu in severna nekoliko proti zahodu. Njun notranji stični kot torej ni — idealno vzeto — pravi kot temveč nekoliko večji, širši kot. Toda te malenkosti pri imenovanju ni mogoče upoštevati, sicer nastane zmešnjava. Najbolje je, če stene ločimo: severno, zahodno in seveda severovzhodno nad Robanovim kotom.

Oba grebena ob stiku bi morala pravzaprav biti raza. Toda sta res čisto samostojni tvorbi, izraziti v pečinstih oblikah in skladih, tako da jima lahko rečemo greben. Eden je severni, ki pada v škrbino proti Grofički, drugi severozahodni, pod katerim stoji novi bivač. Rob nad zahodno steno pa je res pravi rob, s položnejšimi skalovitimi in gruščastimi pobočji nad Korošico.

Prva plezalca, ki sta v severni steni uspela, sta bila Režek in Modec. Režek je šele l. 1955 popisal v Vestniku to plezanje, čeprav je bila smer preplezana šestindvajset let poprej. Morda je bolje tako. Režkov popis je namreč odličen. Napisal ga je lahko samo zrel mož in kdo ve, kako drugače, najbrž manj zanimivo, bi opisal steno mlad fant, kakor je bil Režek še tedaj. V Našem alpinizmu je bila smer seveda opisana, pa kolikor vem, do konca minule vojne še ne ponovljena ali pa komaj enkrat.

Nato sta plezala v severni steni Ogrin in Omerza, dvojica, ki je stala tiha v ozadju, pa storila taka dejanja, kakor je raz Jalovca ali ta naša stena Ojstrice. Večna škoda, da nista nič pisala, razen nekega bolj žolčnega kakor res dobrega članka v reviji Planinske Matice, danes na pol pozabljene publikacije. Tam so se zbirali mladi, pa sposobni plezalci okrog družčine Janeza Gregorina in napadali meščansko planinstvo, kar se je dalo. — Smer Ogrin-Omerza v Ojstrici se drži bolj sredine stene, ima pa precej stičnih točk z Režek-Modčevo smerjo.

Med vojno, ko je prišlo v naše doline že gorjé s severa, sta Herle in Vršnik uspela v vzhodnem, najbolj gladkem delu stene.

Po vojni sta Kočevar in Arnšek plezala v desnem delu čez težke plati. Končno sta ista dva v družbi s Pajerjevo prečila preko vse stene, začenši za znanim, markantnim stolpom v severnem grebenu, pod katerim gre na vzhodni strani Kopinškova pot.

Vse druge variante so brez pomena, tako tudi variantica Schlaudosich-Wacek, o kateri je Režek dobro povedal, koliko je vredna.

Pač pa je Ciril Debeljak, ki bi kot Celjan vedel o Ojstrici največ povedati, saj jo je spoznal poleti in pozimi, plezal nekje okrog severozahodnega grebena. Žal je popis, kakor je pisan živo in napeto, malo nejasen glede smeri.

Območje Ojstrice je nad tremi, štirimi dolinami in nad Dleskovško planoto. Ko hodiš po teh krajih, je nad teboj dih gore. Že daleč spodaj, sredi mesta, bele Ljubljane, se blešči njen lepi vrh nad zelenimi griči, kamor se na obzorju izgubljata stranici Titove ceste. Zgoraj, v globokih dragah planote, se skriva za robovi, na prehodih med griči pa jo zopet zagledaš, pozimi kristalno belo, v neurjih mračno, grozečo, poleti svetlo sivo, sončno ali zavito v oblake.

V Robanovem kotu je osrednja gora, v Logarsko kaže svoje gladke plati. V dolini Bele jo za hip zasenči slovita Rzenikova stena. A ko si zgoraj na prevalu, se pod teboj vse pogreza v nižave, vse postaja majhno, drugotno spričo te gore, ki je še visoko nad Konjem, Rzenikom in Dedcem, na meji dveh dežel, pokrajinsko in tudi narodopisno tako različnih.

Visoko pod Presedljajem smo odložili oprtnike, Mojka, Andrej in jaz. Zagledali smo se v dolino pod seboj. Steza drži skozi strm gozd. Sedaj se je vzpela na peščen hrbet nad grapami in se za hip zravnila. Tik ob nosu, poraslem z reso, smo počivali. Julijsko sonce je sijalo na mračne globeli. Rzenikova stena s svojim vedno enako hladnim obličjem se je svetila v popoldanski luči. Njen levi del, siv in rdeč, je odseval v dolino. V kotu proti severni strani pa so čepele sence. Hladen veter je pihnil kdaj pa kdaj od njih sem čez.

Po dolini Bele hodimo s kranjske strani na Korošico. Dve poti držita tu skozi. Ena na Presedljaj, zaznamovana, druga čez Petkove njive, lovska. Obe sta strmi in malokomu ljubi. Morda zaradi hoje po dolgih strmcih, ki se zde kakor brez konca, morda pa tudi zaradi značaja doline same. V somračnih tokavah se pretakajo vode. V začetku doline je kratka tesen, kjer potok naglo zniža svojo strugo med precej visoke stene. Bregova silita drug k drugemu in šele više gori se dolina razširi.

Počasi sem začel razumevati lepoto tega odmaknjenega gorskega kota. Hodil sem tu v poletni pripeki in v dežju, pa zopet sredi jeseni, ko so gozdovi žareli od barv. Nekoč, ko sem se vračal v prvem snegu s Konja, sem jo prešel bledo in megleno, prežeto s tiho žalostjo. Mrakobna luč se širi po njej in čudna tišina, kakor kje v krajih, kjer še bivajo gorski duhovi, da noga včasih zastane od tesnobe. Ta samotna in divja odmaknjenost si le počasi utre pot v srce.

Stali smo in gledali podsé. Nad nami so se širile strmine pod Vežico, nedopovedljivo resen in tihoten svet.

V mraku smo prišli na Korošico.

Zgodaj zjutraj sva naslednjega dne hodila z Andrejem proti Škarjam. Lep dan se je delal. Doživetje zgoraj na grebenu, na ločnici med severom in jugom, je vedno enako močno. Dva svetova! Na tej strani trave in položnejše strmine, v dalji koče na Veliki planini, še dlje sivozeleno Ljubljansko polje. Onstran, na severu, strme stene, špiki in globoka, zelena dolina. Po njej se vije trak bele ceste, v čistem zraku ostro zarezan v zeleno dno. Nato prodovi, spet gorske vrste, žametni gozdovi in gore, ena za drugo tja čez Olševo in Peco do rahlo začrtanih daljnih visokih gmot.

Na grebenu je pihalo. Šla sva navzdol po vijugasti stezi in tik nad bivakom prečila strmine pod severno steno.

Hodil sem brez posebne skrbi, pa nisem se počutil najbolje. Nekaj mi prejšnji večer ni prijalo. Pod steno, ko sva bila že mimo bivaka, sem bil prav slab.

Povedal sem Andreju, kako je z menoj. Plezanje, ki sva ga imela pred seboj, ni šala. Če bi se potajil in bi mi bilo više gori slabše, bi bil kriv za vse, kar bi šlo narobe. Mislim, da sem imel neke vrste gorsko bolezen. Ležal sem na grušču in globoko dihal. Sam sebi sem se zdel klavrn. Toda vedel sem, če ne grem v steno, ne bom nikoli več prišel semkaj. Tako redko mi je bila dana prilika za tako plezanje. Ušla bi mi Ojstrica s Herletovo smerjo za vedno. Zato sem vprašal Andreja, če si upa voditi brez moje pomoči. Ne mislim sicer, da bi mu bil v veliko pomoč. Toda že kratka izmena v vodstvu dá

človeku včasih do sape. Andrej pa je bil zadovoljen, kakor je pač bilo. Kot tih fant, pa odločen in drzen plezalec je vzel nase glavno, odločilno težavo. Toda vedel je, da bom storil vse, da mu je ne bom povečal. Tako sva pričela plezati.

Za začetek sva naredila napako, deloma po moji krivdi. Držala sva se namreč preveč natančno opisa Ogrinove smeri. Po tej je treba nekaj raztežajev navzgor. Vstopila sva desno od osrednje grape v strmo skalovje, ki ga prerežeta dve ozki gredi. Po zgornji, malo širši, pa precej nagnjeni, sva priplezala v izpostavljeno in krušljivo pečevje, strmo in nevarno, da sva se potem kar čudila, kako sva čezenj srečno prišla. Nisva slutila, da je bil to domala najtežji del sploh vse plezarije. Nič se nama ni pozneje zdelo tako težko, ker sva morala ob neznatnem varovanju plezati prosto in to res ne v lahkem svetu.

V grapi je bil nato preprosto in lahko. Čez strm odstavek sva prišla na drugo položno mesto. Tam si že sredi stene, ujet v njene lepote in težave.

Po ozkih, stopničastih policah sva obšla naslednji skok. Stala sva pod kaminom. Tu gre Ogrinova smer naravnost naprej.

Stena tik nad nama ob kaminu je bila tako vabljava, da bi gotovo zavil vanjo, če bi Andrej ne vedel, da je treba pod njo na levo. In vendar — kako bi se zmotil! Zgoraj so sami slepi koti in navpične pečine, kjer nikamor ne moreš.

Šele sedaj sem razumel bistro zasnovo Herletove smeri. Da doseže zgornji, ploščati in navpični del, ki sva ga ves čas videla v silni višini nad seboj, zavije iz grape v steno pod severnim grebenom. Tam se dviga desno povprek do navpičnega ploščatega pasu, ki je tam vstromljen preko vse širjave. Tam zgoraj nekje je čez ta pas slovita prečnica v skrajni izpostavljenosti in v gladkih skalah.

Tu spodaj sva sedaj prečila iz grape v levo. Slutila sva, da se začno težja mesta, pa hoja je bila sprva lahka, saj se da res kar hoditi po drobljivi skali in po nametanem grušču. Na levem kraju je treba čez prevesen prag v žleb. Stena se tu obrne čisto proti zahodu. Skala ima precej dobrih oprimkov, težje je bilo šele malo više ob žlebu. No, srečno sva izplezala in prišla na rjav, strm in poličast svet. V krhki skali je šlo nato rahlo levo navzgor. Na desni je vstajala vedno bolj navpična, gladka stena, na levi pa prepadne strmine proti peskom pod Grofičko.

Lep dan je bil. Za gorami nad Okrešljem so se kopičili beli oblaki, nebo pa je bilo sinje kakor le kdaj. Tudi nad robovi, visoko nad nama sva videla megle, ki so polzele čeznje, in vedno bolj se je širil razgled na vso steno in čez prepade. Tesnoba, ki naju je obdajala doli v grapah, preden sva se izvila iz njih, je izginjala, najina pot pa je postajala vedno bolj zračna, vedno lepša v strmih pečeh. In vedno več svetlobe je bilo krog naju, ko sva puščala za seboj mrak spodnjih žlebov in sotesk.

Še vedno mi ni bilo dobro. Na varovališčih sem se globoko oddihaval, pa najine hitrosti zaradi tega nisva zmanjšala. Andrej mi je dal svoj delež limone, ki sva jo imela seboj za žejo. Govorila sva, če ne bi poskusila od tod naravnost gori na severni greben, ki bi ga dosegla najbrž pri prvem stolpu, pri začetku Kočevarjeve prečnice. Toda nazadnje sva se le pametno odločila, da greva po smeri naprej. V neznanem svetu pod grebenom bi bilo morda še mnogo težje. Varljivo lahko je sicer bilo videti, pa spomnila sva se Kočevarjevega popisa, ki pravi, da se je izza stolpa spuščal ponekod po vrvi. Kako bi pa bilo v takem navzgor? Ne, bolje je bilo, da sva nadaljevala.

In čudno, čim više sva priplezala, tem bolj mi je odleglo. V zadnjih raztezajih tega dela sem bil že kar dober, tudi dovolj močan. Zavila sva torej na desno mimo votlin.

Z vsakim korakom je rastla lepota stene, pa tudi plezanja samega. Štiri votline, druga za drugo, ena višja od druge, so povezane s polico, poševno navzgor. Čudovito plezanje! Res težko samo pri prestopu iz prve v drugo votlino, kjer plezaš okrog docela izpostavljenega roba. Vse drugo pa je lahko v zračni višini nad osrednjo grapo, kamor padajo ploščate stene.

Iz smeri se vedno lepše vidi na ostalo steno, ki se odpira, rahlo usločena, v vsej širjavi, saj plezaš še vedno v njenem skrajnem levem delu. S severnega grebena pridrži nad spodnjimi tremi votlinami Kočevarjeva prečnica do zadnje velike lope, kjer se smeri za kratek čas združita. Zadnja votlina je že zelo visoko v steni. Nad njo je zgornji gladki pas. Šele tu se vidi, kakšna grozotna ovira je to na poti proti vrhu. Velikanske, navpične, gladke pečine, kot strnjen, neusmiljen zid.

Četrta votlina je zelo velika, dno ravno, pred njo na razdrti polici obilo prostora, zadaj v kotu pa teče lep curek bistre vode. Na živo zelenem mahu zraven je postavljen kozarček v obliki stare konzervne, pa čiste škatle. Imenitno!

Počivala sva. Res, nad nama je bila še skrb težke prečnice, ki sva jo morala še premagati. Toda kljub temu, da me je pri srcu vselej malo stisnilo, kadar sem nanjo pomislil, sem čutil v sebi veliko radost. Več kot pol stene je padalo pod nama v globine, strme, divje pečine, midva pa sredi njih na varnem prostoru. Le tisti veter, ki je doma v prepadnih stenah, je včasih pihnil krog naju.

Tedaj sem se spomnil raznih mnenj in ocen, ki jih imajo plezalci o tej smeri. »Vse skupaj ni nič, razen prečnice!« mi je nekdo dejal. Kakšna zmota! Če ni skrajnih težav, naj smer nič ne pomeni? Kakšna veličavost in zaslepljenost! To prelepo plezanje iz grape navzgor, ko puščaš za seboj tesnobo in se pneš naproti luči in prostranemu razgledu, tako raznolikemu; v vzponu, ki že zahteva celega moža. Potem vzpenjanje iz votline v votlino, kjer smer vidno pridobiva na višini in se vedno bolj bliža osrednjemu delu steze in ga doseže prav pri zadnji, najvišji zijalki — vse to je kakor korak iz noči v dan, v prostrano, svetlo višino, kjer prosteje zadihaš. Ne samo lepa, edinstvena smer je to.

Sedaj so se začela težja mesta. Precej prvi skladi prižnice, ki je tri do štiri raztezaje višje, so zelo gladki. Spodaj trdna in le malo razčlenjena skala iz celih kosov, siva kakor granit in vlažna, ker od zgoraj nanjo kaplja, je zgoraj nad prvim skokom nerodno krušljiva. Vendar sva bila kmalu na prižnici. Pred nama se je dvigala navpik kompaktna pečina. Ozek stolp, vrh katerega sva stala, je slonel ob njej. Na vseh straneh prepadi.

Bila sva pod prečnico. Kako je bilo pri srcu Herletu in Vršniku, ko sta stala tu? Kakšna sila je bila v njiju, da sta prišla ponovno tu sem in z vrtalom omogočila sebi in vsem naslednikom prehod čez te strahotne peči!

Treba je naravnost navzgor, s potegi in tudi stopnimi zankami, če si premajhen, da bi dosegel kline ali oprimke. Pa oprimkov skoraj ni. V višini šest metrov je vzboklina, majhen previs, čez katerega moraš, in potem si na prvem še dosti dobrem stojišču, sredi navpične stene. Od tam gre prečnica v levo, po drnastih in skalnatih stopih, nato naravnost navzgor z enim samim oprimkom za roke, pa brez stopa. Takoj za robom je nato majhno, a imenitno korito pod navpično, režasto prepoko.

V pol ure je bilo vse to za nama. Na dveh vrveh sva se dobro sporazumevala, tudi če se zaradi navpičnih skal in zato, ker je zgoraj stojišče po položaju precej okrog ogla, nisva mogla dosti pogovarjati.

Andrej je ta mesta izvrstno izplezal. Res, malo sva bila v skrbeh, preden je začel, potem pa je šlo kakor po maslu. Že s prvega stojišča nad vzboklinico mi je prijazno pomahal navzdol, češ, ni tako hudo, potem pa, dokler ni izginil za robom, je s kratkimi pripombami opisoval, kako mu gre.

Vse skupaj danes ni tako zelo težko — hvala Herletu in Vršniku — če plezaš na dveh vrveh in pravilno vpenjaš. Najtežji je sam začetek, ker je stena kar izgajena in še malo vdolbena. Težak je previsek pod prvim stojiščem in v prečnici sami tisto mesto, kjer se skala izboči in se je treba nagniti ven. Vendar se ves čas lepo varuje na klinih.

Toda izpostavljenost! Res se zdi človeku, da stopa nekje po zraku. Pod stopali, ki so na ozkih stopih, pada vse navzdol naravnost od roba podplatov, se zdi, do vstopnega snežišča.

Mislila sva, da sva sedaj s težavami opravila, a sva se zmotila. Za najin občutek so se prave težave sedaj šele začele, čeprav ni — objektivno vzeto — kaj resnično težjih mest od prečnice. Iz koritastega stojišča je treba čez gladko okroglasto pečino na levo v drugo korito, podobno prvemu. To prečenje je prav zasoljeno. Zgoraj v skali, ob navpični steni, čez katero seveda ni prehoda, sva našla klin z lepo vponko. Prečiti moraš ali zgoraj naravnost čez skalo ali spodaj levo okrog, pa povsod si kakor v zraku nad neznanskim prepadom. Nato je treba še v tretje gruščasto korito. Vsa tri so zajedena pod previsne počī brez prehoda.

In še je treba na levo čez skalnato širšo polico in nato po gredi navzgor. Tam nekje sva našla star klin, pa še nisva vedela, če sva prav. Stena nad nama se je nekoliko položila, pa hodna še ni bila. Vse je dišalo po težki plezariji. Bila sva malo vznemirjena, kajti vsi, ki so nama smer opisovali, so rekli, da po prečnici »nič več ni«. Je pa že Kočevarjev popis pravilnejši, ko govori o strmi, izpostavljeni steni z majčkenimi, trdnimi oprimki. Človek si seveda tak splošen opis drugače predstavlja. Te stene je namreč precej. Smer pa drži tako, da zavija počasi levo navzgor pod krajni levi žleb ob severnem grebenu. Saj tam je edini možni prehod, kajti naravnost navzgor so prepadne, previsne počī in nad njimi ploščate, navpične stene.

Za skalnato gredo, ki je zelo značilna, sva z nekega nosu zavila naravnost navzgor. Za razom je tičal klin, midva pa sva plezala kar navzgor na skalnat vršič, kjer je malo več prostora. Ta prestop je zelo težak.

In še ni bilo konca. Po policah sva zlezla za veliko lusko ob žlebu, nato v žleb sam. Prvi skok v njem je bil tehnično skrajno neroden. Plezala sva ga prosto. Nato po ozkih, težkih poklinah na rob stene, ploščate gredine. Po njej, koder je šlo, na desno, nato zopet levo proti strmemu žlebu. Po njegovih rebrih, ki so v divjem neredu izoblikovana, navzgor.

Plezala sva, ne da bi gledala na vreme. Sedaj je začelo pršeti. Nekaj meglā se je vlačilo po robih, pa doline so bile jasne. Videlo se je, da ne bova imela z vremenom posebne smole. Res se je zjasnilo, brž ko sva začela plezati naslednje odstavke.

Slutila sva, da bo stene kmalu konec. Če le ne bi bilo še vedno tako strmo in izpostavljeno! Po žlebu sva morala še navzgor preko malo manj strmih, a ne lahkih poklin. Priplezala sva pod fantastično oblikovan začetek kamina, do velike prepoke, ki jo tvori odpočen sklad z grebensko steno. Vlažna, sigasta in ostra je skala. Ponekod so oprimki dobri, potem so samo gvozdna mesta.

Po razu te odpočene plošče sva splezala do vrha in tam končno, končno skočila v grušč. Herletova smer je bila za nama!

Po Kopinškovi stezi sva odšla na vrh. Prehodov čez vršnjo steno, ki niso težki, če jih pravilno najdeš, nisva iskala. Bilo je pozno. Oblaki na nebu so se raztepli, pa se zopet kopicili v svoje čudovite oblike, vedno nove, nikoli enake. Sonce je sedaj zašlo, midva pa sva v vedno gostejšem mraku hodila na Korošico, kjer naju je pričakala Mojka še pred nočjo.

Reči bi še bilo treba besedo o tej smeri, o katere zasnovi in pomenu so pisali in govorili že drugi, bolj poklicani, ter o njeni lepoti, ki ni bila prav ocenjena, kakor se mi zdi. Ali je lepota in imenitnost smeri samo v prečnici? Ta je, seveda, prelepa in ne samo po plezalsko-tehnični strani, temveč tudi po svojem edinstvenem položaju. Toda, kar je pred prečnico in za njo, ves ta tako različni plezalski svet od spodnjih grap do zgornjih prehodov, kjer se izvijaš iz objema na videz neprehodnih pasov, saj to je prav tako lepo, le drugače, polno nekega posebnega ozračja, ki se menja korak za korakom in te neprestano preseneča. S tem seveda ni zadosti povedanega o pomenu smeri. V časih športne prepotence so jo podcenjevali. Kdorkoli je govoril o njej, je omenjal samo prečnico. Drugo je bilo postransko. Kakor se zdi čudno: bolj so jo cenili politično, kot dejanje Herleta in Vršnika proti nasilju okupatorja v dokaz naše moči. Brez dvoma je tudi v tem njen veliki pomen, za nas in za večino Slovencev, ki o tem seveda niso nič vedeli, prej zgodovinski ponos kakor praktična pobuda, čeprav tudi te ne gre podcenjevati. Iz plezalskega stališča pa je treba popraviti mnenje o smeri kot celoti. Je težka, izredna plezalska pot, kakor sta jo zmogla samo prvovrstna plezalca-tehnika in plezalca z visoko moralo. Tako težka je, da se je ni treba nikomur sramovati, tudi spričo novih najvišjih doseženih težavnostnih stopenj ne.

Ob slovesu

JANEZ DODIČ

*V gorah se mi misel spočije,
ko zrem po daljavi okrog.
Tam cesta za robom se vije,
tu steza — napeta ko lok.*

*Potoček pod skalo pokleka,
v nižavo hiti kot srnjak;
čez hip ga objela bo reka,
umirjen njegov je korak.*

*Zlatnina ves Stol je oblila,
borovci veselo šume,
se megla v Zavrhu je poskrila
in luže pod smrečjem bleste.*

*Kako bi pozabil te kraje,
spomine rosijo v srce.
Med vami živel sem najraje,
prelepe ve — naše gore!*

Mlada pota

LEOPOLD STANEK

*Prehodi tisoč poti,
potem spoznaš:
če hočeš kam priti,
moraš hoditi,
kjer ni sledi.
Tam hodi mladost.
Z njo, novi čas.
Pred njim pogum.*

*Le kdaj pa kdaj
pod rušo se odkrije
cestišče iz davnine.*

Z jamarji po Cerkljanskem

SREČKO LOGAR

Najprej smo se spustili v slikovito dolino našega najstarejšega rudarskega mesta Idrije in mimogrede ugotovili, da je njena slika popolnoma drugačna, kakor smo si jo ustvarili v svoji domišljiji. Rudnika skoraj nismo opazili, ker je skrit skoraj 350 metrov globoko pod zemljo. Modernizacija pa je rudniške naprave že skoraj popolnoma stisnila v spodnji del mesta, kjer topijo dragoceno kamenje in iztiskajo iz njega dragoceno tekočo kovino ter jo za drage denarce pošiljajo skoraj po vsem svetu. Znašli smo se v prijetnem in čednem mestecu, ki ga obdajajo slikoviti griči in globoko zarezane doline, po katerih gozd sili celo v predmestja. Le malo časa smo imeli na razpolago, toliko, da so se nam pridružili še nekateri idrijski jamarji in že smo drveli po tesni dolini ob Idrijci in Cerkljanščici do druge kotline, ki je v marsičem podobna idrijski, vendar ima v ozadju bolj visoke hribe.

V tem prelepem predelu naše domovine mora biti jamar tudi planinec, čeprav je njegova funkcija popolnoma nasprotna. Tu se mora najprej visoko vzpenjati po strmih bregovih, če hoče, da se bo potem spustil v globino, v osrčje skrivnostnega podzemlja.

Naš cilj je bila zopet Ravenska jama, kamor so nas vlekli snežnobeli aragonitni kapniki in skrivnostni aragonitni »ježki«. Na tihem smo upali, da bomo ukradli tej čudni in edinstveni jami njeno skrivnost, pa je zaenkrat še nismo in morali bodo priti boljši učenjaki, da bodo končno razvozlati zadnje uganke tega čudnega podzemlja!

Cesta nas je vodila preko tihe vasice Zakriž. Z očmi smo iskali znane vrhove Porezen, Blegoš in Kojco. Prvi nam je sramežljivo skrival svoj vrh na desni strani in nam kazal samo svoj strmi in dolgi breg, drugi se je nekam ponosno in ošabno prikazoval v daljavi, Kojca pa se je postavila naravnost pred naše oči in nas sramežljivo zapeljevala s svojimi strmimi pobočji. Ne, tokrat nismo imeli časa, da bi jo obiskali. Morda prihodnjič, če bo v nas zmagala planinska strast nad podzemeljsko!

Že med potjo smo začeli ogledovati kamenje. Rjavorumenkasti kamni so nas spomnili, da smo na področju enega zadnjih vulkanov, ki je deloval v naši ožji domovini verjetno skupaj s Smrekovcem nad Šoštanjem. Poizkušali smo se v mislih pogrezniti v tisto razrvano vengensko dobo pred 250 milijoni leti, kakor pravijo učene knjige, če se učenjaki niso zmotili za kak milijonček. Kje je bruhalo in vrelo, kje se je dvigovalo in pogrezalo in kje lomilo? Prav nič točnega se ne da ugotoviti. Vse okoli nas je spokojno in mirno, nikjer nobene votline in nikjer hriba, ki bi kazal vulkansko obliko. In vendar so tla polna pepela, ki se je v dolgih stotisočletjih sprejel v tufe in grohe, ki jih sedaj obdelujemo s kladivi, da bodo dobili pravilno oblika za muzejsko zbirko.

Kmalu nato so nas bili pri Prezljevih zelo veseli, ko smo se ustavili v Gornjih Ravnah. Vhod v podzemlje imajo skoraj pred hišnim pragom. To je tisti vhod, ki so ga naši jamarji odprli pred nekaj leti, ko so sledili skromnim zapiskom idrijskega lekarnarja Henrika Freyerja in ki so bili bolj korajžni kakor nekdanji prednik Prezljeve domačije Čelik, ki je bil vhod v jamo zasul, da bi iz nje ne prihajale osovražene coprnice in delale točo po vasi.

Hitro smo pripravili orodje in vžgali karbidovke. Danes bomo v jami kopali in širili rove, da bo dostopna tudi drugim povprečno debelim ljudem. Za

debeluhe jame tako ne bo mogoče urediti, ker bi morali v njej razstreljevati. Tega pa nam ne pusti postojnski ravnatelj, ker se boji, da bi odstrelili tudi kakega ježka. Teh je hudobni Gorjanec že itak preveč odbil, ko je še lahko hodil po jami in ropal njeno bogastvo. Danes se bomo prebili tudi v novi del jame, ki smo si jo za silo ogledali že lani, vendar ne vsi, ker je bil rov tako ozek, da so skozi njega mogli samo najbolj suhi.

Lepota aragonitnega bogastva se nam je šele tukaj odkrila v vsej svoji mogočnosti. Mahoma smo pozabili na neprijetno blato, ki napolnjuje prvi del jame in ki včasih prisili človeka, da sezuje škorenj, če hoče priti na dan z obema nogama ter rešuje nato škorenj stoječ na eni nogi. V ravni smeri nas širok rov pripelje v majhen in nizek prostor, kjer je narava nakopičila nekaj izvleček aragonitne lepote, ki jo mora človek občudovati čepeč in v stalni bojazni, da ne bi zrušil kak tenak kapnik ali poškodoval ježka na stropu. Čudno, kjer se tudi stropa drži nevšečno blato, tam silijo na dan najlepši svetlobeli kristali aragonita v iglicah, ki presegajo decimeter in ki tvorijo okrogle ježkaste oblike. Čudna igra narave, ki na umazani črnosivi podlagi ustvarja najdragocenejše in najbolj občutljive oblike.

Ko je France strokovnjaško napravil nekaj barvnih posnetkov in si pri tem pošteno osmодil roko, smo se odpravili dalje po desnem hodniku, ki nas je peljal mimo manjšega jezera s kristalno čisto vodo. Za ožino, skozi katero smo se splazili le s težavo, nas je iznenadilo šumenje vode. Iz stropa je padal slaboten curek vode v globino, katero smo osvetlili in končno našli prehod vanjo. Z žalostjo smo ugotovili, da nam bo nadaljnje prodiranje onemogočil velik zrušek kamenja s stropa, ki je zaprl vse prehode. Pretaknili smo vse špranje, vendar pravega prehoda nismo mogli najti. Ali je tukaj konec jame? In kam bi prišli, če bi bil prehod mogoč? Nikakor se nisem mogel ubraniti čudnega občutka, ki se me je začel lotevati v tem delu jame, občutka, da smo nekje prav blizu izhoda, vendar ne tistega, po katerem smo prišli v jamo, pač pa onega na drugem koncu jame. Načrt jame pa nam v resnici kaže, da se razteza nizko pod površjem. Ni prav nobenega dvoma, da je jamo izdolbla voda, mi pa smo si zastavljali vprašanje, od katere strani je tekla vanjo in kje iz nje. Obe možnosti sta enako mogoči in prodniki, ki smo jih našli med kopanjem in širjenjem rogov, nam niso povedali ničesar jasnega.

Delo v jami ni bilo prijetno. S podporo Turističnega društva v Cerknem smo rove vsaj toliko razširili, da je danes jama dostopna vsakemu kolikor toliko okretnemu človeku. Vse delo v tej jami pa ne bo nikoli končano.

Ko smo v vaškem koritu otepli in izmili raz sebe neusmiljeno blato, smo se predali prijetnemu soncu ter odprli naše skromne zakladnice znanja ter postavljali hipoteze o nastanku in razvoju Ravenske jame. Janez je zbiral podatke za razpravo v »Acta carsologica«. To pa je že strogo strokovno poglavje, o katerem se vsega niti ne da povedati. Glavo naj si belijo drugi. Mi smo bili obilno poplačani z lepoto, ki jo je videlo le malo ljudi. Več pa skromen jamar tudi ne sme zahtevati!

V Cerknem nas je že čakal naš strogi vodja iz Postojne. Časa ni zgubljal, pač pa je pridno spoznaval okolico Cerkna na drugem bregu ter nam postavljaj nove naloge. Zopet smo se spremenili v planince in odšli v nasprotni smeri v okolico Bevkovega vrha. Spotoma smo zmerili nekaj nepomembnih brezen in nato prisluhnili pripovedovanju domačinov o strašnem breznu, v katerega je nekoč padel par volov skupaj z domačo dekle. Na drugi strani hriba v nižje ležeči vodni jami, ki še sedaj pridno bruha vodo, je voda prinesla na dan samo še jarme in ruto nesrečne domače dekle. Brezno je bilo tako temeljito zasuto,

da nismo mogli vanj, vodno jamo pa smo bili k vsej sreči izmerili že prejšnji dan. Pustili smo ob strani bujno ljudsko domišljijo in brez občutka žalovanja odšli dalje, ker je pozornost našega vodje pritegnila »Zaganjalka«. Spustili smo se po bregu še nekoliko proti dolini in kmalu naleteli na čuden potok, ki nas je prepričal, da vse, kar ljudje pripovedujejo, le ni domišljija. Prav čudne občutke ima človek, ko sedi ob tem potoku, ki izvira izpod zrušenega kamenja že na pobočju, ki se začne spuščati proti Idrijci. Vse je tiho v okolici, le majhen in šibak potoček nekoliko moti tišino okolice s svojim žuborenjem. To žuborenje pa počasi narašča in vzbuja v človeku nenavadne občutke. Komaj se dobro zaveš, kaj se dogaja pod teboj, že začne žuborenje pojemati. Ko smo se prepričali, da imamo v resnici opravka z izrednim prirodnim pojavom, smo šli po posodo in začeli meriti pritok vode. Kmalu smo ugotovili maksimum pretoka, ki nastopa približno vsakih sedem minut in ki je skoraj štirikrat močnejši od minimuma. Kdo se večno igra z vodo pod zemljo, kdo zapira in odpira njen odtok? Ker nismo vražjeverni, smo seveda molče zavrgli pravljičico o »lintvernu« ter poklicali v spomin znano teorijo o dveh hermetično zaprtih posodah, odnosno jamah v podzemlju, ki sta si privoščili zanimivo igro, katero so domačini krstili z zelo posrečenim izrazom »zaganjalka«.

Povzpeli smo se zopet višje proti vrhu. Blegoš in Porezen sta nam bila sedaj mnogo bolj naklonjena ter nam ošabno razkazovala svoja pleča in vrh, Kojca pa se je sramežljivo pomaknila bolj v ozadje. Poiskali smo tudi Gornje Ravne, kjer smo prejšnji dan skrbno zaklenili vrata aragonitne jame, da bi nepoklicani ne brskali po njej.

Še bi radi brskali po tem zemljepisno, geološko in turistično tako zanimivem in le malo poznanem svetu okoli Idrije in Cerkna. Vodja pa je imel svoj načrt v žepu in ugotovil, da imamo itak zamudo. Že pred nami je bil odšel z delom ekipe na Šentviško goro, da nam pripravi novega dela. »Nekaj moramo vendar končati,« je dejal pred svojim odhodom, čeprav je sam vedel, da delo speleologov ne bo nikdar dokončano. Odšli smo za njim in tudi na Šentviški gori še bolj zmešali naš delovni načrt. Ni bil kriv niti vodja niti mi! Kriv je bil ta čudni in zanimivi svet, katerega človek redko obišče.

Na Šentviški gori se je začelo novo poglavje, prav tako zanimivo in lepo in tudi to poglavje ni bilo končano. Še bom morali tja in tudi še drugi bodo morali priti za nami.

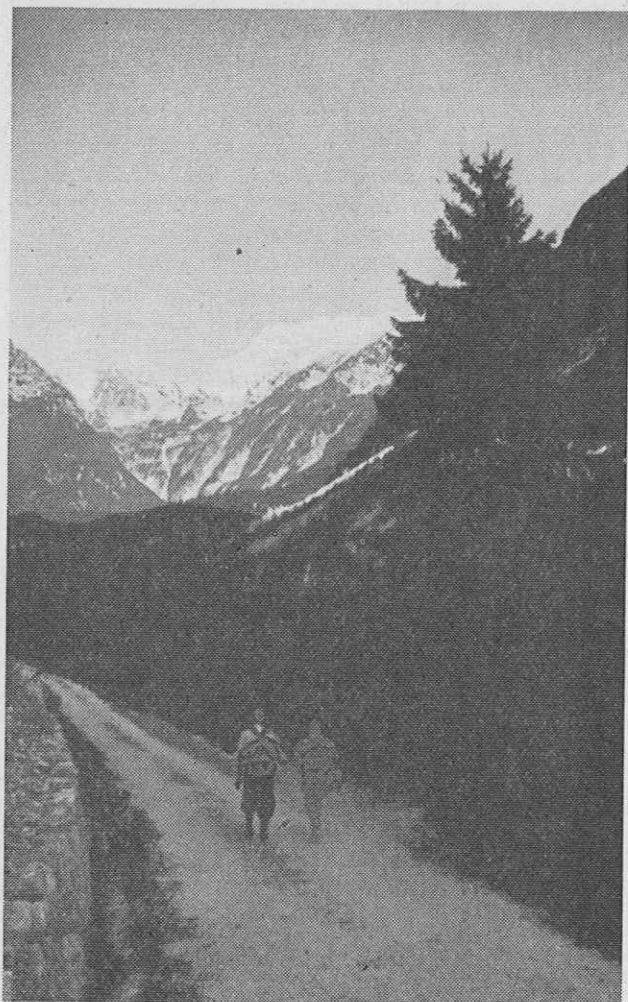
Plitvička jezera

LEOPOLD STANEK

Deviško sam
kot odtrgan čoln
plava na smaragdnom ogledalu
ujet v odblesk gozdov
otoček ljubezni.

Ne vidim drevja barv ne sonca.
Gledam le obraz
z zelenimi očmi.
Med ločje skrij
ponirek
svoj sloki vrat!
Lokvanj
zapri razcvet
nazaj v popjel!
Mavrični privid
oba osramoti.

Ne slišim ptic
in ne slapov
sveta,
le ritem svojega srca,
ki udarja z vesli
v tihoto jezera
besedo eno venomer:
Ljubim, ljubim.

Bavški Grintovec

TONE WRABER

Bavški Grintavec
iz Bavščice

Foto G. Dekker

Dan se je že nagibal proti večeru, ko smo prišli do Kluž. Stara trdnjava pri mostu, pod katerim se v temni globini peni bistra Koritnica, je z ozkimi strelnimi linami mrko zrla na nas. Nekoč je stražila prehod iz Soške doline na Koroško, danes pa je le še zanimiv spomin na tiste čase.

Zavili smo po novi cesti v Bavščico. Vročina, ki nas je spremljala ves dan, se je umaknila večernemu hladu. Živahnejši smo postali in še nahrbtniki se nam niso zdeli več tako težki. Kimajoči planinski mak in nežna madronščica, ki sta se naselila kar na cesti, sta nas prijazno pozdravljala in vijolični podleski po travnikih so ustvarjali že pravo jesensko sliko. Dohiteli smo vaščana, ki je peljal na vozu otavo. Le nekaj rjuh je je nabral na pustih senožetih. Na koncu doline, pri zadnjih hišah raztresene vasi Bavščice, smo pomagali razložiti voz in se zmenili za prenočišče. Močen studenec izvira v bližini in kmalu je zabrnal naš kuhalnik.

Kaj je lepšega kot večer po napornem dnevu? Prej drugje zaposlene misli se začno lagodno razpletati, šum v korito padajoče vode se z lahnim večernim

vetričem, ki se spušča z gorskih pobočij, zлива v čudovito ubranost. Ena za drugo se na nebu prižigajo svetle lučke in popeljejo misli v neizmerne dalje. Pomenkuješ se s tovariši, tiho, ker nočeš motiti miru, ki je objel naravo.

A tisti večer se pogovor ni in ni razživel. Misli so bile pri Bavškem Grintovcu, katerega svetli vrh se je ostro ločil od zvezdnatega neba. Kako nas bo sprejela gorā, ki se v čudno belih, skoraj navpičnih skladih dviga nad Soško dolino in kot mogočen vladar kraljuje nad zatrepom Zadnje Trente? Nek občutek tesnobe zaradi strahu pred neznanim se nas je loteval, da smo se kmalu tiho podali v mehko otavo k počitku.

Jutro. Sonce že ožarja Morež in sosednje vrhove, ko v naglici zajtrkujemo. Pošteno se je treba podpreti, saj je naš večerni cilj — Lepena — daleč in čez dan ne bo mnogo časa za to.

Sledimo redke, od modrih italijanskih ne mnogo razločnejše rdeče lise. Ozka dolinica, v kateri nas še septembra preseneti snežišče, nam nakazuje začetno smer. Molče se vzpenjamo in hočemo priti čim više, preden se pokaže sonce nad grebenom. Preskočimo majhen potoček in skozi redek gozd zagledamo planino Bukovec. Visoka trava je že vsa prerasla in senik, ki ga omenja »Planinski priročnik« kot dobro zavetje, je že popolnoma razpadel. Prvi počitek se pošteno prileže. Gerrit, navdušen nizozemski ljubitelj naših planin, se krepča s cigaretami, Borut in jaz pa z bonboni. Lep, a vroč jesenski dan nastaja. Tako nam ni mnogo do lepih razgledov, ki se odpirajo, ko se vzpenjamo dalje. Redko mediteransko kobulnico, progasti kobul (*Molopospermum peloponnesiacum*) le mimogrede pogledam, saj so vse moje misli osredotočene v premagovanju telesnih in duševnih naporov. Bela kamenita puščava, naraščajoča vročina in težki nahrbtnik povzročajo, da postajam apatičen. Porajajo se mi zapeljive predstave o domači senčnici in o potoku, ki bi tekel naravnost v usta. Ali je sploh treba, da se trudim po tem kamenju, mi prihaja na misel. S težavo se otresam takih misli. Le redke besede kažejo, da tudi tovarišem ni lahko.

Počasi prelezemo po širokih policah na greben. Na drugi strani zagledamo Krn, naš naslednji cilj. Kako daleč je še zdaj, ko nas zdeluje še Bavški Grintovec! Spomnim se na čokolado v nahrbtniku. V pravem trenutku je prišla, še kratek počitek in kriza je premagana. Z novimi močmi napredujemo po grebenu, s katerega se odpirajo vedno lepši razgledi. Prav zaradi njih so grebenske poti tako mikavne in zanimive. Daleč na jugu se blešči morje, ki nam vzbuja skomine po kopanju. Gerrit lovi najlepše prizore v svoja aparata. Grebena, ki postaja vedno bolj skalnat, pa noče in noče biti konec. Dosežemo eno vzpetino, pa zagledamo v daljavi že drugo. Steza se je nekam izgubila, da hodim kar po svoje. Prijetna je tak hoja in všeč nam je, da ne kriči z vsake skale živordeča lisa. Ko se nam zdi, da smo že skoraj dosegli vrh, pokaže lisa navzdol. Ne ljubi se nam izgubljati višino in jo mahnemo kar naprej po grebenu. Toda kmalu spoznamo, da bi bilo bolje, če bi se bili držali lisane smeri. Ostra škrbina preseka greben in hoče nočeš se moramo spustiti.

Nekaj minut pozneje smo stopili na vrh. Neznanski občutek ugodja nas je prevzel, ko smo odložili nahrbtnike in se zleknili poleg njih. Vročina je že precej popustila, da se je ozračje očistilo in smo imeli razgled, ki nas je bogato nagradil za vse napore. Ni bilo časa za udobno razgledovanje, nasprotno, zaradi pozne ure smo si hlastno skušali vtisniti v spomin sliko, ki je najbrž ne bomo več tako kmalu videli. Začenjal se je čas, ko v višavah zažare macesni, alpske trate se pretkejo z živordečimi listi gornika in v dolinah zakrvice bukve v nemi boli za poletjem. Čisti in umirjeni, ne da bi se izgubljali v poletni sopa-

Mangrt in Jalovec z Bavškega Grintavca

Foto G. Dekker

rici, se dvigajo beli vrhovi iznad temnega rušja v jasno modrino. Še enkrat se v tem času gore odenejo v svatovsko oblačilo, preden jih zagrne sivina oblakov in zahrume čez nje zimski viharji.

Pozdravili smo Prisojnik, Jalovec in Mangrt, ki smo jih obiskali v prejšnjih dneh, in se radovedno ozrli h Krnu, Triglavu, Razorju ter Škrlatici in jim obljubili v kratkem obisk. Zanimal me je Morež, ki stoji na drugi strani Bavščice. Že l. 1842 je botanik Sendtner opisal svoj vzpon na ta malo poznani vrh (Besteigung des Moersch in den Julischen Alpen, Flora, Bd. 25). Še sedaj najdemo nekatere rastline na mestih, kjer jih je opazoval že Sendtner. Za Morežem je skrivnostna Kaninova skupina, kamenita puščava z nekaj neizrazitimi vrhovi, ki me že dolgo mika. Najdalj pa sem se mudil pri Zahodnih Julijcih. Poliški Špik in Viš, prvi vitek in drzen, drugi pa bolj širok, kraljujeta nad temi gorami. Rad bi se povzpел na njuna vrhova in doživel vsaj malo tiste lepote, ki jo opisuje Kugy s tolikšno ljubeznijo. Ali bo kdaj tudi nam mladim planincem dano, da bomo hodili tja brez ovir, kot je to bilo nekoč?

Gerrit je pa medtem neutrudno slikal. Najprej panoramo v barvah, potem pa še na črnobeli film. Da bi bile slike »žive«, je predstavljal Boruta in mene z mesta na mesto, da sem komaj še utegnil pobrskati po vpisni knjigi. Le pet ljudi je bilo tisto leto pred nami na vrhu, pa je bil že september. Pri takšnem obisku bo v knjigi dovolj prostora res do l. 2000, kot je nekdo hudomušno

napisal vanjo. Ali bo kaj več obiskovalcev, če povem, da je v skrinjici tudi skoraj nov žig?

Tako je neopazno minilo pol urice in morali smo se posloviti od samotnega vrha. Kakšen je sestop, nismo vedeli in malce tesno nam je bilo pri srcu. Zbledela puščica in napis sta nam pokazala pot v Sočo. Spust čez skrotje in hoja po debelem grušču sta nas močno zamudila. Vsaj čez travnata pobočja bo šlo hitreje, smo si mislili, pa nas je žilava travna ruša grabila za čevlje in Gerrit se ni nič kaj laskavo izražal o kamnih, skritih v travi. Naposled smo izgubili še lisano smer in hodili kar počez, kjer se nam je zdelo, da mora biti planina Soča. Srečno smo prikolovratili do nje. Poln senik, a vode nobene. Nič se nismo mudili in ko se je v dolini oglasil večerni zvon, smo prišli na rob, od koder se vidi vas Soča. Začelo se je že mračiti in imeli smo še 900 m spusta. Misel na Lepeno smo že davno opustili. Naglo smo sestopali dalje skozi gozdičke, čez travišča in kamenišča in se tako hitro znašli na planini Lemovlje že prav nad Sočo. Še malo pa bomo na varnem in napetost v nas je ponehaval. Pospešeno smo jo ubrali kar naravnost navzdol. Kmalu pa se je izkazalo, da mora biti prava smer nekje drugod. To nas ni dosti motilo, poiskali smo melišče in se hoteli popeljati po njem prav do Soče. Medtem se je stemnilo, naše melišče pa se je vedno bolj manjšalo in končno prešlo v skalnat žleb z debelimi robotimi kamni. Kamenje je z zoprnim ropotom izginjalo pod menoj v globino in v zraku se je širil duh po žveplu, ko sem šel z baterijo na ogled. Spotikal sem se čez skale in se lovil za nizke grme ter končno ugotovil, da smo tik nad strmimi skalnimi skoki. Tisto neznano, kar nas je čez dan težilo, je prišlo: Zašli smo. Hrepeneče smo gledali luči v Soči in se hoteli vrniti na Lemovlje, da bi tam prenočili. Na srečo pa nam je bila težavna hoja po melišču navzgor prihranjena. Begajoči sij naših svetilk so opazili namreč ljudje v Soči, ki so se po vročem dnevu — bila je nedelja — hladili na prostem. Iz klicev smo razumeli, da gredo po nas. Res smo zagledali dve lučki, ki sta se vedno bolj približevali, in ni minilo pol ure, ko sta prišla soški logar in njegov spremljevalec do nas. Potem je še precej časa trajalo, da sta našla pot, po kateri sta prišla, in naposled smo tik nad vasjo stopili na stezo. Kar božali smo s čevlji ozko stezico in trda, prašna cesta se nam je zdela kot mehak, dišeč travnik.

Iz Soče do Lepene ni daleč in imeli smo prijeten dan. Ob izlivu Lepene smo se predajali svežim valovom Soče in se pretegovali na toplemrodu. Pobočja Bavškega Grintovca so migotala v slepečem žaru in neskončno odveč nam je bila misel, da bi šli spet gor. In danes? Seveda bi šli.

Bavški Grintovec vabi — nelepe, a privlačen.

Jesen na Bledu

*Preglasna je tihota dni,
njen ritem na sencé udarja.
Prežarna je svetloba,
vse manj, vse manj nas greje.
Preveč so jasne, mirne,
podobe na gladini hladne vode.
Spokojno listje rumeni
drevesu, ki pod težo sklanja veje,
in njemu, ki mu cvet zdrobila
viharna je pomlad.*

*O večna pot krog jezera lepot!
Ob nekem mljniku
— podlesek daleč v zad ostaja —
se ti zatakne vzdih:
Ko mogel bi še vse
enkrat od kraja,
kakó drugače bi — — —*

V robu nad cesto

CIRIL DEBELJAK

»Do vrha polno« nas je bilo v tovornjaku. Šofer je gnal, kot da nas ni, po ovinkih in valoviti cesti proti Logarski. Edini način pred leti, da si prišel v enem dnevu in še kar udobno v to lepo dolino. Celjani smo daleč od hribov, nemogoče zveze z avtobusi in večna čakanja po klopeh v Šmartnem, Ljubnem in Solčavi pa delajo pot še daljšo, komaj dosegljivo za nas, ki smo planinci samo ob sobotah in prazničnih dneh.

Ko se je živi kupček nekje za Solčavo zopet enkrat prav nevarno nagnil na desno, sem pokukal izpod platna navzgor. Nad zelenimi gozdovi se je dvigal proti oblakom bel steber, strm, gladek, za moji oči že takrat, mladega zagnanca, zanimiv problem še nepreplezane stene.

Vsi v kamionu z menoj vred so bili mnenja, da rob ni preplezljiv in ko sem kasneje v pogovoru z Radom in Robanovim Jožo dobil enak odgovor, me je rob zanimal bolj kot ob prvem pogledu. Herle je poskušal že pred vojno, šaril pod stebrom in celo spal pod njim, pa ga je vedno pognal na desno v poraslo jugo-vzhodno steno. Za takrat je bila s tem stvar rešena. Rob ostane nepreplezljiv, če tako pravi Francelj.

Kolikokrat nas je še potem pot peljala pod stebrom! Pod njim smo hodili v stene nad Logarsko dolino in Okrešljem, pod njim smo se vračali nazaj, polni doživetij in novih načrtov. Eden teh je stal nad nami in izzival.

Leta 1953 sva se z Jankom namenila v zasneženo Planjavo. Še pred vstopom sva v globokem pršiču položila orožje. Plazovi so grmeli z vseh žlebov in polje, Planjavi sva dala rada slovo, a brez izkupička ne greva domov.

Edina južna stena, odmaknjena od osrednjega masiva Savinjskih Alp je bila — Strelčeva peč ali, kakor pravijo ljudje — Strelčova. Po vasici Sv. Duh jo domačini imenujejo tudi »Rob Sv. Duha«. Obrnila sva torej hrbet Planjavi in zdrvela mimo nedograjenega hotela in sester Logarjevih do Klemenške žage in zavila v levi breg nad Savinjo. Nikdar še nisem gledal stebra z očmi plezalca, ki namerava vanj. Zato se mi je zdel sedaj, ko sva s tem namenom drobila po skriti stezi, mnogo težji in bolj nemogoč.

Pri mali skriti kmetijici nad cesto sva spravila odvišno in zagazila v sneg med smreke in stoletne macesne. Domačini so stali pred kočo in majaje z glavo gledali za nama. »Taki norci! Saj še za pajka ni dobra.«

Kljub zgodnjemu marcu je sneg na prisojni strani že skoraj pobralo. Sonce je grelo v hrbet, v pečevju pod samim stebrom že skoraj preveč. Z iskanjem vstopa se nisva zamudila. Edina možnost je v desnem delu po nekakšni rampi, ki že po nekaj metrih pripelje poševno na sam raz.

Navezala sva se na dvojno vrv in oborožila, kot se v taki steni spodobi, popila vso tekočino, pripravljeno za današnji dan, in vstopila.

Steber ni visok. Nekaj nad 200 metrov, zato pa gladek in v sredi previsen, da lahko dela čast vsem robovom te skupine. Skala je bila kljub soncu in južni strani hladna, v žlebu na koncu rampe prevlečena z debelo plastjo zelene alge. »Če ni ledu, je pa drsalica iz drugega materiala,« je modroval Janko in brisal zelene roke v hlače. Krepka petica v prvih desetih metrih, in to v svetu, ki je vsaj na oko v razu še najbolj domač in položen. Varoval sem za macesnom, obrnjen s stene in občudoval prepadno steno na desni, ki jo brez dvoma nikdar ne bo motila človeška radovednost.

Prepuštil sem mesto drugemu in vstopil v raz. Prepotrebni klini niso prišli nikamor. Meter za metrom sem puščal za seboj, brez klina in iskal stojišče. Podobno delo kot v razu Dedca. Povsod plošče in drobni oprimki brez razpok in polic. Po dvajsetih metrih prostega plezanja v absolutni strmini je klin prvič zapel. Držal je, zabit do glave, kot oni v Dedčevi steni. Tega bo Janko brez škode pustil vsem, ki jih kdaj steber zamika. Varoval sem v zanki, privezal Janka meter pod sebe in prestopil v najtežji detajl današnje plezarije. Gladek trebuh pod macesnom je bil že od spodaj videti nemogoč. Klin ni prišel nikamor. Plezal sem skrajno počasi in previdno v levo, prav nad strehe zapadne stene in s pomočjo stopne zanke, obešene na skalnat rob, preprijel previs in se potegnil na prvi prostor, dovolj velik za obe nogi. Bolj kot plezanje me je skrbelo tu varovanje. Brez klina, oprt s prsmi v steno sem vlekel vrv, ki je poplesavala nad strehami na drugi strani. »Janko, plezaj previdno, kot da si sam. Varujem lahko kvečjemu težo vrvi.« Ob najmanjšem sunku bi me zbil s stojišča. Šlo je po sreči. Z desnico sem mu pomagal zadnji meter čez rob in plezal dalje. Povsod nemogoč svet, res, še za pajka komaj dober. Za rob v višini glave sem zataknil vrv in prečil v tegu nazaj na levo, kjer sem slutil kamin ali vsaj poč, razpoko za klin, da se enkrat, za obe doližni nazaj, obesim nanj in počivam. Šlo je k sreči bolj poceni, kot sem se bal. Že meter od stojišča je obsedel prvi klin s tankim glasom. Malokje v tej steni lahko zabiješ, kjer pa, zleze klin do glave. Vpel sem zanko, prestopil v desno pod streho in v pol ure dosegel po lepi, skoraj vodoravno zabiti klinski lestvici težko pričakovani kamin. Še lepši se mi je zdel kot prej iz doline. Širok za razkorak, razčlenjen in globok. Plezal sem v njem, dokler ni potekla vrv, in varoval, razkoračen in zabit v križ na obe steni. To je pa druga pesem. Obdržal bi celo domačijo, ki se je kopala v soncu tik pod nama in ne samo drobno Jankovo postavo. V kline sem vpenjal samo eno vrv, druga je pa sedaj tekla od njega skoraj navpično v kamin. Varovan od zgoraj je plezal brez skrbi in izbil kline do zadnjega. Prijetno zabavo ponavljalcem, če bo tu le komu do smeha!

Tu sva imela prvič čas in tudi voljo do razgledovanja in vriskov, ki so ves čas najinega plezanja odmevali s ceste proti nama. »Logarska in Matkov Kot gresta k maši v Solčavo« pravi Janko. Polna cesta kolesljev in pisanih rut, pa možakov s palicami. Vsak je pomahal v rob in povedal svoje. Zakaj tudi ne? Na ravni cesti, prazni in brez prometa, si brez skrbi. Pa takrat kljub temu ne bi zamenjal več. Morda nekaj metrov niže, kjer nama je šlo precej za nohte.

Stena je od tu, kljub strmini, lažja, dobro razčlenjena in za povrh okinčana pod izstopno dolžino z debelim macesnom, ki raste iz gladkega previsnega trebuha v lepem loku nad steno. Zaman sva modrovala, kje ima skrite korenine, saj je takega debela vsaj nekaj metrov pod površino. Pod udarci viharjev je brez dvoma držal večjo težo od najine, zato sva ga zajahala in počila. Vrh roba ni bil več daleč. Košate krošnje macesnov in smrek so visele nad nama, vrh je pokrivala gosta podrast.

Še ena od težkih dolžin je ostala za mano in potegnil sem se iz navpičnega brez vsakega prehoda na zeleno trato.

Ljudje globoko pod nama so se vračali posamič na svoje domove, zadnji že precej majavo in glasno. Po starem običaju so ga dali na zob, kar se na koncu tedna tudi spodobi.

Prikorakala sta še Stane in Vili. Bila sta na ogledih pod steno Ojstrice, sedaj pa hitita na avtobus. No, danes bo odpeljal brez naju. Prepozna sva. Zaklical sem jima, naj opravičita mojo odsotnost v tiskarni in potolažita doma. Logarska dolina je tonila v somrak.

Ko sedaj gledam z avtobusa ali zadnjega sedeža na Dušanovem motorju v rob, tja in nazaj grede, se mi zdi drug, lepši — tovariški. Težko sva se spoprijateljila, s precej znoja, zato pa si ostaneva dobra, dokler bo stal nad belo solčavsko cesto.

Kje pa je Triglav

VILKO MAZI

Spomladi leta 1948 — ne pridem pa ne pridem iz jubilejev — sva s tov. Iv. Marcelom preurejala osrednjo planinsko knjižnico, ki je zaradi večkratnega preseljevanja med vojno in po njej zašla v nered. Tudi je bilo treba izločiti iz nje vso staro navlako, z druge strani pa priključiti borni prirastek iz časa po osvoboditvi, da bi mogla tako spet služiti svojemu namenu.

Takrat mi je prišla v roke že dokaj redka publikacija Pernhartove skice razgleda s Triglava, ki jo je leta 1878 izdal Avstr. turistični klub (OeTC.) v Frischaufovi prireditvi kot planinsko panoramo. Močno povečano kopijo te panorame je oskrbel Aljaž za svoj stolp, a je od tam med zadnjo vojno neznano kam izginila. Mnogoštevilnim obiskovalcem, ki so po osvoboditvi prihajali na Triglavski vrh, je bil tako vzet še ta skromni tolmač pokrajinskih lepot vsega širokega obzorja.

Sam sem bil priča, kako se je leto poprej večja družba hrvaških planincev skoraj stepla za ducat starih panoramskih (dvojno upognjenih) razglednic, ki jih je oskrbnica Triglavskega doma še imela na zalogi. Predstavljale so samo razgled s Kredarice, pa še to v zelo revnem odtisu. Nihče ni spraševal za ceno, šle so kakor po maslu.

Na ta dogodek sem se spomnil in opozoril tov. Marsela kot gospodarja PD Ljubljana-matica, da bi se gotovo izplačalo poskrbeti za novo izdajo Pernhartove panorame, seveda z domačim imenoslovjem. Nič ni okleval, in ker je vedel, da imam nekaj risarskega talenta, je kar meni zaupal to delo.

Ne da bi čakal še na kako posebno naročilo od društva, ki naj bi prevzelo založbo, sem se koj vrgel na delo. V par dneh je bila primerno povečana kopija izgotovljena. Treba bi jo bilo le še dopolniti z ustreznimi imeni. In če bi šlo še vse drugo po sreči, bi se že v isti seziji ne bilo treba nikomur več ravsat za pohlevno veduto s Kredarice.

V svoji preveliki gorečnosti sem jo takrat prvič dobil po glavi. Še za mar mi ni bilo, da bi se dalo Pernhartovi panorami kaj očitati. Če je ustrezala takim poznavalcem triglavskega razgleda, kakor sta bila Frischauf in Aljaž, se menda tudi kdo drug ne bo spotikal ob njo. Toda naš veliki geograf dr. Melik, ki sem se obrnil nanj zaradi imenoslovja, me je kmalu prepričal, da sem v hudi zmoti. Že na risbi sami je našel kopico svojevoljnih oblik, ki jih Pernhartu kot umetniku ne bi mogli šteti v greh, ki pa realno motreče oko ne morejo zadovoljiti. »Še več takih neskladnosti boš zasledil, če pojdeš primerjati na teren,« je pripomnil, »zato ne bi priporočal, da bi se ponovila stara pomota, to je, da bi se uporabil Pernhartov umetniški osnutek za panoramski prikaz, ki mora kar najbolj verno ponazarjati prirodno lice. Po moji misli,« je še dodal, »nam dobre panoramske slike ne manjka samo s Triglava, ampak bi jo potrebovali tudi z nekaterih drugih razglednih vrhov, a s Triglava predvsem. Ni nujno, da bi jo moral narisati umetnik, nemara bi jo še bolje pogodil kak risarsko nadarjen planinec. Kaj, ko bi se kar ti lotil te hvaležne naloge? Daj, poskusi!«

Dolgo potem mi je še brnelo po ušesih to zapeljivo povabilo. Bi ali ne bi? Stvar tudi za dobrega risarja ni tako preprosta. Pri toliki razsežnosti slike ni dovolj samo spretna roka in oster dar opazovanja, treba je tudi zanesljive vizirne naprave, da te ne zanese iz prostora in treba je predvsem nekaj praktičnega izkustva. Tega pa dotlejš nisem imel še nič.

Medtem sem študiral razne tehnike panoramskega risanja in tudi nekaj take literature. Prvi poskus je bila veduta s Kremžarjevega vrha na Pohorju. Kar ohrabrila me je. Še bolj pa panorama Tržaškega zaliva s stolpa stolnice v Piranu. Tu je šlo že za dosti večjo razsežnost. Nazadnje sem se spravil še na razgled s Šmarne gore. Tudi tega je upodobil Pernhart z enakimi umetniškimi svoboščinami kakor na Triglavu.

V poletnih mesecih ni trajno čistega razgleda. Siv čad zagrne obzorje že v zgodnjih dopoldanskih urah. Le po kaki hudi nevihti se ozračje izčisti za dan ali dva, včasih komaj za par ur. Risanje panorame s širokim obzorjem pa je zamudno delo. Na Šmarni gori, ki mi je neposredna sosedka, ni to nikak problem, na Triglavu pa lahko kaj draga zabava. Zato sem se odločil, da pojdem gor šele pod jesen, ko ućakam dovolj ugodno vremensko napoved.

Težko optan sem jo pobral predzadnji dan avgusta s prvim jutranjim vlakom do Mojstrane. Lep, že skoraj jesensko nastrojen dan me je spremljal skozi Kot. Nevajen tolikega tovara (in z njim še šest križev na plećih), sem šele pozno popoldne prisopihal na Kredarico. Sobica, za katero sem se bil že mesec dni prej priporočil in ki mi je bila za daljše, nemoteno bivanje nujno potrebna, je imela za tisto noć že drugega najemnika. Zato pa sem se imenitno prespal v damski sobi, seveda kot edina »dama«.

Naslednje jutro sem jo že med prvimi mahnil na vrh. Tenak severozahodnik je vlekel. Vsa južna stran je bila zamrežena, pač pa rajda Dolomitov in Visokih Tur na stečaj odprta. Tako tudi vsa pokrajina pred njimi. Že bežen pogled me je prepričal, da je imel dr. Melik prav in da bo treba v vsem na novo zastaviti. Škrlatico, ki pri Pernhartu sega nad obzorje, vidim pod obzorjem. Trenta vsa sprevržena, le malokateri vrh tak, kakor je narisani. Očitno se Pernhart ni kaj dosti mudil na glavnem vrhu, ampak je ostajal največ na Malem Triglavu. To domnevo prepričljivo potrjuje prav Škrlatica, katere vrh se z Malega Triglava resnično kaže nad obzorjem. Od tam se tudi ne vidi Trenta, zato je začrtana po spominu.

Pokrajinski slikar Marko Pernhart (1824—1917) je bil koroški rojak izpod Pece. Na nekem potnem listu se je podpisal za Pernata, kar izpričuje njegovo slovensko pokolenje. Natančno pred sto leti (1858) je ustvaril svoje veledelo, razgled z Grossglocknerja, v letih 1864—1867 pa je bil nad tridesetkrat na Malem in nekajkrat tudi na Velikem Triglavu, preden je dovršil skico za veliko oljnató sliko, ki jo hrani naš Narodni muzej. Žal da nisem mogel nikjer izvedeti, kako je mojster doživljal te številne vzpone v času, ko na Triglav še ni držala nobena zavarovana pot in je mogel človek najti najbližje zavetišće šele v bornih pastirskih stanih na Velem polju.

Komaj sem si bil z vizirno mrežico na stojalu porazdelil obzorje na posamezne sektorje in začrtal prve obrise na odseku Kanin-Jalovec, se me že pričeli »obletavati komarji«. Prva med njimi je bila naša dobrodušna »Štampiljka« s svojo družico, kar sem že lani povedal. Njiju sem se še dosti zlahka odkrižal. Ne tako nekaterih z našega juga. Ti so bili od vraga tećni: »Veste morda, kako se imenuje tisti vrh? Pa še oni tamle?« In tako dalje, vse naokoli in ne vem kolikokrat. Šele opoldne se je umirilo, da sem mogel z delom nadaljevati. Prišel pa nisem dlje kot do Mangrta. Bridko me je začelo zebsti in oči so se mi utrudile od napornega viziranja. Niti dva sektorja, kje šele štirinajst drugih! In če se medtem še vreme skisa!

Prvi september. Dan, kakor po naročilu. Niti najmanjšega oblaka, nobene meglice. Zato pa »komarjev« nič koliko! Toda ubranil sem se jih kaj preprosto: na stojalo sem pritrđil listek z debelim napisom: »Gluhonem!« Moderni Diogenes, ki mu niti ni bilo treba ust odpreti za njegov »nolli me tangere«... Že dopoldne sem imel v skicirki tri nove odseke. Oči so bile potrebne daljšega odmora, zahotelo pa se mi je tudi po topli hrani. Čisto sam sem ostal dopoldne, nikogar nisem videl več prihajati z Malega Triglava. Vse je zdaj pri kosilu, zakaj bi si ga ne privoščil še jaz, ki sem ga nemara najbolj zaslužil!

Naglo sem potaknil vso ropotijo v nahrbtnik, tega pa v odmaknjeno kotanjo in še obložil z grušćem. Tako sem jo lahko pobiral v gumijastih copatah ob žici navzdol. Prej ko v četrt ure sem bil mimo Pernhartove spominske plošće na grebenu. Koliko neki je on rabil do tega mesta? In ali si je mogel predstavljati, da bo ta strašni greben nekoć prijetna promenada, spodaj pa na izbiri dvojé udobnih gostišć? Ne, niti sanjati ni mogel kaj takega...

Dobro uro kasneje sem bil spet nazaj. Nahrbtnik me je zvesto počakal. Ko pa sem ga razvezal, je na moje nemalo začudenje smuknila iz njega lepo okrogla miška. Samo do bližnje skale je stekla, tam pa se obrnila in me nepremiće gledala. Le drobćeni gobćek ji je narahlo migotal. Morda se mi je zahvaljevala za tećni pri-

grizek, ki ga je našla v nahrbtniku, morda pa se je le hudovala nad mano, da sem jo tako brezobzirno prepodil. Nič mi ni zaupala, ko sem jo prijazno ponujal ogledano skorjo in košček slanine, ki je še ostal. Kako tuji smo si še otroci narave!

Tudi popoldan sem dobro izrabil. Ujel sem še dva sektorja, od Golice do Storžiča. Tako jih je bilo že šest, torej dobra tretjina. Še en tak dan, pa sem na konju! Toda proti večeru se je začelo nebo sumljivo mreniti. Megle so se zaganjale iz Bohinja, slabo znamenje! Ponoči me je zdramil hud smrad iz stranišča, kmalu nato so udarile težke deževne kaplje po oknu. Zjutraj je ležalo za dobro ped snega in še zmerom ga je neslo, zmerom huje. Izgubljen dan, pa še trije za njim. Dež, divji ples megla, pa spet sneg in vihar, da se je včasih kar hiša zamajala. Obupno! Ostala sva skoraj sama s staro oskrbnico, ki se ji niti govoriti ni kaj dosti ljubilo.

Peti dan (6. sept.) pa, kakor da bi odrezal. Ledeno mrzlo jutro, vse čisto, kamor sem pogledal. Visoke Ture so žarele v prvem soncu. Triglav, kakor da ga obliva samo zlato. Ni me zdržalo, da bi počakal na zajtrk. Kos kruha in dozo sardin pa vse cunjce, kolikor sem jih imel, v nahrbtnik, in zdaj hiti, kolikor te noge neso, da boš čim prej na vrhu. Pred mano sta jo pobirala že dva mlajša in mi močno olajšala zasneženo pot.

Že z Malega Triglava čudovito lep pogled na morje. Kaj šele od stolpa! S prostim očesom sledim parniku, ki jo reže proti Trstu. Daleč onkraj Savudrijskega rtiča se še riše istrska obala. Kam vse od Gradeža naprej sega bleščeča ploščina, zmerom ožja, dokler je tam daleč nekje za Krnom ne sisne dolga črta skrajnega obzorja. In prav tam se pokažejo še neki gručasti obrisi. To so Benetke. Dosti razločno jih vidim skozi daljnogled. Še več: onkraj neskončne ravni Furlanije, v smeri čez Videm, rahlo vzhvalovana vzboklina obzorja. Brez daljnogleda bi jo komaj opazil. Euganejski griči? Po zemljevidu bi to lahko ugotovil, toda zdaj ne utegnem. Od vzhoda se mreni, burja vleče. Brž na delo, da mi kaj ne uide. Skiciram kar brez vizirne naprave. Pošteno me zebe v prste, zaman si jih manem. Na vrhu ne zdržim več. Umaknem se v Staničevo zavetišče, da dokončam sektor od Krna do Debelega vrha. Za ta dan dovolj. Kolena so mi kakor iz leda, komaj da jih ugrejem do koče.

Naslednja dva dneva vrh v gosti megli. Spodaj še zmerom vleče strupeno mrzla burja. Koča je spet polna. Nekateri jo kljub megli in mrazu pobero gor, toliko, da si odtisnejo žig. Ne utegnejo čakati na razgled. Zadovoljijo se s tem, da so bili na vrhu. Vsaj nekaj. Dostikrat še tega ne dosežeš. V gorah ni vsak dan praznik.

Četrtek, 9. septembra, še zmerom megla na vrhu, burja pa je ponehala. Poberem jo na ledenik. Navežem dereze in prečkam h Kugyjevi polici. Ledenik je tam zadaj precej strm. Malo pred polico ga zmanjka. Še nekaj korakov po grušču, pa sem nad prepadni severne stene. Nič kaj prijazen pogled v silno globino. Nehote se oprimem velike skale, od koder lahko pregledam vso polico. Vražje ozka je ponekod in še navzven povešana. Previdno lezem naprej. Začudilo me je, ko opazim liso iz minija, na nekem mestu pa celo par metrov žične vrvi. Prej kakor bi pričakoval, se mi prikaže zapuščena vojašnica na Zaplanji. Police je konec. Nisem mislil, da jo bom kdaj prelezel. Spoštljivo se je spominjam.

V petek, 10. sept., lepo, spihano jutro. Carpe diem! Potegnil sem jo še pred 6. uro na vrh in ostal tam vse do večera. Bogata žetev: pet novih sektorjev! Tudi sobota in nedelja sta mi ostali še dosti naklonjeni, čeprav je neusmiljeno vleklo od vseh strani.

Najhuje je bilo v nedeljo; skoraj ukrasti sem moral vsako potezo s svinčnikom, da mi niso prej otrpnili prsti. Ljudi pa nič koliko, cele procesije! Nekomu je odneslo klobuk v Vrata. Huronski krohot! Nazadnje še mene nažene v stolp, kjer se stiskamo kakor sardine. Pravcati orkan od juga buta vanj. Ob vsakem udarcu zacvili kak tenak glas v strahu, da nas vse skupaj zadega v prepad. Pogumnejšim je to v zabavo. Ne tistim, ki ne morejo noter. Vse frfota od njih, ko se plazijo nazaj, nekateri kar po trebuhu. Kmalu ni nikogar več blizu. Ob treh popoldne ostanem čisto sam. V gneči sem se toliko ogrel, da skiciram še sektor od Kepe do Golice z Vrbskim jezerom v ozadju in z dolgimi rajdami hribov za njim. Vse konture so tako ostre, da ne potrebujem daljnogleda. Oster pa je tudi mraz, ki mi ne pusti več delati. Še dva sektorja me čakata na južni strani in nekaj dopolnitev. Bo še kaj vremena, da izvršim še to? Težki oblaki se vale izza Krna.

Ponedeljek, 13. sept. Vso noč je tulilo okrog koče. Zjutraj je megla. Zmerom bolj se temni, vsak čas se bo ulilo. Pa sem spet v kleščah... Tokrat kar za teden dni, strahota! Še zdaj me stresle, ko berem te zapiske v dnevniku. Hujše, nego vse drugo, pa je brezdelje. Dan, dva še nekako pretolčeš, potem pa je vsaka ura neskončna pokora. Če nikdar prej, mi je bilo zdaj žal, da nisem znal kvartati.

Nemara bi Schoppenhauer v takem položaju ne napisal aforizma, ki mi je bil že od mladih let zvesto svarilo: »Kvartanje je bankrot človeške družbe, ko ljudje nimajo misli, da bi jih izmenjavali, izmenjavajo kvarte.«

V četrtek zjutraj jasen pas nad Bohinjem, spodaj gosta megla, vrh čist, severna stran v soncu. Čudno soparno je, ne verjamem, da se bo držalo. Še pred sedmo sem zgoraj. Imenitno se vidi Ljubljana in vse Barje do Borovnice, zadaj valovi dolenskih gričev do Gorjancev in Kočevskega Roga. Prvič vidim danes značilni obrisi ogulinskega Kleka, na dolgem valu Snežnikove skupine Bijelo Lasico, Risnjak in Velebit. Prav ta del mi je še manjkal. Hitim, kar se da, toda megle so še hitreje! Okrog devete ure me zagrnejo, kmalu nato me naklesti še gosta sodra.

In spet dva dni nezaželenih počitnic v megli, dežju in snegu.

Čudovita nedelja, 19. sept.! Skoraj brez vetra. Doline so v megli, zato pa obzorje čudovito čisto vse naokrog. Blažen mir, kakor ga že dolgo nisem doživel na Triglavskem vrhu, komaj včasih pred vojno. Škoda, da me goni delo in ne utegnem vsaj malo polenariti. Vrzal na jugu sicer noče iz megle, zato pa dopolnjujem druge sektorje z detajli, ki še nobenkrat poprej niso bili tako jasni. Posebno tam v Dolomitih, kakšno bogastvo najčudovitejših oblik! Šele pozno popoldne sem se domislil, da sem lačen. Sonce je stalo že nizko, ko sem se krepčal z zasluženim prigrizkom. Kmalu nato me je zajel prizor, ki je zanj skoraj vsaka beseda prerevna: Prek široke meglene odeje, ki je pokrivala gorenjsko ravan, je polagoma lezla ogromna stožčasta senca proti Kamniškim Alpam. Sprva sem mislil, da je to senca Aljaževega stolpa, ki mu je bila močno podobna. Postavil sem se tik stolpa in pomahal z roko, da bi videl tako še svojo senco in mogočno, kakor sem jo gledal nekoč v »gloriji« na Sukalniku. Nič... Seveda ne, saj ni bilo megle pred mano. Kako naivni smo včasih še mi stari ljudje! Konica sence je medtem že segla v rožnato luč med Dobrčo in Storžičem. Zmerom hitreje se je pomikala navzgor, natanko proti vrhu Grintovca. Bila je to senca same triglavske kupole. Ne vem, ali je dosegla vrh ali ga ni, zakaj drug, še mogočnejši prizor me je zavzel, ko sem se bil okrenil nazaj: Polovica ogromne krvavordeče oble je tonila v zadnje obzorje. Neskončne vrste najbizarnjših oblik so se risale pred njo v vseh otenkih vijoličaste do temno sinje barve. Kar mrgolelo mi je pred očmi, dokler ni zatrepetal še zadnji škrlatni rob in naglo ugasnil. Nemara nikoli več ne bom deležen tako veličastne igre prirode... Kako majhen, nebogljen prah sem bil v njej!

Preden sem se ovedel, je že legla tema v doline. Mrak me je lovil na grebenu, s Kredarice so pogledovala blede razsvetljena okna. V trdi temi sem pustil zadnje kline za sabo. Nekdo me je klical od koče. Še za mar mi ni bilo, da kliče meni. Utihnil je šele, ko sem se mu oglasil. Trdo me je oštela oskrbnica, ki je bila že v strahu, da sem kje obtičal.

Dolgo nisem mogel zaspati tisto noč. Samo oči sem imel zaprte, da mi tudi zvezde niso motile žive projekcije spomina. Kakšen mojster je človekov spomin! Igraje ti pričara sliko največjih dimenzij, verno do zadnje potankosti. Nobeno pero, noben čopič bi je še zdaleč ne mogel tako. Natanko enaka senca je polzela čez gorenjsko ravan, natanko enake rajde Dolomitov so se vrstile v luči zadnjih sončnih pramenov, kolikokrat in kakor dolgo se mi je zahotelo. In zahotelo se mi je še in še, brez konca... Kakšen dar duha v tem nebogljenem prahu telesa!

Svoje dni smo vstajali v Triglavskem domu že navsezgodaj, da bi ne zamudili sončnega vzhoda. Zaviti v odeje smo torkljali v prvi zarji na rob Kredarice in poželjivo upirali oči tja proti Menini, kjer se je pripravljalo. Dolgo, dolgo je trajal včasih ta nebeški ceremoniel. Zobje so ti šklepetali v rezki sapi, kolena so drgetala, odnehal pa le nisi za nobeno ceno, dokler nisi pričakal veličastnega prizora do konca. Dvakrat ali trikrat sem ga tudi jaz doživljal, res s pobožnostjo, ki me je vsega prevzela. Sončni zahod je še vse nekaj več! Himna? Kako borne so te besede!

Ponedeljek, 20. sept. Še lepše jutro, nego včeraj. In kar mi je še posebno všeč: vsa južna stran izredno čista. Žive duše ni blizu vse dopoldne. V miru dokončam zadnja dva sektorja, od Gorjancev do Učke in zadelam vrzel, ki so tu in tam še ostale. Opoldne sem z vsem gotov; kako prijetna zavest! Ne ljubi se mi h kosilu, rajši se predam blaženi sproščenosti, ki sem jo komaj kdaj prej tako občutil. Niti najmanjša sapica se ne gane, sonce prijazno prigreva, vse je kakor na veliki praznik. Bogato plačilo za vse tegobe, ki so za mano!

Tudi tokrat bi bil ostal na vrhu do sončnega zahoda, a se je ta stran že dosti poprej močno zamrenila. Zajel jo je tipični nimbus, napovedovalec novega poslabšanja vremena. To me ni moglo več vznemirjati. Bilo mi je, kakor da gledam zastor, ki se spušča na končano igro. Dlje ko druge dni, sem se pomudil ob Pern-

hartovi spominski plošči. Tudi v njej sem videl zagrinjalo, nemo in hladno. Zaman bi ugibal, kaj je za njim... Ubi sunt qui ante nos?

Pa kaj bi s sentimentalnostjo v hribih! Tam je samo pot, ki ostane, popotniki pa se menjajo, vsak s svojimi doživljaji. Tako je bilo in bo. Jaz na primer sem našel ta večer veselo družbo alpinistov v koči. Najglasnejši med njimi je bil Uroš. Kdor ga pozna, ve, da ne mislim s tem nič hudega. Uroša pač, kakor mi je najbolj všeč. Še jutraj mi je bil v veselih mislih, čeprav me je hudo močilo doli čez Kot.

Vso jesen in zimo sem imel dovolj opravka z risanjem v čisto in z določevanjem imen. Mikalo pa me je še osenčiti skeletno ospredje in mu dati s tem dovolj plastično podobo. Zato sem jo naslednjo jesen še za nekaj dni pobral na vrh, tokrat s fotografičnim aparatom kot najboljšim pomočnikom. Tudi za panoramsko fotografiranje je treba izbranega vremena. Še tako slikovita meglica, ki jo veter žene čez pobočja ali pa se leno motovili po grapah, ti je v nadlego. Jutranje in večerne sence so preveč raztegnjene, opoldanske preveč skope in zato neuporabne. Izbirati imaš le med dopoldanskimi in popoldanskimi. Jaz sem se odločil za prve na vzhodni, južni in deloma tudi zapadni strani, z naravnim prehodom v popoldanske v ostalih sektorjih. Šel sem torej za soncem, da dam pokrajini več življenja. Če bi imel posebno srečo, bi vse to lahko opravil v enem samem dnevu. V resnici sem jih potreboval osem. Stroški mojega prvega bivanja na Kredarici so tako narasli še za nekaj tisočakov. Nisem se vpraševal, ali jih dobim kdaj povrnjene.

Spomladi leta 1949 je bilo delo končano. Nikomur me ga ni bilo sram pokazati. Vedel sem, da sem ga pošteno opravil do zadnje poteze in z njim izpolnil svojo največjo nalogo kot planinec. Nihče mi tega ni naročil, bila je dolžnost iz gole ljubezni. Nič za to, da so mi ob napornem risanju s tušem opešale stare oči in ne bom mogel nikdar več ustvariti kaj podobnega. V tolažbo mi je, da sem odplačal vsaj ta dolg goram.

Nerad pa se spominjam vsega, kar je prišlo potem. Tistega mučnega barantanja, ki se je vlekle skoraj pet let, preden je delo našlo pot v tiskarno. In bi je nemara ne našlo nikoli, da mi je ni poiskal Pavel Kunaver, kar je ob tej priložnosti vredno pripomniti! Imam neke natanko popisane ta križev pot, pa naj ostane, kjer je, da ne bom koga dolgočasil z njim. To, kar mislim še napisati, je sicer tudi žalostna zadeva, ima pa vsaj zabaven konec. Saj ravno zato:

Namesto da bi moral nemara še nekaj let čakati na ostanek honorarja, sem naprosil založnika za odgovarjajoče število izvodov, ki sem jih upal razpečati po naših šolah. Triglav ni Šmarna gora, da bi kar tako pobasal otroke in jih spustil gor, v copatah in brez južine. S tem, da ga imenujemo »kralja Julijcev« in »snežnikov kranjskih sivga poglavarja«, tudi ne more biti opravljeno, kakor ne s suho številko njegove nadmorske višine. Šolarja bo zanimalo predvsem, kaj se od tam vidi. Z golimi imeni mu ne boš ustregel, pokaži mu vsaj pošteno sliko, če jo imaš. In zdaj jo imamo! Skoraj dva metra je dolga in za borih sedem kovačev; ni pes, da bi jih ne zmogla sleherni šola... V tem smislu sem se obrnil na prosvetno oblast. Razumeli so radi in priporočili nabavo vsem šolam.

In res, lansko jesen so začela prihajati naročila, po dve, tudi po tri na dan. Zbal sem se že, da vsem ne bom mogel ustreči, toda se je že pri desetem naročilu zataknilo. Kakor bi odrezal, nobenega več! Razpečal sem tako vsega skupaj točno 25 izvodov... Pojdem pa sam po šolah, če ni drugače; krona mi ne bo padla z glave, sem si mislil. Kar v Ljubljani bom začel, od tam itak nisem dobil nobenega naročila. Zena mi je branila, češ da se mi bodo smejali in da nimam krošnjarskega talenta, kolikor me pozna. In sem dolgo okleval. Toda kaj čem s tistim kupom? Nazadnje sem le potrkal.

Prijazna tovarišica srednjih let me je prijazno sprejela.

»M-h... prav čedna reč«, je dejala, ko sem razgrnil panoramo po mizi. Pazljivo je ogledovala bližnje vrhove, prebrala to ali ono ime in mu dodala tisti zategnjeni m-h. Ko je prišla tako do konca, pa je očitno nekaj pogrešala. Naglo je še enkrat s prstom preletela napise, nato pa vprašala:

»Kje pa je Triglav?«

Bilo mi je, kakor da je strela udarila vame. Mar me ima za norca? Nak, preveč nedolžno me je gledala. Ampak, da se ti kaj takega pripeti v Ljubljani... Malo je manjkalo, da tega nisem bleknil na glas. Obrzdal sem se in ji odgovoril z vljudnim nasmehom: »Pod vašimi nogami, tovarišica, če se razgledujete z njega.«

Zardela je od zadrege in plaho pogledala podse. Razumel sem jo šele, ko mi je povedala, da niti na Šmarni gori ni bila še nikoli...

Ne, ne, nikogar ne maram več spravljati v tako zadrego, in tudi sebe samega ne, nikoli več!

Še enkrat — Šite

MARKO BUTINAR

Naglo drsi sonce proti zapadu. Dolge sence mečejo gore na dolino, ki spokojno leži globoko pod nama. Dan se nagiba v večer.

Z Milanom pa sva še sredi stene. Sama sva v tem lepem svetu, polnem divje lepote in tihe spokojnosti.

S pogledom objemam dolino, ki vsa ozelenela leži globoko pod nama. Obenem varujem Milana. Počasi pleza navzgor. Nekajkrat zazvenijo klini in tlesknejo vponke. Vrvi naglo stečejo skozi raskave dlani navzgor. Milan se ustavi na vrhu stebra. V nekaj besedah mi pove vse. Svet nad stebrom je tak, da do noči ne bova izplezala. Torej nazaj navzdol — na ravno.

Po vrvi se je Milan spustil nazaj na polico. Naglo prečim po ozki, izpostavljeni lašti nazaj na travnatno gredino, kjer sva se pred uro ali dvema še sušila na vročem popoldanskem soncu.

Z vrvm, pobrano v zanke, sva previdno sestopala proti skalnemu pomolu, kjer naju je iznova pozdravil možic. Tu nekje si bova uredila bivač. Nekaj metrov pod gredino sva iztaknila čudovit kotic v srcu prepadne stene. S kladivi sva v votlini razkopala grušč in si tako pripravila ležišče. Na gredini pod votlino pa sva natrgala butaro burja. Da ne bo pretirno, še vrvi za vzglavje in ležišče je bilo pripravljeno. Sestopila sva na pomol, kjer ždi možic.

Dan je ugašal. Greben Ponc je škrlatno žarel v zadnjih pramenih zahajajočega sonca. Vrh Mangrta se je kopal v oranžni svetlobi, ki je postajala vse temnejša. V dolino se je še spuščal mrak. Le vrhovi so bili še obarvani z rahlim škrlatnim nadahom, v prevesnih stebrih in plateh stene je ugašala zamolkla večerna zarja. Počasi je čudovita slika sončnega zatona preminula. Na nebu so zatrepetale prve zvezde. Nenadoma se je nebo posulo z milijoni lesketajočih biserov. Vroč julijski dan je zatonil. Rosa je legla po travi. S police pod votlino je dišal gorski pelin. Tema je ovila v svoje pajčolane vrhove stene in grape. Kot rahle silhete so vstajali iz teme nad dolino obrisi znanih vrhov.

Z Milanom sva sedela na cvetočem burju še vsa prevzeta od dneva, ki je že davno utonil v tiho noč.

Bila je noč, ena izmed tistih redkih, ki se jih človek spominja še dolgo, dolgo.

Nehote sem v mislih še enkrat doživel današnji dan. Že zgodaj zjutraj sva se odpravila po stezi navzgor proti steni. Brž sva bila pripravljena. Med nama je bilo dvoje zelenih vrvi, za pasom pa so poznavali številni klini in vponke. Milan je pričel. Na polici je uredil stojišče. Preden sem mu sledil, sem pogledal navzgor. Svetlikajoče plošče so medlele visoko nad nama v jutranjih meglicah, ki jih je zlatilo prvo sonce. Pri Milanu sem obesil preko ramen še nekaj zank in dobro varovan sem vstopil v krušljiv pas, pretrgan s previsi.

Vpenjam prve zabite kline. Kmalu dosežem varovališče na silno krušljivi polici. Dvoje klinov poskrbi za najino varnost.

Medtem ko sem povzemal vrvi, sem zagledal na stezi Janeza s soplezalcem. Izmenjali smo nekaj besedi, potem pa sta prijatelja odšla naprej proti Jalovcu. Naslednja dolžina je Milana privedla v dno zajede. Z veseljem je na stojišču pozdravil staro zarjavelo vponko. Zaman sva se spraševala, komu je olajšala pot navzdol. Splezal sem na rob. Po tridesetih metrih prečenja sva obstala pod stebrom. Vpel sem se na star, trdno zabit Belačev klin. Poklical sem Milana. Čez čas sva bila zopet skupaj, Milan je zaplezal v steber. Precej klinov je bilo potrebnih, da je dosegel stojišče sredi plati. Menjaje se v vodstvu sva plezala strmo navzgor. Raztežaj za raztežajem.

Pod strmo ploščo sem se ustavil. Zabil sem klin in se vpel vanj. Kmalu je Milan s šopom zviti klinov in skrotovičenih zank stopil izza robu do mene. Pred nama je gladka strma plošča. Milan gre na ogled in se kmalu vrne.

Nebo je bilo prevlečeno s sivimi, svinčeno težkimi oblaki. Nekaj kapelj naju je opozorilo, da se bliža neurje.

Milan prevzame varovanje. Počasi se dvigam. S prsti grebem po plitvih zarezah. Tesno sem prižet k steni. Pot mi drsi preko obraza. Skoraj neopazno se razliva po sivi skali. S prsti krčevito stiskam boren oprimek. Le s težavo držim ravnotežje. Pogled mi splava navzgor. Ustavi se na drobni razčlembi. Tja zatakem klin. Previdno udarjam. Nato pa vse močnejše. Klinovo uho se kmalu nasloni na steno. Z olajšanjem vpnem vrvi in streme. Sežem visoko nadse. Dvignem se kvišku. Črna guma se zažre tja, kamor so prej drsele velike kaplje potu. Bliskovito preprijemam

plitve poč. Na ozki polici uredim stojišče. Le kratek »kasinček« zleze v drobno poč. Povzamem vrh. Pogled mi drsi preko plošče v globino. Brcnem kamenček, ki je ležal na polički. Neslišno je tonil v globino. Le bel oblček je pokazal mesto, kjer se konča njegova pot.

Vrv je bila napeta. Sledil mi je Milan. Izpel je vrvi in zanke in se ves oznojen povzpел do stojišča. Naslednji raztežaj je Milana privedel do suhega grmička, ki trohni nekaj sto metrov nad bratci, ki zelene v rušju pod stenami.

Hitela sva. Vrhovi so bili zaviti v sive meglene koprene. Izza Kotovega sedla je prihajalo zamolklo bobnenje. Težki oblaki so se valili preko gora v dolino. Pripravljalo se je k hudi uri.

Po nekaj raztežajih, ki so naju vodili preko plati, sva se ustavila v dnu grape.

Oblaki so legli na gore. Volhka megla je ovila v sivino prepadne stene. Prve kaplje so tleskale na izlizzate plati. Deževalo je vedno močnejše. Bliski so parali nebo. Oglušujoč grom je stresal gore. Curki vode so se zlivali na naju. Stopila sva pod skalnat obok, že do kože premočena. Ob steni je zavel mrzel veter. Šklepetala sva z zobmi. Po grapi se je ulil slap. Mimo naju je treskoma švigalo v globino zapadno kamenje. S pretresljivim žvižgom je merilo razdaljo od stene do melišč v dolini. Po otrdeli vetrovki so zabobnali prvi drobci sodre.

Naposled je slap, ki je padal preko naju, pričel usihati. Spremenil se je v klotajoč potoček in ta v pohlevno curljanje. Veter je nato razpihal megle in oblake in zopet je sijalo sonce.

V grušču pod steno sva zagledala prijatelje. Vračali so se z Jalovca. Skušali smo se sporazumeti, a zaman. Veter je prinesel v višave le še nerazumljive glasove. Kmalu jih je zagnila megla v svoj vlažni plašč.

Nadaljevala sva. Ustavila sva se šele v zaključku grape, kjer ta preide v vrtoglave previse. Bel curek je padal preko streh navzdol... Rob stene je izginjal v meglicah, ki jih je podil veter preko grebena. Šele tu sva ugotovila, da z najino smerjo nekaj ni v redu. S težavo sva se vrnila navzdol. Vsa vesela sva v strmem travnatem skoku ugledala klin. Kmalu sem vanj vpel vrvi in streme. Zaman sem poizkušal splezati navzgor. Kepe črne, lepljive zemlje so padale preko Milana v žleb, kjer jih je voda sproti odplavljala navzdol. S težavo sem lovil ravnotežje stoje na bornih razčlembah, prekritih s sodro in zemljo. Zapeli so klini. Temna voda se je cedila iz razčlemb, kjer je bilo zabitih nekaj slabih klinov. Teh nekaj razmajanih klinov mi je bilo v pomoč, da mi je uspelo prečiti nekaj metrov v desno. V kotu, kjer sem upal na prehod, pa je vse izginilo v mokrih navpičnih plateg. Z največjo težavo sem nato zlezal nazaj do Belačevega klina. Spotoma pa sem z roko in kladivom poruval one razmajane kline. V tegu vrvi sem prečil za rob v levo in se ustavil v lahkem svetu, po katerem sva splezala na gredino. Tu sva našla množico najinih predhodnikov.

Razveselila sva se ga kot starega znanca. Že sedem let samotari na tem skalnatem pomolu, zapušen in pozabljen. Le včasih ga obiščeta sonce in veter. Sedem let že posluša pesem gora. Pozimi oglušujoči grom plazov in ledenomrzli piš viharjev, poleti pa ga obseva sonce in močijo nalivi poletnih neurij. A še vedno je postaven. Le malo se je spremenil od takrat, ko sta ga zapustila Belač in Zupan. Tudi midva sva v njem pustila spomin. Potem sva stopila po sredini navzgor. Pod vrhom sva sedla na resasto travo. Veter in sonce sta naju kmalu posušila. Nato sva krenila naprej.

Čez uro ali dve sva z vrvjo, pobrano v zanke, stopala počasi navzdol. Najina pot je bila za ta dan končana. Utrujena sva iskala mesto za bivak.

Milan se obrne na trdem ležišču. Kamen je tlesknil ob kamen. Ob nogah je zarožljalo železje. Veter je jokal v robah. Nejasen šum vode je prinašal v višave. Milan se je prebudil. Mrzilo naju je.

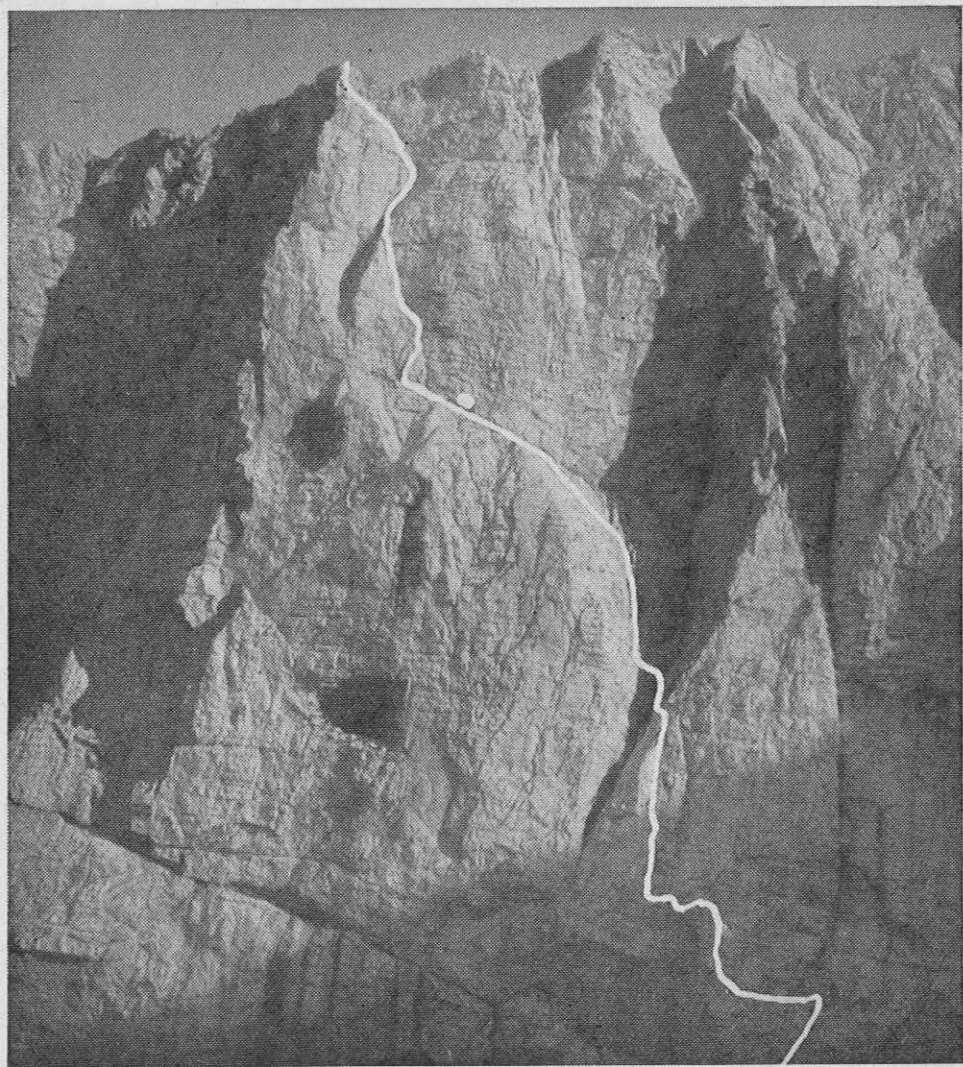
Vsak je grebel po svojih mislih in spominih. Naglo se misli razblinjajo, porajajo se nove, ki se utapljajo v spominih na dogodke preživetega dne. Luno je zakril oblak. Predmeti okrog naju so izgubili obliko. Vse se je prelilo v brezizrazno temo, le globoko sopenje spečega prijatelja trga grobno tišino v steni.

Kmalu sem se tudi sam pogreznil v globok sen.

Še pred dnem sva se zbudila. Razsekani greben Ponc je zažarel v jutranjem soncu. Pod steno sva začula glasove. Pobrala sva najino šaro in stopila proti močicu. Tu sva se navezala.

Zrak je zopet vzdrl, veter je prinesel v višave nerazumljive klice. Bili so zaskrbljeni prijatelji. Kmalu so odšli proti vstopu v Kočevarjevo smer.

Tudi midva sva krenila navzgor. Kmalu sva bila vpeta na klinih, ki sva jih zabila prejšnji večer. Vrsta je bila na Milanu. Čez deset minut sem mu že sledil.

Severna stena Sit — smer Belač-Zupan . bivak

Foto Jaka Čop

Bila sva spočita, a zelo lačna in žejna. Jezik se nama je boleče lepil na razsušeno nebo. Znoj pa nama je zalival oči. Razločno sva slišala večno pesem slapu v dolini.

Plezal sem naglo navzgor. Ustavil sem se pod navpično počjo. Ko je Milan zapuščal stojišče, je vzel s seboj vso ropotijo od stremen do vponk. Počasi se je dvigal navzgor. Prsti so se mu zažrli v prst in travo, ki sta napolnila dno počī. Težko je bilo, a vseeno je šlo — sicer počasi, a gotovo. S težavo je zabil dva ali tri slabe kline. Zaman se je oziral po obljubljenih klinih, v opisu namreč piše, da so. Pod nekakšno zaporo je zabil kline za stojišče. Varoval me je sila neudobno. Z eno nogo je stal v stremenu, z drugo je iskal opor v gladkih plateh. Ko sem priplezal do stojišča, sem prečil v desno. Po kaminu sem v silnem razkoraku plezal navzgor. Prestopil sem v levo na polico. Zavpil sem od veselja. Star, skrivljen in zarjavel klin je tičal v razveznjeni počī! Z roko sem ga izdrl, nato pa sem s krepkimi udarci zabil novega. Nato mi je sledil Milan, ki je potegnil še raztežaj navzgor v dno grape.

Splezal sem proti počí, ki ima na vrhu zagvozdjen blok. Le s težavo sem se dvigal. Z eno nogo sem bil zagvozdjen v počí, z drugo sem bil oprt v gladke plati. Z rokami pa sem se oprijemal zunanjih robov počí. Vrvi so drgetale v zraku. Čutil sem njihovo težo. Na zagvozdjenem kamnu sem stoje na eni nogi počival. Dvoje zelenih vrvi je viselo preko plati navzdol. Vodile so tja, kamor je pršel drobir, ki je prekril zagvozdjeni kamen. Bilo je marsikaj težkega, marsikaj, česar nisva našla v opisu.

Končno — rob stene je bil tik nad nama. Milan je po kaminu splezal navzgor. Obsijalo ga je jutranje sonce. Varoval me je stoje na grebenu. Potegnil je vrvi in splezal sem za njim. Še zadnji preprijem in stal sem na vrhu stene.

Pod nama je ležala Trenta. Nekaj metrov nižje je trop ovac iskal senco pod velikim bolvanom. Le poredkoma je klopotnil zvonec. Sever je gonil preko zamrznjenega neba kopaste oblake. Vesela sva od sebe metala zvite, izmaličene kline in vponke. Z nogami sva se zapletala v skrotovičene vrvi in stremena. Sedla sva v posušeno orumenelo travo. Izpod vrvi sva pobirala skrivljene kline. Na njih so sledovi skale. Bela, v prah zdrobljena kamenina tiči v razah odrgnjenega železa. Vse te stvari, ki so še pred kratkim imele neprecenljivo vrednost, se nama zde sedaj tako ničeve in nerabne. V rokah imam zarjavel in izmaličen klin. Pred sedmimi leti sta ga zabila najina predhodnika. Še pred uro ali kaj mi je pomenil več kot samo kos okorno izoblikovanega jekla. Takrat, ko sem ga vpenjal, sem imel občutek, da podajam roko staremu zvestemu prijatelju. Sedaj pa leži v utrujeni roki. Spustil sem ga in zdrknil je na kup vrvi in vponke.

Nad nama je bilo razprostrto nebo. V drhtenju razgretega zraka se obrisi vrhov nad dolino zlivajo s pomrenjenim nebom. Neslišno, drse preko neba oblaki. Kot večni popotniki jadrajo neznano kam.

Pogled nama zdrsi proti Tamarju. Pod stenami se belijo zaplate snega. Dolgi potemneli jeziki segajo do melišč pod stenami. Tudi iz sten se sneg še ni povsem umaknil. Kot velika zelena preproga je pod nama razgrnjena dolina.

Z očmi sva počivala na vrhah, obsijanih s soncem, in na razsekanih grebenih gora, zavitih v meglo in oblake. Bilo je lepo! Veter je hladil najini razgreti telesi. Vrvi so bile povite, a veva, da ne za dolgo. Prihodnjo nedeljo jih bova zopet razvila in stopila novim ciljem nasproti.

Še sva sedela pod robom stene in kramljala o preplezani steni. V nečem sva si bila povsem edina. Belač in Zupan sta bila »sile«. V dvanajstih urah sta preplezala steno in uklesala svoje ime v to osemstometrsko steno. To je bilo 1. 1950. Sedem let je ostala smer neponovljena. Klini so zarjaveli. Mnogi so izpadli in se izgubili v meliščih pod steno. Morda bo nekoč nekdo stopil preko mehi pod steno. Pod korakom bo kovinsko zazvenelo. Pripognil se bo in segel po kosu zarjavelega jekla. Klin bo nemo izpregovoril. Pripovedoval bo zgodbo o ljudeh, ki so nekoč utirali pot navzgor in dajali duška drznim željam.

Zapuščala sva vrh, kateremu kraljujeta sonce in veter, mraz in vihar, kamor le poredkoma zaide človek ali žival.

Pod ozelenelim macesnom sva se ustavila. V gozdu pod nama je pela sekira. V pobočju gore so blejale ovce. Sonce je žgalo z vso močjo. Trudnih korakov sva stopila proti Vršiču. Končno Tičarica... Potem pa koča. To se prileže.

Proti večeru sva krenila preko Slemen v Tamar. Pod nogami je hreščal grušč. Po meliščih sva se spuščala proti dolini. Izpod prepadnih sten sega čez razdrapano stezo plaz črnkastega, s kamenjem posutega snega. V potrdeli sneg so utrte stopinje. Pred nekaj dnevi se je nekdo potikal tu okrog. Kako samotno je res v gorah!

Suhljad je pokala pod nogami, ko sva se skozi gozd vračala proti bajti.

Mračilo se je. Stene so rdele v poslednjih pramenih naglo tonečega sonca. Mrak je razpredal svoje tančice nad gorami. Mir je objel mogočno kraljestvo gora. Tiho sva stopala med temnimi obrisi smrek, kjer se na ravninah belijo samotne skale. Zatopljena sva v premišljevanje. Na nebu so zažarele prve zvezde.

Smer sta prva preplezala Marjan Keršič-Belač in France Zupan 13. VIII. 1950. Prvo ponovitev smeri sva z Milanom Valantom izvedla 4. in 5. VII. 1957. V steni sva pustila 15 klinov. Nekaj mesecev kasneje je Ervin Hanzer s soplezalcem izvedel drugo ponovitev smeri.

PRISPEVKI ZA ZLATOROG

PD Črnomelj din 15 000.—, Skupaj din 15 000.—.

SKLAD DOMA ZLATOROG

Stanje sklada za gradnjo Zlatoroga dne 12. VIII. 1958	din	5 292 982.—
Zbrano od 13. VIII. do 4. IX. 1958	din	15 000.—
Stanje sklada dne 4. IX. 1958	din	5 307 982.—

Iz planinske literature

APPALACHIA — Boston, december 1957 je revija, ki jo izdaja istoimenski klub dvakrat na leto. Pričujejo številka vsebuje malo snovi, ki bi utegnili zanimati naše bralce. Tudi v njej najdemo dva članka iz »nezname Aljaske«, nekaj drugih z ameriškega kontinenta, za nas pa je vse omembe vreden članek Veliki in mali velikani Himalaje. Avtorja Wilfrida Noyceja predstavlja urednik pod črto kot udeleženca znane uspešne odprave na Everest in kot onega, ki je dosegel vrh Mačapučareja (Machapuchare) ali »Ribjega repa« v sosesčini znane Annapurne.

Nihče pred sedmimi leti ne bi bil mislil, pravi članek, da bo 1957 doseženih sedem vrhov nad 23 000 č., še manj pa, da bo Mustagh Tower podlegel kar dvema odpravama in da bo kdo stopil na vrh Mačapučare-Ribjega repa. Uspehu ni pripomogla samo boljša oprema in kisikovi aparati, kajti bolj važen je psihološki faktor. Isti proces se je svoj čas vršil tudi v Alpah. Tja, kamor je Saussure prišel na Mt. Blanc z glavobolom, sopihajoč in z utripajočim srcem, jih sedaj prihaja na tisoče, da se sončijo na vrhu. Oni zmorejo to, ker so pred njimi z večjim trudom prišli drugi še više. Ni treba, da bi bil Buhl boljši plezalec od Merkla ali Welzenbacha, vedel pa je za to, kar je bilo že storjenega, in je to mogel izboljšati. Našel se bo naslednik, ki bo prišel na Everest brez kisika: Vsaka generacija pleza materialno in psihološko čez ramena prednikov.

Avtor se zavzema tukaj za manjše vrhove z višino 22 do 23 000 č. v Himalaji, o katerih so mislili, da je mogoče postavljati nogo pred nogo počasi samo na ugodnem pobočju. Pa se je pri pohodu na Mustagh Tower in na Mačapučare (22. 958 č.) izkazalo, da so te vrhove zmogli ljudje, ki nikoli prej niso bili v Himalaji. Eden od njih je praznoval tam celo svoj 44. rojstni dan. To so bile manjše partije, velike pa bodo v bodoče prišle bolj redko v poštev, morda za traverso s severnega na južno Everestovo sedlo. Saj je Evans poskusil z enim možem in štirimi šerpami priti na Annapurno II, a se mu je posrečil drugi dostop na Annapurno IV (24. 688 č.). Sčasoma bodo dosegle najvišje vrhove tudi manjše partije.

V času, ko dosega tehnika največje napredke, skrbi politika in druge okolnosti v Aziji, da napredek ni prehitel. V Karakorum zaradi kašmirskega prepira

ni lahko priti, Garhwal je skoraj nedostopen, Sikkim je onstran meja, nepalska vlada pa je spoznala, da ji njene gore nudijo finančne možnosti. In je postavila za Everest takso 3000 rupij (= 630 dolarjev), »strašni snežni mož« pa je še več vreden od Everesta in je taksiran s 5000 rupijami. Od ameriške odprave, ki namerava napraviti lov nanj, pa mislijo zahtevati kar 8000 rupij (Everest 3000, jeti 5000). Zato iščejo ekspedicije vrhove, ki jih v mapah še ni. Samo tri odprave so bile letos v Nepal in videti je, da se bo gos, ki naj bi nesla zlata jajca, sama zaklala.

Med tem gleda mnogo planincev na Ande in druge velike verige. To je pozitiven uspeh. To je dobro, kajti čimbolj se planinstvo širi, tem bolj izginja bojeviti nacionalizem, ki je bil pri najvišjih vrhovih skoraj neizbežen in potem še pretiravan v tisku in ljudski domišljiji. Sedaj, ko so doseženi »nacionalni« vrhovi in so se planinci razpršili po nižjih velikanih sveta, je in mora ostati bratstvo bolj kot kedaj prej vodilno geslo.

V teh mislih, zlasti zadnjih, je veliko resnice.
Dr. Pr.

MOUNTAIN CRAFT — London, zimska številka 1957/58, glasilo Planinskega društva (Mountainering Association) po obsegu ni veliko, prinaša pa par zanimivih člankov. — Jugal Himal je gorska skupina v glavni verigi Himalaje, 60 milj zahodno in Everesta ob meji Nepala in Tibeta. Pokrajino je obiskala do sedaj edinole škotska ženska odprava 1955, o kateri smo svoječasno že poročali. Te tri ženske so opravile veličastno delo — tako pravi W. J. Anderson v svojem članku, čigar obsežnost smo mogli ugotoviti šele mi, ki smo se mudili tam cela dva meseca. Vendar je bilo malo znanega o teh gorah, kajti obstoječi zemljevid je samo približen. Samo nekaj vrhov je bilo vnesenih, a bilo je znano, da se dvigajo trije najvišji vrhovi nad 20 000 č. Dva sta imela imeni, tretji zadaj ob tibetanski meji pa je bil od žensk krščen kot Big White Peak (Veliki beli vrh). Tega je hotela doseči odprava Yorkshire Ramblers Cluba 1957, o čemer govori ta članek. Njegov udeleženec in pisec članka pravi, da je usoda hotela drugače.

Iz Anglije je šla pot po zraku v Kalikuto, od tam v Katmandu, kjer je bilo najetih 110 kulijev s tovorom po 60–70 funtov (okoli 30 kg), dalje pa tudi 6 šerp iz Sola Khumbuja z Mingmo Tenzingom, sinom slavnega Dawe na čelu, katere avtor strogo loči od navadnih kulijev. V Temathangu, nekakem gnezdu pote-

puhov, so po odpustu prvih nosačev najeli vse, kar je lezlo in šlo. Ti so prinesli tovor do temeljnega taborišča v višini 13 500 č., kjer so se nosači vrnili in kjer je ostalo vsega skupaj še 14 ljudi, šest Angležev, šest šerp, en oficir in faktotum Pasang. Članek je pisan precej živahno in je poln hvale šerpam. Ker je bila odprava sedaj maloštevilna, so morali ravnati z njimi, pravi pisec, kot enakovrednimi, razpravljali so z njimi, svoje načrte, bili so vsi srečni, če so sprejeli kak njihov predlog, dajali so prednost vlogi voljnega pomočnika bolj kot vlogi sodelavca. Sahibova beseda jim je bila zakon. Čudoviti ljudje so to in nobena hvala zanje da ni previsoka. Zgodilo se je v taborišču št. 3, da je moral v istem šotoru z avtorjem prenočevati tudi en šerpa. V to izbrani je bil v strašni zadregi ob taki časti in je pregovoril drugega, da je ta mesto sprejel.

Avtor obširno popisuje postavljanje taborišč in ekskurzije od njih. Dve manjši nesreči sta povzročili, da je bilo treba poškodovance odnesti v dolino. Zato je odprava vsako misel na Big White Peak opustila. Z ledenika Ladies Glacier, kjer je imela svoje oporišče, je opravila obširne meritve in zamudila veliko časa pri iskanju prostorov zanje.

Iz članka Raziskavanja v Aljaski je razvidno, da imajo Američani še kar doma povsem neraziskane predele, dasi je bil najvišji vrh te celine Mt Mac Kinley dosežen že pred 50 leti. »Skočil sem s helikopterja iz višine dveh čevljev na osrednjo moreno ledenika Traleika v McKinley narodnem parku na Aljaski — pripoveduje pisec članka — in tam segel v roke poročniku Pritchardu. Midva sva bila prva, ki sva stopila na ta ledenik in prva britanska partija, ki je prišla v te gore.« Ta narodni park je oddaljen od arktičnega kroga tri stopinje. Pristanek helikopterja je nemogoč. Pokrajina da je praktično neraziskana in zemljevidi so netočni ali beli. Odprava je štela štiri ljudi in nosačev ni imela. Posebnih uspehov ni dosegla.

Kot alpinistično glasilo nadaljuje list s svojimi članki s praktičnim podukom v izvrševanju te smeri in v listu samem, posebej pa še v posebnem prospektu opozarja na svoje planinske tečaje v zimskem in letnem času doma in na tujem. Tečaji A se vršijo doma na Škotskem, tečaji B pa v Švici, Avstriji, Italiji in na Norveškem. Slednjih se more udeležiti samo tisti, ki je uspešno dovršil tečaj A ali ako drugače dokaže ustrezajoče znanje. V Švici se vršijo tečaji v Saa Fee, v Avstriji v Oetzthalu s sre-

diščem v Tschach Hausu, v Italiji v Milanski koči nad Suldenom v Ortlerjevi skupini. Povsod je preskrbljeno za učitelje in v višjih legah tudi za vodnike domačine. Cena za 14-dnevno bivanje v Avstriji, všteti hrano in dopotovanje, znaša funtov 37 13 6.

Dr. Pr.

THE ALPINE JOURNAL — London, maj 1958. — Od planinskih spisov, ki jih prinaša ta številka, je omeniti članek Cambridge na Pumasillo, ki opisuje odpravo cambridgske univerze na ta vrh v Cordilleri Vilcambamba v Peruju. Spis je sestavljen v tradicionalni obliki: Postavljanje taborišč in potem vzpon od enega do drugega tja do vrha, ki ga je odprava tudi dosegla. Uspeh ni malenkosten, ker je Pumasillo (20 300 č.) vrh, ki bi ne bil v sramotu Himalaji.

S. J. M. Smith od R. A. F. v Hongkongu zanimivo opisuje severni dostop na Kinabalu (13 455 č.) na severnem Borneu. Pravi, da gospoduje nad njim kakor Vezuv nad Napolijem, podoben je konjskemu kopitu, čigar zarez gleda proti severu. Prvi vzpon nanj je izvršil Low že leta 1844 in je njegova smer še danes običajna, ta odprava pa je hotela vzpon preko severne zarez, ki deli vzhodni greben od navadnega turističnega ozemlja. Potekel je brez posebnih težav. Avtor popisuje pokrajino, o kateri trdi, da od vznožja do 2000 č. navzgor napravlja večji vtis kakor Matterhorn iz Zermatta in da imajo severne čeri kakovost Dolomitov. Domačini plemena Dusum so zelo prijazni in mirni, hočejo biti na vsak način enaki belokožcem, vendar »nimajo nikake viktorijanske domišljavosti premnogih domačinov«.

Čilenec Evelio Echevaría C. prinaša pregled dosedanjih izsledkov in potov v Sierrri Nevadi of Cocuy, ki je naravno nadaljevanje venezuelskih Andov, približno 300 milj severno vzhodno od glavnega mesta Bogotá in 210 milj od Lake Macaraibo. Dostopna je v enem ali dveh dneh po mednarodni visokogorski železnici Bogotá—Venezuela. Iz zgodovine vzponov je posneti, da imajo pri tem velik delež Švicarji (Rötlichsberger, Gansser, Weber, Marmillon) in Nemci (Krauss). Po mnenju pisca, ki je pokrajino obiskal 1956, nudi ta malo priložnost za pionirsko planinstvo, a do danes še ni mapirana, čeprav je najlepša veriga severno od ekvatorja.

V francoščini je pisan članek C. Maillarda o južni Grenlandiji, s čimer je planinski del revije pravzaprav izčrpan.

V ostalem pa prinaša ta številka poročila o proslavah ob priliki stoletnice

londonskega Alpine Cluba, ki revijo izdaja. Slavnostna številka ob stoletnici nam ni na razpolago, pričujoča pa zelo obširno poroča o teh slovesnostih. Te so se začele 19. VIII. 1957 v Zermattu z operitivom v hotelu Mt. Cervin, nadaljevale z večerjo v hotelu Mt. Rosa z vini in govori. Mizo je krasila torta v obliki Matterhorna v višini enega metra. Slavnosti so se potem nadaljevale v Londonu 6. XI. 1957 v hotelu Dorchester pod predsedstvom Sira Hunta in ob osebni udeležbi Tensinga. Poročilo pravi, »kako so bili veseli, ko so videli Tensinga, vedno veselega in smejočega«, in kako »so bili razočarani, ko so v zadnjem trenutku izvedeli, da prijatelja iz Rusije Belecki in Grippenbacher ne moreta biti z njimi«. Pozdrave so med drugimi številnimi poslali Poljski planinski klub Varšavi, planinsko društvo v Kattovcih in planinska sekcija USSR v Moskvi. Svoj piskrček v obliki pozdravnega teleograma je pristavila tudi cesarica Zita, v katerem pravi, da ne more pozabiti nekdanjega klubskega predsednika »galantnega Strutta, čigar veličastne pomoči moji družini in meni sami v kritičnih časih v začetku 1919 se bom vedno spominjala v najgloblji hvaležnosti«. Slovesnosti so se končale s svečanim sprejemom 9. XII. 1957 ob navzočnosti kraljice in z otvoritvijo spominke razstave.

Dr. Pr.

MAZAMA — december 1957, Portland, Oregon, USA. — List se to pot peča izključno s svojim kontinentom, obrača zlasti pozornost na Aljasko in nekatere oddaljene in malo raziskane pokrajine Sev. Amerike. Tako je v obliki dnevnika opisana odprava v gorsko verigo Chugach na Aljaski v enem najoddaljenejših predelov te dežele. Obsega površino 6000 kv. milj z ledenikom Columbia v površini 450 kv. milj. Dostop na ledenik in prehrana iz letala.

Klub Mazama ima mladinski, alpinistični in smučarski odsek in posveča veliko pozornost rezervatom. Priredil je razstavo fotografij, ki jih obzornih ne razstavo fotografij, ki jih obzornik ne vilo članov znaša 1110 in je v poslovnem letu naraslo za 24.

Dr. Pr.

MOUNTAIN CRAFT — Pomladna številka, London. — To štirikrat na leto izhajajoče glasilo Mountaineering Cluba, ki goji alpinizem in v tem smislu podučuje svoje članstvo, ne prinaša nič posebnega. Članek v Berner Oberlandu (Švica) opisuje samo višinska potovanja v okolici Grindelwalda, ne pove nič novega in je pravzaprav vodnik po višinskih potih. Na povabilo Einarja Bergslanda, predsednika norveške smučarske zveze, se je skupina Angležev udeležila izleta na Norveškem. V članku Traverza na smučeh v Jutenheimskih gorah so opisani ti izleti, kjer se opozarja bralec na posebnosti norveškega smučanja, na lepoto pokrajine in gostoljubnost domačinov. Iz Himalaje poroča Wilfrid Noyce, potem ko je v maju 1957 z Davidom Coxom opravil težko delo na Mačapučareju (tudi Fishtail = Ribji rep), o svojem vzponu na Flouted Peak (okoli 21 800 č.), ki leži nekje v bližini Annapurne in Nanda Dewija.

Medtem ko se Alpine Club z gradnjo in oskrbo planinskih koč sploh ne peča, je zgoraj omenjeno društvo adaptiralo neko zgradbo na škotskem Snowdonu v planinsko postojanko, ki leži okrog 1000 čevljev nad morjem. Stavba ima v pritličju kuhinjo, obednico, tri WC, štiri umivalnike, dve prihi in prostor za sušenje, v zgornjih prostorih pa 21 ležišč v pregrajenih pogradih. Posameznih sob s posteljami nima. Če to primerjamo z opremo naših koč, potem pade seveda v oči velika skrb za sanitarno opremo.

Dr. Pr.

razgled po svetu

O HERMANNU BUHLU se bo še veliko govorilo in pisalo. Naj še mi spet nekaj zapišemo. Bil je komaj 23 let star, ko je opravil izpit za gorskega vodnika, vendar dalj časa tega poklica ni izvrševal, marveč je znanje, ki ga je pridobil, uporabljal za svoje osebne alpinistične cilje. V boju, ki ga je izbojeval na Nanga Parbatu, je bil 41 ur brez hrane in večji del brez pijače. Njegova žena je izkušena alpinistka in dobra

smučarka. Pravijo, da se je imel njeni negi zahvaliti, da se je po Nanga Parbatu tako kmalu okrepil. Ture, ki jih je opravil po prvem osemtisočaku, spadajo med najtežje preizkušnje plezalca. Tako, kakor jih je izvedel on, jih ni še nobeden drug. Vzhodno steno Velikega Kapucina v 15 urah z enim bivakom, zapadno steno Aiguille Noire v 11 urah z enim bivakom, zahodno steno Druja v enim dnevu in pol; južno steno Aiguille

du Midi v 7 urah in to sam, vzhodno steno Aiguille Moine v 3 urah; čez Gervasuttijev kuloar na Mont Blanc de Tacul sam v poldrugi uri (celodnevna tura). Sam je vstopil v direktissimo severne stene Laliderer, sredi stene na najtežjem mestu obrnil, se spustil z vrhjo pod steno in takoj vstopil v skrajno težko Auckenthallerjevo smer (12—14 ur) in še isti dan izplezal sam na vrh Laliderer. Vsi njegovi uspehi so doživeli mednarodni odmev in priznanje. Našel pa je tudi čas za lažje ture. S svojo ženo je plezal Brenvo v Mt. Blancu in bil z njo na mnogih visokogorskih smuških turah.

Pakistanska vlada ga je za Nanga Parbat odlikovala z najvišjim odlikovanjem.

JEAN FRANCO, vodja francoske ekspedicije na Makalu, je postal direktor ENSA (Državna smuška in alpinistična šola). Jean Franco je bil v letih po zadnji vojni direktor iste šole, nato pa sedem let generalni tajnik zveze planinskih organizacij.

ŠESTI FESTIVAL PLANINSKEGA FILMA V TRENTU se je vršil lanske jeseni. Udeležilo se ga je 18 narodov s 122 filmi, od katerih jih je bilo 17 celovečernih. Film je najprej presojala tehnična komisija, ki je žiriji predložila 58 filmov. Prvo nagrado v kategoriji alpinističnega filma je dobil Lionel Terray za film »Ljudje in gore v Peruju« (Hommes et Cimes du Perou), ki ga je posnel na francoskih in francosko-holandskih ekspedicijah l. 1956. Drugo in tretjo nagrado v isti kategoriji sta dobila Švicarja R. P. Bille in Denis Berthollet.

385 SMRTNIH NESREČ je bilo v letu 1957 v glavnih alpskih deželah. 43 v Nemčiji, 111 v Švici, 42 v Franciji, 109 v Avstriji in 80 v Italiji. Največkrat je bil vzrok nesreči nenadni vremenski preobrat, v drugi vrsti pa slaba oprema, nezkušenost in slaba kondicija.

HALF DOME (YOSEMITE VALLEY) je granitna navpična stena, ki so jo 24. in 28. junija 1957 preplezali Jerry Galwas, Royal Robbins in Mike Sherrick. Prvih 50 m so pripravili za vzpon že 23. junija, za 600 m so rabili 300 klinov, 20 specialnih. Peto jutro so 80 m pod vrhom zmetali proč vso odvišno opremo. Vzpon je najtežji v ZDA.

ANDRÉ ROCH je napisal v La Montagne (1958, 2) članek o plazovih, v katerem pravi, da je za plazove nevarna naklonina od 17° navzgor. Pršni plaz doseže strašno brzino do 300 km na uro.

Štirje so glavni vzroki, da se sproži plaz: velike množine novega snega, veter, ki kopiči sneg, struktura snega in nenadna otoplitev.

INDIJCI bi radi prišli na Čo-oju, 8189 m. Vodil jih bo Keki Bunšah, šerpe pa Pasang Dava Lama.

CAI ima 407 koč in zavetišč, v katerih lahko prenočuje 13 000 oseb.

WALTER FRAUENBERGER je v noči od 8. na 9. februar 1958 padel skozi okno hotela v Gmundenu in se ubil. Bil je viden avstrijski alpinist iz Salzburga. Za seboj je imel vrsto najtežjih vzponov v Vzhodnih in Zahodnih Alpah, l. 1936 je bil s Schwarzgruberjem na Kavkazu, kjer je v desetih dneh preplezal greben Bezingi. L. 1908 je bil v Garhwalu in se je povzpел na tri šesttisočake v Gango-triju. L. 1952 je bil na Nanga Parbatu šef plezalcev. 46 let star je zaupal v uspeh in ga Buhlu s svojo moralno oporo tudi v precejšnji meri omogočil. Po poklicu je bil zdravnik.

HANS PFANN je 5. jan. 1958 umrl v Bad Reichenhau 85 let star. Bil je eden od največjih alpinistov svoje dobe. Rodil se je v Nürnbergu, z 18 letom prišel v München in bil tu profesor, nato pa direktor tehnične šole. L. 1894 je začel hoditi v Alpe, predvsem v Kaiser. Bil je dober telovadec in se je izkazal tudi v stenah. Njegove smeri se še danes upoštevajo kot težke Severozahodna stena Kleine Halt, Pfannov kamin v Totenkirchlu, severni greben Zugspitze v Wettersteinu, Campanile Basso, ponovitev Vajolettskih stolpov. V zahodnih Alpah je stopal po stopinjah Mummeryja in Purtschellerja brez vodnika in do l. 1914 nabral 90 vzponov nad 4000 m: južno steno Walkerja v Grandes Jorasses (1909), greben Zmutt (sam), brez vodnika greben Peuterey (kot drugi vzpon), prvo traverziranje les Droites (1904). — L. 1902 je bil v Tianšanu, l. 1903 na Kavkazu, kjer je s štirimi bivaki prvi traverziral Užbo, kar je njegov največji uspeh. Pri 40 letih je izvršil tretjo ponovitev vzhodne stene Fleischbanka, l. 1923 je pri 50 letih privedel v Alpe mladega Welzenbacha in mu omogočil prvo prečenje grebena Matterhorn-Dent d'Hérens. S 55 leti je bil v Cordillera Real v Boliviji in stopil kot prvi na Illampu (6350 m). 73 let star je vodil navezo v južno steno Mustersteina v Wettersteinu (IV), 82 let star pa je v slabem vremenu dosegel Piz Palü. Pfann je bil na zunaj videti drzen, vendar ni ničesar storil brez premisleka. Zaslovel je z dejanji, ne z besedo. Bil je skromen in je nerad govoril o sebi. Tež-

ko so ga pregovorili, da je izdal svoje spomine »Führerlosegipfelfahrten« 1941 in »Aus meinem Bergleben« 1948.

LETALSKI TEČAJ za avionsko službo v visokih gorah redno prireajo v Švici. Glavni instruktor je seveda Geiger. Na zadnjem tečaju je vsak od 13 učencev 30-krat pristal na treh različnih ledenikih. Pristajanje na ledenikih ni lahka stvar, kaj šele tako, kot ga uči Geiger — s kristianio. Piloti so opremljeni kot alpinisti, imajo toplo obleko, rokavice, naočnike, rezervno hrano, kvedrovce. Alpinisti, ki se z letalom odpeljejo v Alpe, morajo pilotu podpisati izjavo, da so dovolj izurjeni za vzpon, ki ga navajajo, in da so dovolj opremljeni. V Švici je na ledenike že prodrli »množični« turizem, kajti ta letala služijo kot aerotaksi, ki vzdigujejo alpiniste na višino 3000—4000 m. Švicarji so ponosni na to turistično noviteto, ki so jo omogočili njihovi letalski asi Hermann Geiger, René Thiébaud in Francis Liardon.

KNJIŽNICA DAV je pred vojno imela 70 000 števil in je imela svoje prostore v domu Alpenvereina v Münchenu. Med vojno je bil dom poškodovan. Lani so knjižnico pozidali in šteje danes 15 000 zvezkov, 200 revij in 1200 kart. Sedanji prostori so zidani za 50 000 zvezkov. Ustanovili so knjižnico l. 1901, ko je 28-letni dr. Rickmer podaril DAV 5000 svojih knjig. L. 1902 je knjižnica že obratovala. L. 1943 je bila zbombardirana in so rešili le 2000 knjig. Knjižničarja sta bila dr. Dreyer in dr. Buhler.

SAC zadnja leta pospešuje smučarstvo kot nekaj, kar je s planinstvom neločljivo združeno. Ni potrebno dokazovati, da ima švicarska planinska organizacija prav, kajti smučarske organizacije nimajo v mislih smučarja-turista in planinca, marveč predvsem športnika-tekmovalca. Tehnika tečajev SAC ne uči za pisto, marveč za vsak teren. SAC skuša planinsko smučanje združevati z zabavo in razvedrilom, vse seveda z enim samim ciljem, da bi bile gore pristopne vsakomur na najlažji način. Ta cilj pa ima seveda tudi svojo gospodarsko vsebino, kdo bi tajil ali zanikal!

V Švici forsirajo že kovinske smuči za turno smučanje, za tisto smučanje v tem primeru v resnici dobrih starih časov stran od smučarskega dirkališča. Renesansa smučanja je možna samo tedaj, če se bo turno smučanje spet tako razširilo, kakor je bilo to pred vojno. Kovinske smuči so prožne bolj kot lesene, smerni žleb je plitvejši, zato je krmarjenje lažje, so tanjše, zato nudijo manj

upora ob straneh. Le stabilnost smeri je manjša kot pri lesenih.

Švicarji so prepričani, da ono pravo turno smučanje ne bo izumrlo iz enostavnega razloga, ker samo ono lahko nudi prave gorniške užitke tisočem in tisočem.

MAHALANGON HIMAL je himalajsko področje, ki sta kartografsko obdelala Erwin Schneider in Fritz Ebster, izdal pa je karto DAV. Schneider je geodetsko in fotogrametrično delo izvršil l. 1955 in se odpovedal drugim ciljem ter delal ves čas v višini 5000—6000 m. Ebster je posrečeno rešil vprašanje, kako risati skalovje na karti.

SE O 100-LETNICI ALPINE CLUBA, ki so jo praznovali 6. nov. 1957 v Londonu. Pojedino je dal Dorchester Hotel, ki ga vodi Švicar Ronus. Povabljenec je bilo 450 iz vsega sveta. Celo dva Rusa sta imela priti, pa njuno letalo ni dobilo dovoljenja za start. Ker ima hotel fevdalni značaj, je bil tudi ceremoniel grand-seigneurski. V slovesni rdeči srednjeveški obleki je speaker naznanjal govornike. Pri obeh častnih mizah je sedelo 125 oseb. Dinner je suvereno vodil sam predsednik Hunt. Zdravice in nagovori so trajali dve uri. Prva zdravica je veljala kraljici, nato kraljevski družini, nato pa povablencem držav, iz katerih so bili povabljeni.

ŠVICARSKO EKSPEDICIJO NA DHAULAGIRI SESTAVLJAJO: Werner Stäuble, Evgen Reiser, dr. Karl Winterhalder, D. Hecker kot filmski operater, A. Hächler in R. Eiselin. Torej nič kaj vidna imena. Del ekspedicije je odšel z dvema jeepoma tudi preko Jugoslavije in prevozil 12 000 km, drugi del pa je iz Švice odpotoval z letalom. Od Pokhare dalje so vsi nastopili tritedenski marš do doline Krišna-Gandaki. Temeljno taborišče so postavili na jugovzhodni strani v višini 4800 m. Vodja ekspedicije je star komaj 26 let. 16. jan. so odšli iz Züricha, 1. marca so bili v Delhiju. Imajo 160 kulijev in 10 šerp pod vodstvom Dava Tensinga, starega 40 let. Najvišji tabor naj bi bil v višini 8000 m. Povprečna starost udeležencev ni običajna, pet jih je starih 24—26 let, eden 31, eden 40, dr. Hajdukiewicz, po rodu Poljak, po državljanstvu Švicar, pa ima 38 let. Stäuble je bil že tu l. 1955, prav tako Dava Tensing. Vsi šerpe so iz doline Solo-Khumbu v Nepal. Max Eiselin poroča, da so se na poti skozi Jugoslavijo dobro počutili, da jih je nek kmet v razirani obleki kar na cesti povabil na »Slivovic«, da so se

mu oddolžili s cigaro in za otroke s čokolado.

Dhaulagiri ima to pot v gosteh šesto ekspedicijo. Tudi ta ni bila uspešna.

HANS ERTL je februarja 1958 praznoval 50-letnico svojega gorniško res bogatega življenja. Za gorski film ga je pridobil dr. Franck, nestor filmskega doživljanja narave. Vzel ga je s seboj, ko je izdeloval film »SOS ledena skala« v Grönlandijo. Tu je Ertla obsedlo filmsko ponazarjanje doživetij in ga ni več izpustilo. Z Dyhrenfurthom je na Siakangri s kamero prodril 8000 m visoko. Na olimpijskih igrah v Garmischu si je pritržil filmsko kamero na prsi in z njo vred skočil z velike skakalnice, da bi gledalcem v kinu posredoval doživetje »letečega človeka«. Vrhunec je dosegel s filmom o Nanga Parbatu l. 1953, s katerim je postavil spomenik H. Buhlu. Mnogo je snemal tudi v Južni Ameriki.

390 SMRTNIH ŽRTEV so zahtevale Alpe l. 1957. Mnogi od teh so našli smrt zaradi pretiranega slavohelepa, zaradi lahkomišljenosti in neizkušenosti.

POLJAKI so l. 1957 poslali v Alpe štiri skupine in so izvršili omembe vredne ture: Plezali so Peutereyski greben in prišli po južnem grebenu na Aiguille Noire de Peuterey. Skozi ozebnik Couturier so prišli na Aiguille Verte, sestopili preko severne stene po Mummeryjevi smeri (morda prvi sestop). Dvakrat so prišli preko severne stene Dent d'Hérens, dalje preko severne stene Gross Fiescherhorna. Vsi skupaj so dali podse 31 štiritisočakov.

VPLIV ODJUGE (FENA) na organizem je večji, kot se po navadi misli. Dr. Marcel Bornant je o tem napisal razpravo, v kateri trdi, da fen povzroča depresije, zaspanost, misli na samomor in hude motnje pri jetičnih in bolnih na sru. V dnevih, ko vlada fen, je po navadi več zločinov, otroci so nemirni, živčni ljudje še bolj razburljivi. Ze Hipokrat, oče medicine, je pisal, da so prebivalci, ki so izpostavljeni toplim vetrovom, brez moči in vedrine, ženske bolehe in hote neplodne... Fiziološki vzroki naj bi bili v dehidraciji zaradi znižanja higrometričnega stanja, znižanja zračnega tlaka in ionizacije atmosfere.

50-LETNICA ANGLEŠKEGA ŽEN-SKEGA ALPSKEGA KLUBA. Klub so ustanovile angleške emancipiranke v Lyceum Clubu, kamor ni smela stopiti moška noga. Prva predsednica Walkerjeva je naredila lepe ture: Aiguille Verte, Weisshorn, Lyskamm. Kmalu je čast-

no predsedstvo prevzela italijanska kraljica, sorodnica Abruškega vojvode. Ustanovna članica je bila tudi Amerikanka Bullock Workmannova, ki je z možem dosegla višino 7000 m. Do prve svetovne vojne je bil velik problem, kako združiti žensko družabno etiketo in obleko s alpinizmom. Po prvi svetovni vojni pa so mnogi predsodki odpadli. Za ženski alpinizem je bila zlata doba med obema vojnama.

CAI je štiri dni po odhodu Švicarjev na Dhaulagiri sklenil, da za l. 1959 pripravi ekspedicijo na Dhaulagiri. V Švici ta sklep ni bil ravno simpatično sprejet, ker ni čisto fair. Lahko bi malo počakali, da bi se videlo, kako gre sosedom od rok.

HERMANN GEIGER se zavzema za letališče na ledeniku na Tsanfleuron v masivu les Diablerets in prireja za to po raznih krajih predavanja, v katerih se obreguje na SAC, češ da je zoper njegovo delo. SAC je zoper komercializacijo gora, kakor pravi urednik Oechslin, tudi tedaj, če ve, da bo s svojim prizadevanjem propadel. SAC pozdravlja reševalno letalsko službo, je pa zoper zračni taksi, kajti to pomeni, da se bodo visokogorska zavetišča spremenila v hrupne gostilne. Centralni komite SAC je zoper zračni turizem že vložil protest na prometno ministrstvo.

LEDENIK PASTERZA pod Grossglocknerjem je po računih in opazovanjih dr. Paschingerja iz Innsbrucka v l. 1957 izgubil 23,4 milijona m³ ledu, pri čemer se je ledenik znižal za 3,9 m in to samo tisti del, ki sega pod višino 2600 m. L. 1955/56 je ledenika zmanjkalo za 21 milijonov m³.

3 831 000 TURISTOV je l. 1957 obiskalo Švico. Najboljši gostje so bili Švedji, najslabši pa Nemci, prvi so se po 14 dni zadrževali v Švici, Nemci komaj po 2 dni. Dohodek teh turistov je znašal 477,4 milijona švic. frankov.

ŠVICARJI O NAŠIH JULIJSKIH ALPAH. Julija l. 1957 je po naših Julijcih križarila skupina Švicarjev. Začeli so s Poštarsko kočjo na Vršču. Njihov vodja Häussler iz Züricha poroča o tem v Bulletinu SAC 1958, 4, nič takega, kar bi nas lahko posebej veselilo. Iz Vrščia so šli na Mojstrovko, Jalovec, nato na Triglav in v Bohinj. Povsod hvalijo snažne kočje, dobro postrežbo in prijazne ljudi. Skoro preveč prijazne!

MILANSKA EKSPEDICIJA v centralno Afriko je odšla jeseni l. 1957 iz Rima v Ugando. Člani ekspedicije so bili dr. G. Gualco, Lorenzo Marimonti in

Romano Merendi. 11. dec. so zapustili Ibando in se obrnili proti Ruvenzoriju. Postavili so temeljno taborišče v višini 3930 m. Nato so preplezali vrsto smeri od Punta Margherita do Punta Johnston. Po enem tednu so se odpeljali z letalom v Nairobi ter postavili taborišče v dolini Teleky. Od tu so se povzpeli na Batian (5195 m). Bili so tudi na Kilimandžaru. Alpinistično te stvari niso bogve kaj, za ugled, rast in razvoj planske organizacije pa to mnogo pomeni.

SFAC, Švicarski ženski alpski klub, je imel l. 1957 5443 članic, 64 več kot prejšnje leto. Glavni odbor vodi Emmy Gloor v Baslu. Klub ima 53 sekcij. Mladinska sekcija ima 61 članic.

MEXICO ima tudi visoke gore, ki so jih prav tako l. 1957 obiskali Italijani, prof. Uggeri z vodnikom Perruchonom. Na Popocateptl (5452 m) sta se povzpela po severni strani. Na Ixtacihuatl in Orizabo nista mogla zaradi slabega vremena. 10. jan. 1958 sta prišla na Pico Rodillas. Club Alpino della Citta di Mexico je Italijanoma prirejal slovesne sprejeme.

MONZA je tudi priredila ekspedicijo in to v daljne argentinske gore v masiv Paine, o katerem smo že poročali. Udeležili so se je znani dolomitski vodniki Bich, Pelissier, Carrel. V Argentini so bili tudi italijanski plezalci iz Trenta: Detassis, Maestri, Eccher, Stenico. Trentinci so šli po Agostinijevih stopinjah.

NA HIDDEN PEAK so l. 1958 odšli tudi Avstrijci pod vodstvom izkušenega in uspešnega ing. Moravca. Vse kaže, da bi Avstrijci radi pobrali največ najlepših himalajskih lavorik.

EMILIO COMICI je bil gotovo eden najboljših plezalcev, kar jih poznamo. Severino Casara je v njegov spomin izdal knjigo: »L'arte di arrampicare di Emilio Comici«, s 362 slikami in 102 stranema besedila. Knjiga je primerno draga, 7500 lir. V uvodu pravi pisec, da je 16 let po smrti velikega plezalca že čas, da se objavijo njegove slike, iz katerih je razvidno, kako je Comici združil vse najboljše, kar se je dotlej v plezalstvu nabralo, in to s svojim talentom razvil do enkratne popolnosti. Casara trdi, da ga doslej še nobeden ni prekosil. Šteje ga med veliko trojico Winkler, Preuss, Comici. Knjiga govori o prostem plezanju, o varovanju, o tehničnem plezanju in o sestopanju.

SNEŽNI ČLOVEK ne more z dnevnega reda. Med drugimi ga oživlja tudi nek lama Punyabayra, ki živi blizu Kat-

manduja. Ta je o njem doslej največ povedal in ga deli kar na tri sorte. Vrsta Nyalmos je ogromna žival, visoka 3 do 4 metre in se ne brani jesti človeško meso (kako je neki lama prišel do te trditve?). Druga vrsta je Rimis, visoka 2,60 m. Tretja pa naj bi bila Rocks-Bombo, ki je visok kot normalen človek in se hrani z rastlinsko hrano. Lama je pripravljen iti na lov za temi tremi snežnimi ljudmi, če mu le nepalska vlada dovoli.

HEINRICH HARRER, ki je prvi prišel čez severno steno Eigerja in je več let živel v Tibetu, je bil lani pet mesecev v Ruvenzoriju. Bil je povabljen v belgijski Kongo, da bi predaval o Tibetu. Res je imel v Kongu 67 predavanj, nato pa je odpotoval v območje Ruvenzorija. V rodni Kitzbühel je prišel z obsežnim gradivom, s katerim bo priredil daljšo predavateljsko turnejo po Srednji Evropi. Njegovo knjigo »Sedem let Tibeta« so prevedli v 21 jezikov in je izšla v 1 200 000 izvodih. Lahko si mislimo, koliko mu je knjiga doslej vrgla. Poleg tega jo je izdal v Lichtensteinu v založbi, katere lastnik je lichtensteinski knez sam. Avstrijski davkarji se zastonj ozirajo za tem mastnim grizljajem iz knjigotrštva.

AVSTRIJSKA VOJSKA uri svoje alpince tudi za šesto stopnjo. Instruira jih Hintermeier, ki je pred 20 leti kot drugi zmagal severno steno Zapadne Zine.

MOTORIZACIJA je nekaj takega, česar ne bo ustavil noben idilik, noben častitelj starih »dobrih« časov. V Švici, na priliko, so imeli l. 1950 70 000 motornih vozil. l. 1955 že 123 800. Število konj l. 1939 125 400, l. 1957 106 080. 20% prebivalstva Švice odpade na pet velikih mest (Zürich, Basel, Bern, Lausanne, Ženeva), 7% na sedem srednjevelikih mest in 12% na 43 manjših mest. Kmečko in hribovsko prebivalstvo nazaduje, narašča pa mestno. L. 1840 je bilo v mestih 6,4% prebivalstva, danes pa 47%. Vsekakor zgovorna statistika.

RAKAPOŠI, 7788 m, je na severozapadu Himalaje najvišji vrh, nedaleč od Nanga Parbata. L. 1939 ga je rekognosiral Peter Aufschnaiter, istočasno pa sta bila tam tudi Secord in Wyvyan. L. 1947 so ga ogledovali in otipavali Kappeler, Gyr, Tilman in Secord. L. 1959 namerava priti na vrh Raymond Lambert z ženevskimi plezalci.

ITALIJANSKI ALPINSKI KLUB je od Pakistana že dobil dovoljenje za vzpon na Čogoliso, Mašerbrum in Gašerbrum IV. Ta slednji sega 7980 m visoko

in ima same visoke sosede (Gašerbrum II, 8035 m, Hidden Peak, 8068 m, Broad Peak, 8047 m in K 2, 8611 m). Čogolisa, ki jo imenujejo tudi Bride Peak, dosega višino 7654 m. Mašerbrum je visok 7821 m, l. 1938 je poskusil stopiti nanj T. Graham Brown in dosegel višino 7600 m. Lo Scarpone ve poročati, da bodo v ekspediciji naslednji italijanski asi: Riccardo Cassin kot šef, Toni Gobbi, Walter Bonatti, Carlo Mauri, Giuseppe de Franceschi, Giuseppe Oberto in dr. Fasco Maraini. Pripravljalni komite vodi dr. Gianvittorio Fossati Bellani. Italijani so l. 1958 odšli tudi v Peru, kamor jih je v Ande vodil Luigi Binaghi, star 67 let. Ostali udeleženci so Meroni, Bernasconi, Bignami in Fantin. Fantin je bil kot fotograf na K 2.

LLULLAIYAIMA IN ARAKAR sta dva ognjenika na meji med Argentino in Chile, visoka 6722 m in 6085 m. No, tudi tu so bili lani Avstrijci in so pomagali Argentincem stikati za arheološkim materialom, ki se nanaša na Inke.

NA OTOKU FAYAL, NA AZORIH so lani doživeli čuden pojav. Po celodnevem potresu se je iz morja dvignil ognjenik, ki je v enem mesecu zrasel do višine 200 m in imel v premeru 600 m. Otok Fayal je ta ognjenik posul s pepelom do pol metra visoko. Veter je pepel raznašal do 80 km naokoli. Po enem mesecu je otok spet zlezal v morje, ne da bi kdo stopil nanj in čeprav je na njegovi obali nek portugalski časniki zasadi portugalsko zastavo. Novembra je spet pogledal iz morja, nato pa se spet potopil. Kaže, da ima zemlja tam pri Azorih mehko, elastično skorjo, kajti podobne pojave so tam opazovali že v prejšnjih stoletjih.

NOVO ŽIČNICO so spet odprli v Švici, najdaljšo od vseh, saj dosega trajekt 3570 m. Gradili so jo devet mesecev. Omogoča osebni in tovorni promet na kočo Basodino v višini 1879 m.

AIGUILLE DE DEUX AIGLES ima slovito zapadno steno, v kateri sta Jean Alzetta iz Bruxellesa in Maurice Davaille iz Pariza naredila prvenstveno smer. Za 200 m sta rabila tri dni, 21 ur plezanja, 70 klinov in lesene zagozde. Teden za njima sta smer že ponovila Couzy iz Pariza in Lefort iz Lyona v 10½ urah. Smer primerjata južni steni Dent du Géant.

NA MANGRTU se večkrat zbere mednarodna družba. O eni takih poročila nemški plezalec Hans Matz, ki ga je italijanski plezalec Umberto »nabasal« s strahom pred našimi gničarji. Ko sta

izplezala, sta skoraj padla v sredo naše patrulje. Namesto aretacije, zasliševanja in batinanja sta dobila prijazen pozdrav in pomenek. Matz zaključuje sporočilo s hvalo na gore, ki naj narode združujejo in zbližujejo. Naše čuječnosti na mejah nam Matz ne zameri, kajti pravi, prav za ta del Jugoslavije se potegujeta tudi Avstrija in Italija.

V AIGUILLE DIBONA sta poleti 1957 Gilles Guiot iz Marseilla in Lucien Joulia naredila varianto v zapadni steni v 12 urah. Stena je visoka 120 m, pa sta rabila 75 klinov.

LETALIŠČE NA PLANINI KASTEN (Kastenaln) bodo naredile avstrijske žandarmerijske čete, in sicer zaradi lažjega reševanja v Karwendlu.

O SIMBOLIKI v gorništvu je napisal zanimiv sestavek Karl Greitbauer, du-najski psiholog, da bi pojasnil globlje razloge in odnose, o katerih se po navadi govori v planinski literaturi. Alpinizem je po svojem poteku in izvajanju ne-problematičen, po svojem ideološkem svetu pa tako problematičen, da se ta problematika vedno znova odpira in obravnava. To pomeni, da je ideja alpinizma težko razumljiva, kajti ne-problematična je samo tista stvar, ki je popolnoma razumljiva. Nerazumljivost alpinizma je v logičnem in eksistencialnem protislovju, ki obstoji v tem, da ob očitvidnem tveganju alpinist uživa, da ne govorimo o silnem nasprotju med človekom in grozečimi kolosalnimi gorskimi strukturami.

Kdor stvari ne pozna, bi dejal, da postane stvar razumljiva, če alpiniste označimo kot idealiste v najsplošnejšem smislu. Alpinisti sami pa na to ne bodo pristali, kajti njim ideja ni vse, več jim je do realnega objekta, do gore. Prav zato se vedno znova vprašujemo, zakaj hodimo v gore. Pri tem je dobro, če opustimo deduktivno metodo in z njo množico dosedanjih odgovorov in se zanesemo na zgodovinske momente, na splošno človeške lastnosti, na sedanjo situacijo, na pojav športa. Radi bi se pripili do globlje vsebine alpinizma, kajti vprašanje, zakaj alpinizem sploh je, ni več problematično. Važneje je, kaj nas nanj danes veže. Razumeti alpinizem, pomeni razumeti alpinista. Razumeti človeka pa pomeni poznati njegovo temeljno naziranje, kaj mu svet in stvari v njem pomenijo, njegove nazore in izkušnje, vrednotenje, tendence, ravnanje. Kaj predvsem uravnava človekovo življenje? Razum? Greitbauer pravi, da ne. Človeka vodijo simboli kot temelji te-

meljnega človekovega znanja o svetu. V simbolih človek razumeva in spoznava svet, ne pa v svetu kot takem.

Vprašanje je le, kakšni simboli se pojavljajo v alpinizmu, kateri so zanj značilni, kateri ga povezujejo v notranja soglasja. Ti simboli bi morali ustrezati dosedanjim intuitivnim in spekulativnim razlagam alpinizma, simboli kot čustveno dožete resničnosti.

V vseh dosedanjih razlagah naletimo na simboliko, ki je v zvezi z bivanjem samim kot takim. Često se v planinski pisariji in besedi govori o pragonih, o pradoživetjih, o mitoloških osebnostih, često je ta misel o bivanju in bitju preoblečena v svoje protislovje, na priliko, v zelo razširjeni misli, da je alpinizem beg iz mesta, beg pred industrializacijo, ki človeka obravnava kot del stroja. To je pravzaprav čudno, saj se strah pred mehanizacijo pojavlja v zrela dobi človeka, medtem ko je alpinizem v glavnem stvar brezskrbne mladosti. To se pravi, gore odpirajo oči v tem smislu, da kažejo druge načine življenja, kot na priliko mestno, meščansko življenje. Če je gorsko življenje v resnici prvobitno, kot ga skoraj vsi občutijo in označujejo, potem nam je jasno, zakaj propadejo vsi poskusi, kako bi utesnili, uvrstili in opredelili alpinizem (n. pr. v romantiko, v šport), kajti alpinizem kot samostojno realnost ni mogoče zajeti s preprosto razlago, prav kakor pravi Jaspers: V simbolih prvobitno živeti, se pravi živeti v neki resničnosti, ki je sicer ne poznam, ki pa je v simbolu vendarle pričujoča. Simbolne resničnosti so le analogne, ki se nikdar ne morejo »opredmetiti« v tisto, kar kot simbol predstavljajo. Bivanje si ne morem drugače predstavljati kot simbol, ki se nanaša na bivanje. Descartesov cogito, ergo sum jemlje mišljenje kot simbol bivanja. Samega sebe sem si svest, če diham, če se slišim, če se gibljam, če samega sebe doživljam v bivanju, kar sicer ni bivanje samo na sebi, vendar me zagotavlja, da bivam. O tem na dolgo in na široko razpravlja Jean Paul Sartres v nekem svojem delu.

Kakšen pomen ima večerni pastirski klic iz gore v dolino, z gore na goro! Ali ni to simbol za lastno in tuje bivanje v gorski samoti v skrivnostni, prežeči samoti, ali ni to krik stvari, da samo sebe nagovori, ko jo duši veliki molk vse naokrog?

Zato ni čudno, če nastopa v gorah antropomorfizem, počlovečenje stvari. S pečine se utrga kamen in zrožlja v gra-

po, veter zagrmí prek grebena, izvir vrvrá, zaškriplje pesek, votlo odmeva korak po širnem gozdu — vseh teh glasov človek ne razume, kot so, marveč jih presoja kot izraz živega bitja nežive prirode in se z njo čuti eno, ko se s temi glasovi pogovarja. Če pridenemo simboliko bivanja, lahko razumemo ta antropomorfizem kot analogno miselno tvorbo. Ze Kant je rekel: Kdor simbole dojema direktno, zaide v antropomorfizem. Kdor pa odpravlja na simbolih vse, kar je intuitivno, zaide v deizem.

Bivanje pa je človeku pričujoče tudi v simbolih, ki človeka prepričujejo o bivanju v času in prostoru. Tako je n. pr. muzika, akord bivanja v fenomenu časa. Če poslušam muziko ali pa jo sam poustvarjam, če jo čutim v sebi, se zdím, kakor da sem se povzpél k pradoživetju bivanja, ker si muzike ne morem misliti, ker je v meni, ker jo čutim kot ritmičen pulz, kot impulzivno resničnost. Tudi simfonija narave, nevihte, metež, divjanje elementov, vse to je za alpinista priložnost za občutek bivanja, ki ga z elementarno silo vleče, da bi se vrgel v gigantomahijo elementov in si skozi besnečo naravo utrl pot brez namena in cilja — samo da bi sebe elementarno doživel.

Gora sama stoji kot arhitektura v prostoru in je kot taka simbol prostornega bitja. V teh gigantskih arhitekturah, ki razčlenjajo prostor, se alpinist prostorno giblje, zapušta horizontalo in se prepusti vertikalni, razreši oblike prostora in obstoja ter občuti, kako samega sebe iz prostora poriva v nič, se ekspozicira, ekspozicira bivanje v ekstremni meri in s tem prihaja do občutka bivanja iz kontrasta, iz nič nad in pod seboj. Ko tako prepusti svoj jaz nič na skrajni rob obstoja na zračnem razu, v navpični steni, omogoča sebi največje in najneposrednejše doživetje bivanja, ki je sploh mogoče, kajti le tu se osvobodi objektov okoli sebe, v ekspoziciji samega sebe premaga pragmatično bivanje na zemlji in se počuti v kontrastu nič kot bivanje bitje nad in zunaj meje slehernega drugega bitja. Svobodno prestopa v čisto novo dimenzijo eksistiranja, v svobodni prostor.

Te simbole seveda bolj slutimo, kakor pa da bi v njih videli neko predmetno resničnost. Zato bo ta razlaga nekomu, ki ne doživlja tako, popolnoma nepristopna. Razumeti jih more samo tisti, ki so mu ti simboli potrebni.

Jaspers, eden od filozofov 20. st., ki jih štejemo med početnike fenomenalizma in eksistencializma, pravi glede

razumevanja simbolov takole: »Simbole drugih ljudi lahko ugotovimo kot pojavnosti, ne moremo pa jih doumeti niti z razumom niti s srcem. Simboli nas označujejo, medtem ko nas osvobajajo.«

In bivanje je ena takih stvari, ki je dostopna samo s simboli. Ta globoka simbolika, ki jo vidimo v alpinizmu, je kriva, da bivanje v alpinizmu tako neposredno zgrabi osebnost. To simboliko je dobro zadel Oscar Erich Meyer v knjigi »Das Buch der Andacht«, čeprav gre daleč preko meje antropomorfizma in deizma. Razumu je ta knjiga zaprta, odprta je le tistemu, ki so mu simboli gorskega sveta resničnosti. Vsak drugi bo v njej občutil le estetsko moč in vrednost.

To gorniško simboliko je seveda težko morfološko obdelati, kajti razčlenitev simbolike bi nas vodila v psihoanalizo posameznih gornikov. Zato bo ta simbolika pridržana posameznim globljim dušam, ki iščejo potrditve v gorah, vse-kakor ljudem, ki jim gora ni zgolj geološka formacija.

Kaj naj rečemo k temu? Nič drugega, česar ne bi bili že večkrat zapisali ob eksistencialističnem razlaganju alpinizma.

E. BRÜCKNER, profesor fizikalne geografije v Švici je l. 1890 izdal knjigo »Klimaschwankungen seit 1700«. Njegove ugotovitve o kratkoročnih izpremembah evropske klime še danes drže, kar je toliko bolj važno, ker se po l. 1940 toliko piše o spremembi klime tudi v naših krajih. Brückner je svoje ugotovitve naslonil na hidrološke podatke, na datume vinske trgatve, na pogostost hudih zim, E. Richter pa jih je l. 1891 uporabil in preizkusil na podatkih dotedanje glaciologije in nivologije. Od l. 1909—1926 je bila povprečna temperatura pod normalo, vendar sta bili vmes zelo vroči leti 1911 in 1921. Amplitude teh nihanj so različno velike, trajajo pa periode lahko od 20 do 50 let. Kaže, da je Brückner kljub izjemnim pojavom vendarle zadel na dejanski pojav. To potrjuje zaslužni glaciolog Forel. Okoli l. 1820 so imeli alpski ledeniki največji obseg. Ronski ledenik je bil mnogo daljši in je ostal tak do l. 1856. Nekaj toplejših in sušnih let ga bistveno ni okrnilo. Po l. 1856 pa so alpski ledeniki v stalnem umiku. Za prva leta tega razdobja ni podatkov, šele okoli l. 1880 jih imamo nekaj. L. 1909 se začenjajo mrzla in vlažna leta, ki so ledenike spet okrepila. Po l. 1926 se začinja spet sušna perioda, ki je spravila ledenike na do sedaj minimalno stanje. L. 1950 se začno vrstiti spet hladnejša poletja, vendar ni rečeno,

da se bodo ledeniki v kratkem okrepili, če bo šlo tako naprej. Treba bo več takih hladnih sprememb, da bodo ledeniki spet dosegli stanje iz srede 19. st.

Vzrokov za ta nihanja klime ne poznamo. Verjetno bi si jih težko razložili, tudi če bi jih skušali spraviti v zvezo s spremembami v cirkulaciji zračnih tokov in zračnega pritiska nad zemeljsko oblo. Morebiti so v zvezi s spremembami v intenzivnosti sončnih žarkov, edine sile, ki premika atmosfero.

Zemeljska zgodovina diluvija govori o večjih in daljših nihanjih klime. Švicarski klimatolog Billwiller je skušal z nihanji zadnjih desetletij razložiti nihanja v ledeni dobi.

ANTONIO BERTI je znamenito ime italijanskega alpinizma, ki so se ga lani Italijani spomnili z obširno razpravo in z njo obenem tudi opozorili na stoletnico plezanja v Dolomiti. Plezalno zgodovino Dolomitov je kakor znano odprl Anglež — John Ball, ko je premagal južno steno Pelma. Do konca stoletja so v Dolomiti plezalci iskali svoj playground in zabeležili 261 prvenstvenih vzponov na razne dolomitske vrhove, 255 prvenstvenih smeri, 51 variant in celo že 6 zimskih vzponov. Med 458 alpinisti je 264 plezalcev, ki niso Italijani, med njimi že 18 žensk. 56 je italijanskih plezalcev in 4 Italijanke. 115 je bilo med njimi domačih vodnikov, 16 pa vodnikov iz drugih dežel. Do l. 1899 zabeležijo Dolomiti 50 vzponov brez vodnika, med njimi 31 samohodcev. Med temi 31 je 17 vodnikov-samohodcev. Nekako konec prejšnjega stoletja se je pojavil v Dolomiti Antonio Berti, čigar ime bo za zmerom povezano z alpinistično zgodovino Dolomitov. V plezanje ga je uvedel Orazio de Falkner. Berti se potem do svoje smrti ni ločil od gora. Plezal je brez vodnika in dosegel nekaj prvih vzponov. Takoj spočetka, ko je še študiral medicino v Padovi, se je usposabljal za to, kar mu v zgodovini Dolomitov daje neminljivo vrednost. Na vsaki poti v Dolomite je zbiral podatke, fotografiral, risal in študiral dolomitske gore. Zbiral je pisma dolomitskih plezalcev in vodnikov in od njih nabiral vsako sezono vse podatke. Tako je na poziv CAI že l. 1908 izšel prvi, »Guida Berti delle Dolomiti del Cadore«, na 116 straneh. Ocenjevalci so pisali, da je ta dobra knjiga akt ljubezni in vdanosti najljubšim goram. L. 1910 izide »Guida delle Dolomiti di Val Talagona«. Ti dve knjigi sta udarili temelj zgodovini italijanskega alpinizma sploh in sta obenem začetek in temelj kvalitetne vodniške literature. Bertijev

uvod pa je dal italijanskemu alpinizmu tisto pretirano nacionalno noto, ki je tako značilna in živa, da se kaže v vsej italijanski alpinistični literaturi.

Ob začetku prve svetovne vojne je imel Berti 32 let, za seboj pa 70 težjih vzponov, med njimi kakih 40 prvenstvenih. Vsi domači in tuji alpinisti so Bertija brez dekreta priznali za kronista dolomitskega alpinizma, vsak se je čutil dolžnega, da mu pošlje opis vzpona in fotografije. Berti pa je vse podatke preverjal še v tuji literaturi in se delu tako posvetil, da se je odrekel blesteči zdravniški karieri, ki so mu jo ponujali. Njegovi podatki so služili italijanskemu generalnemu štabu, pa tudi sam se je udeležil dolomitske vojne kot oficir italijanskih alpinov. Potem je med obema vojnama skušal napisati vojno zgodovino Dolomitov, pri čemer mu Italijani prisojajo redko kvaliteto, da je objektivni ocenjevalec tistih, ki so v gorah od l. 1915—1918 ostali v sovražnih strelskih jarkih. Izdal je tri knjige, ki opisujejo vojno v Dolomitih (*Guerra per croce, Guerra in Cadore in Storia dei battaglioni Val Piave e Antelao*, po njegovi pa se pripravljata še dve: *Storia dei volontari cadorini in Croce contro croce*). Bil je 33 let primarij splošne bolnice v Vicenzi. Ves čas je nadaljeval skrbno in eksaktno kronistično delo za Dolomite vse do l. 1956, ko je umrl.

Po njem se imenuje Guglia Berti v vincentinskih Malih Dolomitih. Berti se je specializiral predvsem na Vzhodne Dolomite. Alpinizma ni pojmoval kot nekaj materialnega, marveč kot zgolj duhovno in razumsko osvajanje v vseh njegovih pojavih. Temu načelu je ostal zvest in zato si je morda prav s svojo načelnostjo pridobil toliko prijateljev tudi med mlajšimi alpinističnimi rodovi. Izdaja njegovega vodnika iz l. 1928 je po svoji tehniki, vsebini, opisih in zgodovinskih podatkih tako zgledna, da so ga začeli posnemati tudi tuji pisci podobne literature. Po 25 letih intenzivnega dela pa Berti v uvodu pravi, da ta vodnik še dolgo ni tisto, kar bi želel biti.

Imenujejo ga pesnika gora in življenja, z vzneseno besedo, vredno najbolj nabreklih stila, ki se je izoblikoval v sencih Apeninov.

Zanimivo je njegovo stališče do tako imenovanega »športnega« alpinizma. Izrazil ga je v svoji zahvali, ko so ga l. 1951 izvolili za častnega člana CAI, kar ni ravno lahko postati. Priznava, da so ga »tehnični giganti«, ki so se pojavili okoli l. 1930 nekam zmedli, dezorientirali, češ da je gledal na alpinistiko z očmi dr. Kugyja, Preussa ali Piazza. Začel se je

umikati iz sodobnosti »in suo antro« (v svoj brlog). Tu pa so ga poiskali Comici, Cassin, Carlesso, Castiglioni, Gervasutti, Gilberti in spoznal je v njih, da so pravi listi s piemonteških gora in da je njihovo prizadevanje prav lahko uglasiti s klasičnimi cilji. Tehnične vrline so cepili na moralni kulturni zaklad klasičnih gornikov. Zgolj športnega alpinista pa obžaluje. Za zgled mladi generaciji postavlja Comicijev odnos do gornišstva in Franza Nieberla načelo, ki ga je izrazil v besedah (Plezanje v skali): Bil je prijatelj goram, s sodobno tehniko rok in nog in z duhom naših prednikov v glavi in srcu. Sicer pa priznava, da je užival ob slehernem alpinističnem uspehu mladih alpinistov, ne mara pa alpinistov brez duha, alpinistov, ki vidijo v gori le »palestro — telovadnico z multiplicitirano skalo«. Trdno je veroval v renesanso alpinizma, v duhovno obnovo modernega alpinizma, da bodo alpinisti v gorah spet iskali lepoto in veselje, ne pa samo napuh in slavo.

Kako je njegovo delo raslo, se vidi iz obsega njegovega dela. Prva izdaja Vodnika je imela 116 strani, druga 900, tretja pa bo morala imeti 2000 strani.

Berti je s svojim delom mnogo prispeval k premagovanju notranjih kriz v CAI, ki so nujne v slehernem društvu. Za častnega člana ga je imenoval tudi ŐAK (Őstereichischer Alpenclub), kar je tudi redka čast. Delal je prav do zadnjega dne svojega življenja. Avstrijci so ga po fanatični ljubezni do Dolomitov primerjali s svojim Pavlom Grohmanom, zaslužnim pionirjem pri odkrivanju Dolomitov. Italijanski alpinisti predlagajo, da bi mu v Dolomitih postavili mogočen spomenik s tem, da bi po njem poimenovali v Kadorskih Dolomitih v skupini Croda dei Toni, goro, ki je doslej ostala brez pravega imena: Cima di Mezzo, torej Cima Berti.

SKUPŠČINA CAI je lani imenovala za častnega člana CAI znamenitega angleškega alpinista Geoffrey Vintrop Younga, pri čemer so posebej omenili, da je bil italijanski sobojevnik v vojski 1915—1918.

DANTE (1265—1321) je bil velik ljubitelj narave in gorniki pravijo, da tudi velik ljubitelj gorske narave. Kot dokaz zato navajajo vrsto citatov iz njegove »Božanske komedije«, iz katerih se vidi, da Dante ni občudoval gora samo z vznožja, marveč, da je stal na temenu marsikaterih gore. Če bi ne bil, bi ne bil mogel napisati tako plastičnih, realnih opisov gorske pokrajine. Dante naj bi jo

bil od blizu spoznal kot begunec v gradu pri Lizzani. Opis pokrajine v 12. spevu »Inferna« to potrjuje. Z vodnikom pesnikom Vergilom je Dante v Infernu popisal v mojstrskih tercinah kar lepe alpinistične podvige, za katere pravijo dantologi, da so morali imeti svojo materialno predlogo v Dantejevih turah po Alpah.

SREDNJI VRŠIČ pišejo Italijani Ursic di Mezzo (Srednj Vrsich 2543 m) in je najvišji vrh v Kaninski skupini. L. 1953 so trije italijanski plezalci (Pagan, Polli in Brunner) zabeležili prvenstveno smer v severozahodnem grebenu Vršiča, vendar so bili lahkoverni. Tura je bila že davno prej notirana v avstrijski literaturi.

GROSSGLOCKNER je bil na karti avstrijskih dežel zaznamovan že l. 1561 kot »Glocknerer«. Vrisal ga je Wolfgang Lazius, dvorni zgodovinar Ferdinanda I. L. 1583 je zabeležen kot »Glogger«, Merian pa ga v knjigi »Topographia provinciarum Austriacarum« l. 1649 imenuje

Gloeckner mons. Valvasor ga v svoji »Slavi« ne omenja. Turistično ga je odkril Balthasar Hacquet in mu poskušal izmeriti višino. In ni se zmotil veliko (3900 m). L. 1791 se je ob Pasterzi pojavil Sigismund v. Hohenwart in sklenil, da se bo povzpel nanj, seve s pomočjo kmetov iz Mölltala, ki pa so morali zaradi slabega vremena dvakrat obrniti. Sredi avgusta l. 1799 je odšlo 30 mož, med njimi 19 planšarjev, vendar je obleganje vrha trajalo 10 dni, kajti slabo vreme jih je vedno znova prisililo k umiku. Na vrh je prišel tudi vikar Hohenwart, stroške pa je deloma prevzela celovška škofija. Naslednje leto, 28. jul. 1800 je prišlo 62 oseb s 16 konji do Salmove kočice, med njimi knez in škof Salm. Reifferschmied. Vrh pa so to pot dosegli samo štirje vodniki-planšarji. Naslednja leta je Hohenwart organiziral še več vzponov. 150 let za tem pa je območje Grossglocknerja eno najbolj obljudenih visokogorskih področij, saj »Glocknerstrasse« omogoča stotisočem, da si od blizu ogledajo skrivnosti in lepote ledeniškega sveta Visokih Tur.

iz občnih zborov

PD RAVNE NA KOROŠKEM. Število članstva je 511. Po socialnem sestavu je 105 delavcev, 6 kmetov, 116 uslužbencev, 214 učencev in dijakov, 8 študentov in 62 ostalih poklicev. Razveseljivo je dejstvo, da število pionirjev in mladincev stalno raste. Nekoliko premalo pa društvo skrbi za razpečevanje planinske literature, predvsem glasila Planinski Vestnik, saj ima od 298 odraslih članov samo ca. 40 naročnikov. S pridobitvijo društvene sobe se bo tudi društvo samo lažje približalo članstvu, ker bodo vpeljali dežurne ure za članstvo in bo s tem dana večja možnost za kontakt s članstvom. Društvo je izvedlo zelo uspešno predavanje tov. Kambiča iz Ljubljane pod naslovom »Julijske Alpe in krasote ameriških kanjonov« ter »Kalifornija in Niagara« v barvah. Lepo in strokovno podani predavanji sta gledalce zelo navdušili. Prvega predavanja se je udeležilo 360, drugega pa 500 oseb. Predavanja, namenjena pionirjem, so bila izvedena ob raznih drugih priložnostih. Kaj pomeni kvalitetno predavanje je dokaz to, da ga je poslušalo 500 Ravenčanov, kar je edinstven primer za Ravne. K prosvetnemu delu bi lahko prišteli še izdajo almanaha »Telesna vzgoja treh dolin«, pri kateri so sami sodelovali z zgodovino svojega društva in primerno ilustracijo. Razprodali so 50 izvodov almanaha. Za propagandne namene so nabavili dve novi omarici, eno za Kotlje

in eno za pionirje, tako da društvo sedaj razpolaga s tremi takimi omaricami. Vse tri so med letom stalno menjale propagandni material in stalno bile predmet zanimanja tamkajšnjega prebivalstva. To leto izredno agilna propaganda, ki je društveno delo povsod podpirala, je organizirala dva skupinska izleta na Peco in s skupino 32 udeležencev prinesla delež pri gradnji planinske kočice na Peci. Na sugestijo PZS in glede na to, da v tem kraju turistično društvo žal ni aktivno, je društvo nastavilo turističnega informatorja, ki ob vsakem času nudi interesentom željene podatke. Društvo dela z roko v roki z vsemi družbenimi organizacijami in sodeluje pri vseh javnih prireditvah. Udeležilo se je tudi veličastne parade na občinski praznik tako s člani kot z mladinci in pionirji. Najstarejšim društvenim članom je društvo podarilo spominski izvod knjige »Telesna vzgoja treh dolin«, ki so Ivo Dretnik, Drago Fanel, Bolti Puh in Ivan Vravnik ter Marica Miklavčič, ing. Mitja Šipek, Janez Gorjanc in Miloš Stor. Zelo je uspel tudi že tradicionalni planinski rej, ki je poleg vsega tudi prinesel društveni blagajni znaten dohodek. V skupini transverzalcov sodeluje 24 članov.

Poleg že omenjenih skupinskih izletov na Peco pa je društvo organiziralo za člane še tri izlete. Člani Kotuljčani so se kot prvi spoprijeli z vrhovi Kamniških Alp z udeležbo

33 oseb, druga skupina planincev, 25 po številu, se je podala v Julijske Alpe, kjer je obhodila Jalovec, Kriške pode, Spičko, Pri-sojnik, Razor in Mojštrovko, član Lačen Ivan pa se je okorajžil ter zlezal na vrh Spika. Tretja skupina, sestojeca iz 31 članov, pa je ponovno obšla vrhove Kamniških Alp. Žal, da društvo to leto ni moglo povsem zadostiti željam mladincev. Najresnejša ovira za organizacijo mladinskih izletov so šolske počitnice, ker se šolska mladina v tem času razkropi na svoje domove. Kljub temu pa je skupina mladincev iz gimnazije s tremi vodniki izvedla uspešen 6-dnevni izlet v Kamniške Alpe. Mladinci pa so bili tudi sicer dvakrat na Peci, prvič 24, drugič 10, v skupnem številu 34. Izredno lepe uspehe pa je imelo društvo s pionirskim odsekom, ki je izvedel 14 skupinskih izletov. V celoti se je teh izletov udeležilo 629 pionirjev s skupno 53 vodniki. Krona vsem pionirskim izletom v preteklem letu je bil pač izlet na Triglav, katerega se je udeležilo 28 pionirjev s tremi vodniki. Zaradi visokega števila članstva, predvsem pionirjev in mladincev, so bili prisiljeni te organizacijske oddelke in jim postaviti ločene načelnike. Tudi alpinistični odsek med letom ni spal in čeprav le malo, je vendarle dosegel nekaj napredka. Iz svojih skromnih sredstev so za odsek nabavili eno plezalno vrv in 50 plezalnih klinov. Njihov marljivi markacist tov. Ivan Lačen je obnovil markacije vseh društvenih gorskih poti, poleg tega pa na novo markiral pot od Doljara na Poštarsko kočo. Društvo namerava zgraditi kočo na Mavrškem vrhu.

Zbora so se udeležili za PZS njen sekretar tov. Mirko Fetiš, za PD Maribor predsednik tov. ing. Friderik Degen in sekretar tov. Ciril Verstovšek ter za PD Prevalje tov. Čibron. Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Janez Gorjanc.

PD AJDOVŠČINA. Članstvo tega društva počasi, vendar pa stalno raste. Konec leta 1957 je že vključevalo 108 odraslih članov, 33 mladincev in 11 pionirjev, skupaj torej 152 članov. Mladinci in pionirji predstavljajo 29,2 % vsega članstva. Na Planinski Vestnik je naročenih 48 članov ali 31,5 % vsega članstva. Dasi se je društvo trudilo, da bi delo z mladino zajelo širši razmah, mu to še ni uspelo. Čeprav je res, da je društvo poslalo na republiški mladinski seminar tovarišico, ki naj bi prevzela delo z mladino, mladinski odsek še ni bil ustanovljen.

V preteklem letu je društvu končno vendarle uspelo, da je rešilo problem društvenega gospodarja, ki jim je vse do 1956 delal hude skrbi. Ustanovili so gospodarski odsek, ki pod vodstvom izkušenega gospodarstvenika tov. Pavleta Repiča vzorno gospodari. Na sejah UO so porabili največ časa za pre-

tresanje gospodarskih problemov okrog vzdrževanja in oskrbovanja koč, predvsem koč pri izviru Hublja, pri kateri so razširili prostore ter pripravili prostor ob koči za povečanje koč v letošnjem letu. Napravili so tudi novo dovozno cesto h koči ter sezidali dimnik. Dalje so postavili dve novi shrambi ter zabetonirali temelje za podaljšanje koč. Pri teh delih je bilo poleg plačane strokovne delovne sile opravljenih nad 1300 prostovoljnih delovnih ur. Pri tem je treba predvsem pohvaliti društvenega častnega predsednika tov. Rudolfa Brajnika, ki kljub svojim visokim letom skoraj nikdar ni manjkal na udarniškem delu. Za investicije pri tej koči je društvo potrošilo 63 692 din iz amortizacijskega sklada, kot strošek pa je imelo 58 370 din izdatkov v obliki plač in protivrednosti dajatev v naravi plačani strokovni delovni sili. Veliko materialno pomoč je društvu pri tem nudil ObLO in LIP. Ob razformiranju Turističnega društva je društvo prejelo 16 240 din. Niso pa svojega gospodarskega delovanja usmerili le na kočo pri izviru Hublja. Se pred sezono so članice temeljito očistile Iztokovo kočo pod Golaki, poletni pa so uredili zimsko sobo v kletnih prostorih koč. Tako je sedaj ta prostor uporaben za prenočevanje za vse tiste planince, ki prihajajo na Golake iz drugih predelov. Ključni koč so namreč samo v Ajdovščini in pri predsedniku PD Idrija.

Organizirali so dva skupinska izleta, enega na Porezen in drugega na Storžič. Vsakega od teh izletov se je udeležilo po 34 planincev, pač toliko, kolikor je znašala vsakokratna zmogljivost avtomobila. Z avtomobili jim je šlo vedno na roko trg. podjetje Hubelj. Postojanko na Čavnu so v preteklem letu popolnoma izpraznili in opustili. V to so bili primorani, ker so bili ti prostori stalno zasedeni po gozdnih delavcih. Čaven je obiskalo nekaj nad 1300, Golake pa okrog 400 planincev. V zadnjem času pa društvo opaza, da je vpisna knjiga na Kucelju polna nedostojnih opazk. Od septembra dalje se je društvo precej bavilo z nameravanim prevzemom hotela na Dolu Predmeja, ki ga je kasneje od UO KZ Otlica tudi prevzelo. Dohodki tega planinskega hotela naj bi društvu z leti omogočili zgraditev manjše postojanke na Čavnu, kar je že davni sen vseh zavednih ajdovskih planincev.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Jože Nussdorfer. PZS je poslala brzoglavne pozdrave.

PD ZIRI. Glavno delo društva se je vršilo okrog organizacije izletov, ki jih je določil že prejšnji občni zbor. Tako je izvedlo skupinske izlete v Polhograjske Dolomite, na Čaven, na Mangrt, na Storžič in na Ratitovec, od teh tri za starejše članke in dva za

mladince. Poleg gornjih izletov je društvo organiziralo dvojce zelo uspešnih predavanj tov. Mirka Kambiča iz Ljubljane, ki si jih je še posebej ogledala mladina. Na Planinski Vestnik je naročenih 32 članov.

Društvo vključuje v celoti 205 članov, od teh 89 delavcev, 39 uslužbencev, 48 dijakov in učencev v gospodarstvu, 2 študenta in 27 ostalih poklicev. Društvena blagajna je imela 224 075 din dohodkov in 218 770 din izdatkov. Saldo hranilne knjižice posebej je znašal 14 570 din.

Društvo oskrbuje dvojce zavetišč, in sicer na Mrzlem vrhu in na Vrsniku. Prvo je obiskalo 850 in drugo 930 planincev. To število pa je dejansko večje, ker se vsi ne vpisujejo v spominsko knjižo. Zavetišče na Mrzlem vrhu je sedaj dokončno dograjeno. Ima pripravljeni dve sobi, ki lahko sprejmeta do 40 oseb. Zavetišče je odprto skozi vse leto, v zimskem času pa je vedno toplo zakurjeno. Medtem ko obisk zavetišča na Mrzlem vrhu narašča, v zavetišču na Vrsniku pada. Na obisk slabo vpliva bližina gostilne Kmetijske zadruge Ledina na Govejku. Obe postojanki razpolagata s kvalitetnimi fotorazglednicami. Markačjski odsek je obnovil markacijo Stara vas—Goli vrh in Stara vas—Trije kralji. Na novo pa sta bili nameščeni napisna deska v Sopotu za kažipot na vrh Treh kraljev in kažipot Ledine—Govejk.

Mladinski odsek ima 44 članov. Delo v odseku ni bilo tako razgibano kot običajno, ker je bil načelnik odseka službeno premeščen iz Zirov, člani pa še niso izvolili novega načelnika. Delo odseka nameravajo poživiti s češćimi sestanki in z vzpostavitvijo tesnejših stikov z mladinskimi odseki drugih PD. V načrtu imajo tudi več nedeljskih izletov v bližnje žirovske hribe.

Občnega zbora se je udeležilo 105 članov. Za novega predsednika je bil izvoljen tov. Janko Poljanšek. Dosedanji večletni predsednik tov. Lojze Kopač je zaradi bolezni že med lanskim poslovnim letom odstopil. Zbora se je udeležil tudi predsednik ObLO tov. Vinko Naglič, ki je obljubil društvu pri njegovem nadaljnjem delu vso podporo.

PD SOLČAVA. Društvo samostojno deluje šele dve leti. Društvo šteje 74 članov. Od lanskega občnega zbora se je število članov sicer nekoliko zmanjšalo, vendar je pa odbor mnenja, da so odstopili le oni, ki s planinstvom itak niso imeli nobene zveze. Razveseljivo je predvsem dejstvo, da večino članstva tvori mladina. Odbor se je redno sestajal na svojih sejah, ni pa sklical nobenega članskega sestanka ali organiziral predavanja. Mladinskih izletov odbor ni organiziral, čeravno je pionirski izlet v Rjavčko jamo, ki se je vršil pred leti, pokazal, da so taki izleti med pionirji zelo priljubljeni.

Društvo še nima mladinskega odseka. Sodelovalo je z vsemi organizacijami, sodi pa, da bi bilo potrebno tesnejše sodelovanje predvsem s Turističnim društvom, katerega skrb naj bi bila, da bi bolje uredilo vas, ki leži pred vhomom v znano Logarsko dolino, ki jo poleg domačinov vedno bolj obiskujejo tudi tujci.

Društvo je oskrbovalo Zavetišče pod Ojstrico, Kočo pod Olševo, Dom Rinka in Dom Rogovilec. Največ skrbi sta jim delala oba doma, ki sta bila končno le izločena iz društvenega poslovanja potem, ko ju je prevzel ObLO Mozirje. Zavetišče pod Ojstrico je poslovalo le v letni sezoni, Koča Pod Olševo pa tudi le samo do oktobra, nakar je bilo zaprto, ker društvo zaradi blokiranja svojega bančnega računa ni imelo finančnih sredstev za nabavo živil in pijač za to postojanko. S posojilom PZS je bilo društvu omogočeno nabaviti deset postelj za Zavetišče pod Ojstrico. Društvo je 2. maja organiziralo na Klemenškovi jami smučarsko tekmovanje za vse smučarje mozirske občine. Ker pa je bilo slabo vreme, se je tekmovanja udeležilo le 6 mladincev in 6 pionirjev iz Solčave. Med mladinci je zmagal Janez Dežman, med pionirji pa Franc Podbrežnik. Na Planinski Vestnik je naročenih le 18 članov.

V diskusiji je društveni predsednik tov. Kladnik očital, češ da jih PD Celje zapostavlja. Svoj očitek je motiviral s tem, da nekateri odločilni forumi kažejo več razumevanja za probleme celjskega kot pa solčavskega planinskega društva. To njegovo mnenje je ovrgel predstavnik celjskega PD na tem občnem zboru tov. ing. Reja in predlagal sestanek med obema društvoma zaradi koordinacije dela. Zbor je osvojil ta predlog. Nadalje je bilo sklenjeno, da bo društvo začelo z adaptacijo lesenega objekta v Rmahovcu tik pred vhomom v Logarsko dolino. V njem bodo namestili kuhinjo, klet in skupna ležišča, hkrati pa jim bo služil kot skladišče inventarja, hrane in pijače za oskrbo zavetišča pod Ojstrico ter Koče Pod Olševo.

Po občnem zboru je tov. ing. Reja predaval ob spremljavi barvnih diapozitivov. PZS je poslala brzojavne pozdrave.

PD MOST NA SOČI. Bilanca tega društva za preteklo leto se bistveno razlikuje od društvene bilance prejšnjih let. V društvu ni opaziti več onega elana, ki ga je imelo prejšnja leta in ki je potreben za društveno uspešno delo. Zato se ni čuditi, če je nekoliko padlo tudi število članstva. Konec preteklega leta je društvo imelo v celoti le še 80 članov. Na matično društvo odpade 43, na skupino Podmelec 11 in na skupino Anhovo s Kanalom, Desklami in Plavami pa 26 članov. Po socialnem sestavu je 24 delavcev, 28 uslužbencev, 19 pionirjev in mladincev, 1

kmet ter 8 ostalih poklicev. Dasi je bil lanski upravni odbor izvoljen na obnem zboru dne 12. III. 1957, se je konstituiral šele 4. VI. 1957. V UO sta tudi dva mladincev. Opaža se, da vlada za društvo le rahlo zanimanje oziroma, da upada interes za društvo. Matično društvo ni organiziralo v preteklem letu nobenega izleta, čeprav jih je imelo planirane v svojem delovnem programu. V pogledu izletov je prednjačila skupina Anhovo, ki je organizirala dva enodnevna izleta, Prvega s 15 člani na Mangrt, drugega v Lepeno in na Vršič, kjer se je ena skupina napotila čez Jalovec v Trento, druga pa čez Prisojnik, Razor in Križke pode v Trento, na Bogatin in na Krn. Poedinci so obiskali Krn, Podrto goro, Škrbino, Vogel, Razor planino in Vršič. Skupina v Podmeltu ni izvedla izletov za člane, pač pa so pionirji pod vodstvom učitelja organizirali izlet na Jalovnik, Kobiljo glavo in Kotel. Pionirji matičnega društva so na pobudo nekaterih mladink sami izvedli nekaj izletov v manjših skupinah na Črno prst, Rodico in Razor planino. Društvena funkcionarka za mladino pri teh izletih ni sodelovala. Društvo se bo moralo vsekak pobrigati, da bo v svoji sredi našlo primerne ljudi za vodstvo mladine. Predavanj ni bilo. Tudi propaganda ni izvršila svoje naloge. Ničesar niso napisali in premalo storili, da bi širili, utrjevali in razvijali planinsko misel. Premalo so tudi storili za Planinski Vestnik. Temu primerno je bilo tudi gospodarsko poslovanje, ki se zlasti odraža v slabem upravljanju postojanke na Črni prsti. Nikogar zato ne bo presenetilo, da je obisk te postojanke nasproti prejšnjemu letu močno padel in da je svoje poslovanje zaključila z znatno izgubo. Medtem ko je dohodek postojanke znašal leta 1956 155 912 din, je znašal lansko leto le 73 733 din, torej za 82 179 din manj kot leta 1956. Skupni stroški za oskrbo postojanke pa so se nasproti letu 1956 zvišali za 23 152 din. Lanska izguba postojanke znaša 38 523 din. Končni finančni uspeh brez anuitet je bil v lanskem letu za 68 885 din slabši od leta 1956. Če združimo vse izdatke in dohodke celotnega društva, ugotovimo, da so znašali skupni stroški gospodarskega poslovanja društva leta 1957 172 830 din, dohodki pa le 57 032 din tako, da znaša celotna izguba 115 798 din. Menimo, da tu ni potreben še kak poseben komentar in da je za društvo to zadostno opozorilo, da s takim gospodarstvom ne sme več nadaljevati.

O postojanki na Črni prsti je bilo v diskusiji precej govora, vendar pa so bili vsi mnenja, da se ta postojanka ne sme opustiti. Pokreniti bi bilo potrebno akcijo le pri PZS, da bi z njeno finančno pomočjo postavili novo postojanko, nekoliko nižje od že obstoječe. V sedanji koči je namreč taka vlaga, da iz-

gublja na svojem pomenu in privlačnosti. V novoizvoljenem upravnem odboru je tudi 6 mladincev. Mladinka Marica Širok bo prevzela vodstvo mladine, mladinci Vinko Taljot, Ivo Breščak, Jernej Rovšček in Marko Kovačič pa bodo v pomoč gospodarju, hkrati pa se bodo pripravljali za svoje poznejše funkcije v društvu. Dosedanji predsednik tov. Franc Mervič je prevzel predsedstvo nadzornega odbora.

PD BOVEC. Društvo je dne 4. IV. 1953 izvedlo svoj deseti občni zbor. Čeravno je začelo tako rekoč iz nič, je danes lahko ponosno na svoje uspehe. Planinska postojanka Zlatorog v Trenti je postala vabljiva, prijeten dom vsakemu planincu, ki se želi odpočiti in okrepčati od utrujenosti. To je njegov prvi otrok, pri katerem se je tudi največ naučilo. Dom Petra Skalarja je prav tako z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo popravilo in usposobilo za svoj namen. Lep je ta dom, v tako krasnem gorskem svetu, le žal, da tako samuje. Takih smučišč, kakršne ima prav Kaninsko pogorje, je zelo malo v Jugoslaviji. Leta 1956 so prevzeli Dom na Predelu, to je lep in udoben dom, kjer se vselej dobro počuti domačin in tujec. Istega leta je društvo zgradilo malo zavetišče na sedlu Mangrta. Majhna je ta koča, vendarle dovolj velika, da se vanjo zatečeš lačen, žejen in utrujen. Prav tako pa skromno zadovolji turista pešca in vse one, ki se pripelejo do tja 2080 m visoko z motornimi vozili. Ta koča je predhodnica velikega planinskega doma, ki ga želi društvo čimprej zgraditi.

Društvo šteje v celoti 151 članov, od tega 67 pionirjev in 21 mladincev, ki tvorijo svoj samostojni mladinski odsek. Nasproti letu 1956 se je članstvo nekoliko povečalo. Preteklo leto je imelo društvo neprilike z oskrbovanjem koč na Mangrtu, ker je bila cesta porušena in je moralo društvo vse blago znositi na postojanko, s čimer pa je seveda imelo tudi precejšnje izredne izdatke, na drugi strani pa manjši promet. Preteklo leto je v njihovih postojankah prenočevalo skupno 1888 gostov, in sicer v Zlatorogu 1412, v Domu na Predelu 197, v Koči na Mangrtu 150 in v koči na Kaninu 129. Nasproti letu 1956 je imel Zlatorog 87 nočnin več, Koča na Mangrtu 129, Koča na Kaninu pa 34 nočnin več, medtem ko je Dom na Predelu zaznamoval 220 nočnin manj, to pa zaradi tega, ker je pričel voziti čez mejo avtobus in imajo potniki sedaj ugodnejšo zvezo. V primerjavi z letom 1956 se je celokupni promet društva povečal za 806 796 din. V letu 1957 je društvo namreč imelo skupnega prometa 3 695 274 din. Ta promet bi bil nedvomno znatno višji, če bi društvo ne imelo že omenjenih težav s kočo na Mangrtu. Preko vsega leta je obiskalo navedene postojanke in sicer Zlatorog

1525 gostov ali 151 več kot v letu 1956, Dom na Predelu 10 450 (večinoma domačini, ki imajo obmejne propustnice), Kočo na Mangrtu 1460 ali 711 obiskovalcev več kot prejšnje leto, Kočo na Kaninu 183 ali 23 obiskovalcev več kot leta 1956. Poleg naših državljanov so postojanke obiskali še Avstrijci, Nemci, Italijani, Angleži, Holandci, Kanadčani, Američani in Svicarji. Društvo je prejelo v preteklem letu od PZS 300 000 din brezobrestnega posojila, ki ga je porabilo za nabavo drobnega inventarja, posteljnine ter postavitev strelovoda na Koči na Mangrtu.

Število pionirjev je v preteklem letu precej naraslo. Mladinski odsek je napravil več manjših in daljših izletov, med pomembnejšimi naj omenimo izlet na Kriške pole, Stenar in Križ, ki se ga je udeležilo 25 mladincev in pionirjev, dalje izlet na Rombon, ki se ga je udeležilo 30 pionirjev in mladincev, na Kaninsko kočo z udeležbo 65 pionirjev in mladincev ter na planino Golobar, kamor so šli dvakrat, prvič z udeležbo 21, drugič pa s 37 pionirji in mladinci. Najbolj je navdušil mladince izlet na Stenar, kjer so imeli priliko opazovati lov na divje koze. Lovili so jih žive. Tudi za letošnje leto ima mladinski odsek precej obsežen repertoar izletov in predavanj. Del izletov nameravajo izkoristiti za to, da bodo nabirali planinsko cvetje za alpinetum Juliano. Za odsek zelo skrbi že večletna načelnica tega odseka tov. Zdenka Sozio.

Markacisti so obnovili markacije iz vasi Koritnica na Svinjak, odsek poti Skalarjev dom na Kanin in vrh Mangrta. Na Šuklo in Rombon so ponovno namestili in to že v tretjič nove spominske knjige z žigi, ki jih neznanci vedno odnašajo. Letos pa je markacijski odsek prejel od dr. Rafaela Dolinška iz Zagreba železno skrinjico s prošnjo, da jo namesti na vrhu Velike Černjale.

GRS postaja je v preteklem letu zabeležila dve nesreči: prva lažjega značaja, druga pa s smrtnim izidom. Postajo vzorno vodi načelnik tov. Boris Ostan.

Društvo bo tudi v bodoče vodil dosedanji predsednik tov. Alojz Marka. Občni zbor je pozdravil v imenu PZS in mu dal potrebne napotke tov. Stanko Hribar.

PD GORNJI GRAD. Društvo je v glavnem osredotočilo vse svoje sile na gradnjo Doma na Menini planini, hkrati pa, kar je razumljivo, več ali manj zanemarjalo delo na ostalih sektorjih. Vključuje 125 članov, med temi tudi 30 pionirjev in 38 mladincev, za katere ni organiziralo nikakih predavanj ali izletov. Aktivnejše pa je bilo vsekakor pri gradnji Doma, katerega je usposobilo že tako daleč, da lahko zasilno posluje. V še nedograjeni postojanki na Menini planini je bilo v preteklem letu za 465 574 din prometa, medtem

ko je znašal skupni društveni promet 4 860 642 dinarjev. Društvo je na gradnji veliko delalo, hkrati pa pripravilo že precej materiala za dograditev v tekočem letu. Udarniško so izvršili 780 ur v vrednosti 38 000 din. Za dograditev postojanke potrebuje društvo še 709 000 dinarjev, za posteljino pa 500 000 din. Postojanko je že sedaj, ko še ni dograjena, obiskalo po vpisni knjigi 1308 Jugoslovancev, 1 Nemec, 1 Avstrijec in 1 Italijan. Nočitev je bilo le 193, to pa zato, ker prvo nadstropje še ni izdelano in razpolaga društvo le z nekaj posteljami.

Društvo je sklenilo, da bo še v tekočem letu odkrilo spominsko ploščo padlim borcem na Menini planini in to prireditve povežalo s slovesno otvoritvijo Doma na Menini planini. Ob sektorski konferenci PD bo društvo organiziralo v Gornjem gradu razstavo svojega planinskega arhiva.

V imenu PZS je občni zbor pozdravil njen podpredsednik tov. Tone Bučer.

PD BOHINJ-SREDNJA VAS. Dasi je društvo močno angažirano z gradnjo novega Vodnikovega doma na Velem polju in z adaptacijo Koče na Uskovnici, je vendarle našlo čas in potrebna sredstva tudi za drugo društveno dejavnost. Predvsem je bilo uspešno delo njegovega propagandnega odseka, ki ga vodi tov. Tine Arh. Organiziral je slavnostno odkritje spominske plošče prvemu pristopniku na Triglav pred 180 leti Luki Korošcu na njegovi rojstni hiši v Koprivniku in jo oddal v varstvo mladinski skupini v šoli na Koprivniku. Mladinci so se obvezali, da bodo vsako leto ob Dnevu mrtvih okrasili ploščo s cvetjem. Manj uspešni pa so bili pri vzgoji mladine. Šele v zadnjem času je društvo povabilo vsa štiri šolska vodstva v Gorjušah, v Koprivniku, v Srednji vasi in Stari Fužini na sodelovanje. Po prvih znakah je soditi, da bo akcija uspela in da bo društvo na svojem prihodnjem občnem zboru moglo o tem že kaj več poročati. Sklenili so, da se bo mladinski odsek imenoval »Triglavski prijatelji«, posamezne skupine pa bi nosile imena slavnih prvih planincev in vodnikov. Tako se bo imenovala mladinska skupina na gorjuški šoli po Valentinu Vodniku, na koprivniški šoli po Luki Korošcu, v Srednji vasi po Antonu Kosu in mladinska skupina na šoli v Stari Fužini po Zigi Zoisu. Na občnem zboru je bil tudi že ustanovljen mladinski odsek, za katerega prve potrebe je bila v društvenem proračunu določena vsota 30 000 din.

Z adaptacijo koče na Uskovnici je društvo dvignilo število postelj od 8 na 23, v celoti pa je koča dobila lepši videz na znotraj in na zunan. Problem pri tej koči je pomanjkanje vode, ki jo morajo v sušnih mesecih nositi s planine. Pri Vodnikovi koči

so dela dalje napredovala. Sobe in jedilnica so že opremljene, vodovod je v koči montiran, manjka samo še priključek. Skupna ležišča so gotova, manjka samo še enkratni opazni v štedilnik v kuhinji. Koča pod Bogatinom je precej zastarela. Zamenjati bo treba polovico kritine in izvršiti manjša popravila v obeh cisternah. Zelo je že tudi izrabljena posteljina, ki jo bo treba čimprej obnoviti. Iz finančnega poročila je razvidno, da so vse tri postojanke ugodno zaključile svoje poslovanje. Tako je koča pod Bogatinom izkazala 260 654 din, Vodnikova koča 34 940 din in koča na Uskovnici 96 604 din dobička. Ker znaša primanjkljaj uprave 125 345 din, je končni uspeh društva še vedno 266 853 din. Društvo je v preteklem letu nabavilo za društvene potrebe pisalni stroj, za kočo pod Bogatinom radijski aparat, za nova dela na Uskovnici je porabilo 507 608 din ter za dela in opremo na Vodnikovi koči 3 037 076 din ali v celoti 3 623 089 din.

GRS postaja s sedežem v Stari Fužini je v preteklem letu stopila 15-krat v akcijo. Od 15 nesreč je bilo dvojice smrtnih.

Občni zbor se je vršil dne 13. IV. t. l. in so se ga udeležili zastopnik KZ Stara Fužina in Srednja vas, zastopnik TT Bohinj in SZDL, zastopnik PD Jesenice in PZS.

PD POLJČANE. Občnega zbora tega društva, ki se je vršil dne 13. aprila t. l., se je udeležilo le 26 članov.

Iz tajnikovega poročila sledi, da je društvo nekako v stagnaciji. Starejši člani so v delu popustili, mlajši pa se še niso vživeli v društveno življenje. Ker pa je dotok mladine razveseljivo narasel, društvo upa, da bo tudi društveno življenje kmalu nanovo zaživel. Delo upravnega odbora je zelo ovirala okolnost, da je večina društvenih funkcionarjev zaposlenih izven društvenega sedeža in da se šele zvečer vračajo z vlakom iz službe. Društvo je izvedlo dve prireditvi in to praznovanje prvega maja na Boču, ki je zaradi dežja izkazala le manjši finančni efekt, ter dne 5. avgusta rajanje, ki se je kar dobro obneslo. Planinski Vestnik ima na celotnem tamkajšnjem društvenem področju le 4 naročnike, kar je absolutno premalo in se bo moralo društvo potruditi, da bo število naročnikov na to priljubljeno revijo vsaj nekoliko zvišalo. Markacije so izvedli iz smeri Poljčan proti Boču in proti Rogaški Slatini. Tamkaj nameravajo v kratkem ustanoviti tudi planinsko skupino, ki naj bi se pozneje osamosvojila v samostojno društvo.

Aktivnejše je bilo društvo na gospodarskem polju. Za elektrifikacijo Doma na Boču je izdalo že preko din 420 000.—. Popravili so ograjo okrog Doma in prepleskali njegovo notranjost, za kar so izdali okrog 50 000 din, za zabetoniranje plesišča so plačali okrog

70 000 din, za popravilo razglednega stolpa so investirali okrog 80 000 din, kupili kravo za 45 000 din, radio itd. Dom na Boču je v zelo slabem stanju. Streha je nujno potrebna popravila, prav tako pa tudi gospodarsko poslopje, vodovod in ograja okrog stolpa. Da bi si društvo pridobilo nekaj prepotrebnih finančnih sredstev, bo tudi letos na Boču kuhalo apno. Z Gozdno upravo so se že dogovorili, da jim bo kot lansko leto tudi letos odstopila suhljad za kurjenje apnenic. Lansko leto so na ta način zaslužili 66 000 din. Za vsa najnujnejša popravila, ki jih nameravajo izvesti v letošnjem letu, bi društvo potrebovalo okrog 500 000 din. Računajo, da jim bo pri količjak ugodnem obisku postojanke uspelo zbrati ta sredstva. Društvo meni, da se bo obisk Doma na Boču znatno povečal, če bi bila na Boč speljana primerna cesta, usposobljena tudi za avtopromet. Poleg obnove opreme v Domu, ki naj bi nudila planincem večjo udobnost, društvo posveča premalo pažnje propagandi za obisk Boča. Predvsem mislijo založiti razglednice z Bočem in njegovo okolico, v čemer jih bo podprl tudi ObLO. Ker imajo stalne težave z oskrbnikom, je občni zbor sklenil izročiti postojanko v zakup.

Za novega društvenega predsednika je bil izvoljen tov. Janko Ribič.

PD DOMŽALE. X. redni letni občni zbor društva se je vršil dne 16. marca t. l. ob navzočnosti 48 članov.

Društvo je marljivo delalo in se zlasti trudilo, da bi pridobilo v svoje vrste čim več mladine. Deloma je v tem uspelo, saj je v preteklem letu na novo vključilo v društvo 9 mladincev in 32 pionirjev, s katerimi je izvedlo tudi dva skupinska izleta. Društvo šteje 208 članov, 107 mladincev in 82 pionirjev, ali skupno 397 članov, medtem ko je v letu 1956 štel skupno 379 članov. Porast celotnega članstva nasproti številu v letu 1956 znaša 5%, pri odraslih članih društvo izkazuje padec za 10%, pri mladincih porast za 8%, pri pionirjih pa porast za celih 310/0. Društvo se zaveda, da pri delu z mladino ni storilo vsega, kar bi lahko storilo, vendar pa zadržno upa, da bo v letošnjem letu njegovo delo v tem pravcu pokazalo boljše rezultate. Zato namerava organizirati mladino po šolah v krožke, katere naj bi pod vodstvom vzgojitelja sami vodili. Tudi na gospodarskem sektorju društvo ni izvedlo vseh nalog, daš moramo priznati, da je zelo smotno gospodarilo. Imeli so v načrtu adaptacijo v Domu na Veliki planini, postavitev ograje okrog Doma in obnovo skupnih ležišč. Ker pa je udarila strela v baterijo stolpov na žičnici na Kisovcu in ker so bili glavni podporni stolpi žičnice že tako strohnili, da so se pričeli že nagibati, so morali večino finan-

čnih sredstev, namenjenih za prej navedene investicije, investirati v žičnico. Do preteklega leta je žičnica v bilanci izkazala vedno uspeh in je društvo vsa tako zbrana finančna sredstva leto za letom vlagala v Dom. V preteklem letu pa so se pokazale posledice njene provizorične graditve, najhujši udarec pa jim je bil zadan z že omenjeno elementarno nezgodo, kar je društvo stalo okrog 800 000 din. Obnoviti pa morajo podporni stolp v Kisovcu in izmenjati okrog 800 m vlečne jeklene vrvi, za kar bo potrebnih zopet nekaj stotisočakov. Kljub tem visokim izdatkom pa so vendarle izvršili manjše adaptacije v Domu in nabavili nekaj posteljne opreme. Dom in žičnica stojita še vedno na tujem zemljišču. Spor o zemljišču se vleče že iz leta 1952 in še danes ni likvidiran. V preteklem letu se je izvršila razmejitve zemljišča, ki je bila za društvo ugodna, vendar pa zaradi pritožbe planšarske skupnosti ni obveljala. Društvo ima tudi težave s personalom v postojanki, ki mora opravljati vsa fizična dela pri žičnici poleg svoje dolžnosti v postojanki. Težava s personalom obstaja v tem, ker ženska delovna moč, zaposlena v postojanki, ne more biti kos temu težkemu delu. Dom na Vel. planini je še vedno brez električne luči. Društvo se je tudi v pretekli poslovni dobi s tem precej ukvarjalo, zbiralo finančna sredstva in pretehtavalo vse možnosti, vendar zaenkrat še brez vidnejšega uspeha. Njihov elektrifikacijski sklad znaša sicer že okrog 400 000 din, kar pa je še mnogo premalo, saj bodo morali po približnih cenitvah investirati samo za zunanji vod okrog 1 200 000 brez transformatorske postaje. Za pomoč so se obrnili med drugim tudi na ObLO. Poti na področju tega društva so dobro oskrbovane, edini problem je pot čez Konja, ki jo vsako večje neurje zelo poškoduje.

V delu AO ni bilo čutiti tistega zagona, ki je bil značilen za njihovo delo v prejšnjih letih. Člani odseka so hodili v gore individualno, tudi plezali so celo s svojimi tovariši iz drugih odsekov. Preplezali so nekaj smeri v severni triglavski steni, Jalovcu in Planjavi. Alpinistični odsek je tudi pomagal pri organizaciji in izvedbi obeh pionirskih skupinskih izletov. Za nabavo najnujnejše plezalne opreme je odsek prejel od matičnega društva din 34 000.— podpore.

V diskusiji je bilo veliko govora o bodočem delu z mladino in o problemu, kako omejiti pijančevanje v Domu na Vel. planini. Kar se hišnega reda tiče, pa tudi člani PD vedno niso na mestu in tako dajejo slab zgled še ostalim. Zadnje čase se je stanje sicer nekoliko izboljšalo. Z enakim problemom se bavi tudi Železničarski dom na Kisovcu.

Za vestno in požrtvovalno delo je zbor poklonil društvenemu gospodarju praktično darilo.

Vodstvo društva je bilo ponovno zaupano dosedanjemu marljivemu in večletnemu predsedniku tov. Francetu Skoficu. PZS je poslala pozdravno brzojavko.

PD SLOVENJ GRADEC. Društvo oskrbuje najzahodnejši planinski postojanki na Pohorju, t. j. Grmovškov dom pod Veliko Kopo in Kočo na Kremžarjevem vrhu. Prav zaradi velike oddaljenosti od prometnih krajev ima društvo z oskrbovanjem teh postojank velike težave, posebno še v zimskem času. V preteklem letu je obiskalo Grmovškov dom 3434 vpisanih obiskovalcev. Od teh je bilo ustvarjenih 880 nočnin. Prometa je imela postojanka 1 246 860 din. Koča na Kremžarjevem vrhu je zaznamovala 1620 vpisanih obiskovalcev, prenočilo je 367 gostov. Promet te koče je znašal din 612 634.—. Dasi je ta postojanka prepotrebna večjih popravil, vendar društvo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev v preteklem letu ni moglo izvršiti nobenih obnovitvenih del. Na popravilo že dalj časa čaka tudi glavni vodovod, ki že nekaj časa ne dela. S popravili so sicer že začeli, žal so bila zopet finančna sredstva tista, ki so onemogočila nadaljevanje tega popravila. Na Grmovškovem domu so popravili streho in izvršili manjša popravila v notranjosti stavbe, izvedli pa so še tudi nekaj del v zvezi z elektrifikacijo. Poleg tega so nabavili nekaj posteljnine in drobnega inventarja. Društvo se bori z velikimi finančnimi težkočami, kajti dohodki postojank komaj zadoščajo za kritje režije. Cen gostinskim uslugam pa ne zvišajo, ker menijo, da bi s tem izgubili marsikaterega gosta - planinca. Pereč problem je tudi odplačevanje anuitet za posojilo din 2 700 000.—, ki ga je društvo najelo pri PZS za zgraditev Grmovškovega doma pod Veliko Kopo. Letna anuiteta znaša din 200 000.—, ustvarjena amortizacija pa znaša komaj din 174 441.—. Amortizacija torej ne zadostuje za plačilo anuitete, iz ustvarjenega dohodka postojank pa komaj krijejo plače osebja postojanke in izdatke za delno nadomestitev iztrošenega inventarja.

Močno je društvo prizadela smrt njegovega dolgoletnega marjivega predsednika tov. Miloša Grmovška, ki je večino društvenih poslov sam opravil. Spomladi 1957 je nena doma preminul še navdušeni planinec in dolgoletni gospodar koče na Kremžarjevem vrhu tov. Miloš Pogorelnik. Društvo je tako v kratkem razdobju izgubilo dva nadvse požrtvovalna društvena funkcionarja. Spominu obeh društvenih delavcev je zbor posvetil enominutni molk. Težka izguba, ki jo je društvo utrpelo zaradi smrti obeh navedenih, je za nekaj časa popolnoma omrtvičila vsako društveno delo. To je povzročilo, da je društvo vršilo zamenjavo članskih izkaznic skozi vse preteklo poslovno leto, četudi bi bila morala biti zamenjava izvršena že do 1. aprila 1957, zaradi tega je društvo izgubilo nekaj članov.

Ob koncu leta je društvo vključevalo 400 članov, od tega 231 odraslih članov (113 moških in 108 žensk), 81 mladincev in 88 pionirjev. V letu 1957 se je na novo vpisalo 57 članov, 20 mladincev in 31 pionirjev. Društveno delovno območje sega od Dravograda do Mislinj oziroma do Doliča.

Kljub znatnemu številu mladeži društvo še ni osnovalo mladinskega odseka. O tem je že večkrat razpravljalo in na željo mladinske organizacije tudi izročilo mladincem upravljanje Kremžarjeve koče. Njihovo delo je bilo spočetka sicer zelo uspešno, uredili so prostor pred kočo in izvedli nekatera dela tudi v notranjosti stavbe, na Dan mladosti pa organizirali mladinski tabor, na katerega so povabili mladino iz cele občine, vendar pa je njihova incitivna kmalu popustila. Tov. Valtl je na občnem zboru opravičil to nedelavnost z izjavo, da so poskušali organizirati razne izlete, kar pa jim ni uspelo. Po njegovem mnenju je bil glavni vzrok pomanjkanje finančnih sredstev. Kmečki ljudje da nimajo potrebne opreme in tudi ne finančnih sredstev, člani iz vrst uslužbencev pa zahajajo bolj malo v hribe. Društvo je mnenja, da bi morala tudi šolska vodstva, ki prirejajo počitniška letovanja prvenstveno na morju, le-ta preusmeriti v gore, kjer je dovolj svežega zraka in sonca, poleg tega pa so cene uslugam v gorah vsekakor tudi nižje. Društvo je organiziralo le en skupinski članski izlet, ki se ga je žal udeležilo zelo malo članov. Društvo je uredilo arhiv in dobilo potrebni prostor za društveno pisarno v zgradbi Obč. LO, za kar gre nedvomno zasluga društvu podpredsedniku tov. Ivu Skrljovniku, ki ima sploh veliko razumevanje za društvene težnje.

Društvo naj bi predvsem na novo markiralo celotno transverzalo, ker se je sicer bati, da bodo planinci v megli zašli. Potrebne bi bile tudi nekatere orientacijske table, na vrhovih in sedlih pa bi morali na novo napisati na table krajevna imena in višino. Propagandno delo ni bilo tako, kot bi bilo želeli. Razlogov za to je bilo mnogo. Nedelavnost tega odseka pa ne opravičuje izgovor, da se je mladina začela vse bolj izživljati pri jadralcih, smučarjih in v telovadbi in da hodi v planine mnogo manj kot nekdaj. Pomanjkanje finančnih sredstev naj bi bilo vzrok, da društvo ni izvedlo nobenih predavanj. Pač pa je društvo prispevalo potrebno gradivo za prospekt, ki ga je izdalo tamkajšnje turistično društvo.

Diskusija je močno poudarila delo z mladino. Pri tem je postavila za vzor delo mladinskega odseka PD Prevalje in Žerjav. Odločili so se, da se bodo predvsem posvetili pionirjem in ustanovili pionirsko skupino, ki naj bi začela čimprej delati in vzgajati prave planince. Zelo so zbor zavlekli volitve odbora, ker ni hotel nihče od navzočih prevzeti

predsedniškega mesta. Šele po daljši debati, v katero je končno posegel tudi podpredsednik PZS tov. Tone Bučer in zboru nasvetoval, da občni zbor prekine in čez določen čas skliče nov občni zbor, se je odločil za prevzem predsedniškega mesta tov. Franc Koželj. Zbora se je udeležilo le 31 članov.

PD KRANJ. Občni zbor tega društva, ki se je vršil dne 19. III. t. l., je tako v kvalitetnem kot kvantitetnem pogledu nadvse uspel. Navzočnost 417 članov, od katerih je bilo 294 mladincev, izbrana poročila društvenih funkcionarjev, opravljeno delo in stvarna diskusija so dokaz, da je bilo društvo marljivo in zato tudi zelo temu primerne uspehe, na drugi strani pa potrjuje tudi razveseljivo dejstvo, da društvo vključuje člane, ki se zanimajo za društveno delo.

Zbor je pričel s poročilom društvenega predsednika tov. Franja Klotjnika, ki je člane predvsem opozoril, da je društvo na pragu pomembnega jubilejnega leta. Društvo naj bi 60-letnico tudi primerno proslavilo s programom, ki naj ga nakaže ta zbor. Nato je podčrtal največji uspeh društva v preteklem letu — ustanovitev, obstoj, delo in življenje mladinskega odseka. Mladi in vedri obrazi sijočih oči so preobrazili njihove članske vrste, mladina je na pohodu. Čeprav šele po daljšem času, so vendarle uspeli, da so ustanovili mladinski odsek, ki je zaživel tako, da bo popolnoma izpolnil nastale vrzeli. Kakor pa je mladinski odsek pomemben za nadaljnji razvoj društva, tako ni nič manjši njegov uspeh na Kališču. Po večletnem, večjem ali manjšem prizadevanju so jeseni vendarle uresničili že davno željo samih ustanoviteljev društva, da so zgradili in pokrili planinski dom na Kališču (na Bašeljškem sedlu) in tako izpolnili sklep lanskega občnega zbora in nemalo tudi zadovoljili številne interpellante na zadnjih zborih. Dogotovitev in otvoritev doma pa je društvena naloga za to leto. Delo in življenje se je odražalo tudi v drugih odsekih, zlasti v tistih, ki zajemajo mladino, kakor propagandni z izleti, alpinistični z vzponi in jamarski s spusti. V počastitev Dneva mladosti je društvo organiziralo za šolsko mladino več izletov, na katerih je bilo samo eno nedeljo preko 800 udeležencev, brez najmanjše nezgode, razen glavobola društvenega blagajnika. Seveda je propagandni odsek organiziral številna predavanja, predvajanje filmov, prirejal izlete za odrasle člane, razpečeval planinsko literaturo, fotografije in podobno. Manj je bilo družabnih prireditev, zato pa kvalitetnejše in z ugodnejšim finančnim efektom. Mariborskim planincem, ki so jih poleti obiskali na Krvavcu, so v jeseni vrnil obisk na Ribniški koči. Posebno vestno in požrtvovalno skrbi za naročnike Planinskega Vestnika tov. Lojze Bizjak, ki je uspel,

da je po številu naročnikov to društvo na drugem mestu. Alpinistični odsek se je močno pomladil in bil tudi v preteklem letu dokaj aktiven. Tudi postaja GRS, ki je svojo ekipo pomladila in okreplila, skrbi za stalno tehnično izpopolnjevanje s predavanji in tečaji. Jamarski odsek je številčno najskromnejši, pa zato bolj kvaliteten, ker se bavi z raziskovanji podzemnega sveta. Nerazveseljivo pa je dejstvo, da društvu še ni uspelo močnejše razviti Gorsko stražo za čuvanje planinske flore in faune, spomenikov in drugih znamenitosti v naravi, za borbo proti vandalizmu v gorah. Skromnejša je bila dejavnost markacijskega odseka, medtem ko je smučarsko-sankaški odsek prenehal z delom.

Obširnejše, zahtevno in ne brez težav, je bilo delo na gospodarskem in gradbenem področju. Gospodarstvo je bilo precej reorganizirano. Zaradi raznih pritožb in drugih razlogov je društvo zamenjalo vodstvo in osebe Doma na Krvavcu, naraščajoči obisk Šmarjetne gore pa potrjuje, da se ta postojanka vedno bolj uveljavlja, kar je prav gotovo zasluga upravnice in njenih sodelavcev. V letošnjem letu čakajo gospodarski odsek rešitev težkih problemov: dograditev žičnice narokuje nujno rešitev vprašanja povečanja kapacitete Doma na Krvavcu oziroma cenejšo novogradnjo v Tihi dolini, kjer ima društvo že zagotovljen svet. Surova stavba na Kališču terja dogotovitev, v enakem stanju pa je tudi nedograjena stavba novega doma na Šmarjetni gori. Za vse tri objekte so potrebni še težki milijoni. Prioriteto naj bi dali Krvavcu in Kališču, pri čemer so realnejši izgledi na Kališču, kjer je treba stavbo le še znotraj izdelati in opremiti, rentabilnejši pa je Krvavec. Na Krvavcu naj bi se zgradil nov dom s sodelovanjem kolektivov in sindikatov, ki bi postali lastniki sob, živa pa je tudi misel za prodajo Šmarjetne, pri čemer naj bi se dobljena sredstva uporabila na Krvavcu in za dograditev Kališča. Gledano z gospodarskega stališča je bilo delo društva zelo solidno, kar je prav gotovo v veliki meri zasluga tov. Cirila Hudovernika in Karlija Padjere, ki sta reorganizirala in organizirala celotno gospodarsko poslovanje.

Članstvo se je v letu 1957 v primerjavi z letom 1956, ko je šlo 1365, dvignilo na 1485, pri čemer pa je važno, da se to število še neprestano veča z dotokom stalno novih, predvsem mladih ljudi. Medtem ko je ostalo število odraslih članov skoraj nespremenjeno, se je povečalo predvsem število članov mladincev in pionirjev. Tako stanje je po eni strani posledica akcije, ki so jo izvedli v zvezi z vključitvijo v članstvo otrok odraslih članov, v glavnem pa posledica reorganizacije mladinskega odseka, ki se je v preteklem letu izredno razživel in z ustreznimi organizacijskimi prijemi uspel pritegniti v svoje

vrste večje število šolske in delovne mladine. Prav zato, ker se je v pretekli poslovni dobi društvu to posrečilo, lahko opravičeno pričakuje, da se bo število članstva v bodoče še povečalo, saj se je že od omenjenega števila konec lanskega leta vpisalo v društvo nadaljnjih novih 152 članov, kar pomeni, da se je število članstva v zadnjih desetih letih skoraj potrojilo. Društvo vključuje 938 moških in 547 ženskih članov, od katerih je 209 delavcev, 30 kmetov, 466 uslužbencev, 103 obrtnikov, 74 učencev osnovnih šol, 332 dijakov, 67 študentov, 108 delavske mladine in 96 ostalih poklicev. Sedanji društveni prostori nikakor ne ustrezajo, zlasti jim primanjkuje prostor, kjer bi se sestajala vedno številnejša mladina. Pri gradnji na Kališču so organizirali tri delovne akcije, od teh eno izključno za člane upravnega odbora, ki so doprinesle s svojimi 623 prostovoljnimi delovnimi urami, računajoč uro po din 50.—, vrednost 33 000 din.

Obisk postojank je bil v letu 1957 nekoliko večji od preteklega leta, le da so na Krvavcu izpadli zimski tečaji. Kljub temu je Dom na Krvavcu izkazal konec leta din 517 405.— viška dohodkov in Dom na Šmarjetni gori din 130 490.—, ali oba skupaj din 647 895.—. Po vpisu v knjigi obiskovalcev in ob primerni korekturi, ker se vsak obiskovalec v knjigo ne vpiše, je imel Krvavec preko 7000, Šmarjetna gora pa enako število obiskovalcev. Iz dobička postojank so se krili stroški uprave v znesku din 395 452.—, ostanek pa je bil porabljen za Kališče. Po ugotovitvi društvenega gospodarja pa so stroški društvene uprave previsoki in v tako visokem znesku nevzdržni za društvene finance. Na Krvavec so investirali din 856 260.—, Šmarjetna gora pa je prejela le hladilno omaro v vrednosti 155 898 din. Za dela na Kališču so izdali din 1900 921.—.

Društvo je izvedlo 28 skupinskih izletov za starejše člane z udeležbo 964 članov, mladinski odsek sam pa 8 majskih skupinskih izletov s skupno udeležbo 720 mladincev in še 14 ostalih izletov s skupno 260 udeleženci. Leta 1956 je bilo naročenih na Planinski Vestnik 290 članov, prejema sedaj to revijo že 327 članov.

Za nesebično in požrtvovalno delo se je tov. predsednik predvsem zahvalil tov. Hermanu Brezniku za delo v mladinskem odseku, tov. Hudoverniku in Padjeri v gospodarskem, tov. Mrharju in Pavliču v gradbenem odboru in tajniku društva tov. Ekarju, posebno zahvalo pa je izrekel za dolgoletno neprekinjeno in požrtvovalno delo in pomoč v prid planinske organizacije tov. Olgi Vugovi in tov. Alojzu Bizjaku, katerega je upravni odbor predlagal PZS tudi za odlikovanje s srebrnim častnim znakom.

Društvo bo tudi v bodoče vodil delavni in iniciativni predsednik tov. Franjo Klojčnik.

R. L.

Državni zavarovalni zavod

DIREKCIJA ZA LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO V LJUBLJANI

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa priroda!
Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!
Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

Telefon 39-121

Zastopniki v vseh večjih krajih

tiskanina

KRANJ

Telefoni — centrala: 173, 174 in 175

Vam nudi svoje priznane izdelke
v bombažnih in staničnih tkaninah
v vseh modnih barvah in odtenkih

Naše tkanine so znane na
domačem in inozemskem tržišču
kot kvalitetne po izdelavi in trajnosti

Naročila izvršujemo solidno in točno

Elektrotehna

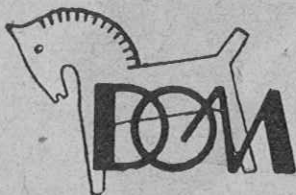
ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE
LJUBLJANA

Uprava: Parmova 33, tel. 30-092, 31-289 — Direktor:
tel. 32-482 — Prodajni oddelek: Kotnikova 12, tel.
30-706, 30-145 — Skladišče: Kotnikova 12, tel. 31-350,
Šmartinska 182, tel. 32-131 — Detajlistična trgovina:
Titova cesta 23, tel. 21-533

VAM NUDI ves elektrotehnični material domače
in inozemske proizvodnje, elektroinstalacijski ma-
terial, transformatorje, motorje, žarnice itd.

Skladišče vseh proizvodov tovarne kablov „Mo-
ša Pijače“, Svetozarevo.

Poslužite se nakupa pri nas, nudimo širok asorti-
ment vseh navedenih proizvodov po konkurenčnih
cenah.

TRGOVSKO IZVOZNO
PODJETJE ZA DOMAČO
IN UMETNO OBRT

LJUBLJANA
MESTNI TRG 24

TELEFON:
21-407, 20-308, 20-187
TELEGRAM:
DOM EXPORT

SE PRIPOROČA
ZA NAKUP PRAKTIČNIH
IN OKRASNIH
PREDMETOV ZA DOM
IN GOSPODINJSTVO.
OGLEJTE SI BOGATE
ZALOGE IZDELKOV
DOMAČE IN UMETNE
OBRTI V NASIH
TRGOVINAH:

NA MESTNEM TRGU 24,
ČANKARJEVI 6,
TRG REVOLUCIJE 5,
TITOV 4

PRODAJAMO TUDI NA
DEBELO IN IZVAZAMO

MAVRICA

**GROSISTIČNO
TRGOVSKO
PODJETJE
Z BARVAMI
IN LAKI**

LJUBLJANA
RESLJEVA C. 1
telef. št. 21-256, 21-488

priporoča v nakup vse vrste premaznega materiala, kot lani-
neni firnež, oljnate barve in lake, vse vrste čopičev in ves
v to stroko spadajoči material po najnižjih grosističnih ce-
nah v svojih skladiščih in sicer:

SKLADIŠČE EN-GROS LJUBLJANA, Titova c. 33
(Javna skladišča)
telefon št. 32-561

SKLADIŠČE EN-GROS REKA, Aldo Colonello 6
telefon št. 33-07

TURISTIČNO PODJETJE

PUTNIK SLOVENIJA

Generalna direkcija
LJUBLJANA
TITOVA CESTA 12

Poslovalnice: Ljubljana, Maribor, Celje, Bled, Postojna, Koper, Zagreb, Sežana, Fernetiči, Nova Gorica (Rožna dolina), Šentilj.

VRŠI VSE POSLE POTOVALNEGA URADA!

Organizira izlete in potovanja po Jugoslaviji in v inozemstvo z lastnimi, najmoderneje opremljenimi turističnimi avtobusi;

Prodaja vse vrste železniških, letalskih in ladijskih vozovnic;

Posreduje nabavo potnih listov in vizumov v najkrajšem času;

Rezervira hotelske sobe in mesta v spalnih vagonih;

Vzdržuje redno ekspresno avtobusno progo Ljubljana-Zagreb-Ljubljana; daje brezplačno vse vrste turističnih in prometnih informacij; menja tuja plačilna sredstva.

Planinskim organizacijam priporočamo, da zaupajo turističnemu podjetju Putnik Slovenija izvedbo skupinskih izletov v najlepše planinske predele v severni Italiji.

Zahtevajte brezobvezne programe in pojasnila v najbližji poslovalnici PUTNIKA SLOVENIJA

OBIŠČITE
JUBILEJNI

V. mednarodni sejem radia,
televizije, telekomunikacij
in avtomatizacije
„Sodobna elektronika“

v Ljubljani

od 31. oktobra do 9. novembra 1958

V Jugoslaviji edinstveni komercialni sejem
najnovejših izdelkov s področja celotne
elektronike

Informacije in prospekti:

Gospodarsko razstavišče

Ljubljana, Titova cesta št. 50

P

OLJA, VINOGRADI, SADOVNJAKI,
HMELJNIKI, TRAVNIKI IN PAŠNIKI
POSTANEJO BUJNEJŠI IN
RODOVITNEJŠI, ČE JIH POSEJEMO
ŠE Z MEŠANIM GNOJILOM.

NITROFOSKALOM RUŠE

TOVARNA DUŠIKA RUŠE
PROIZVAJA IN DOBAVLJA,
PO ŽELJI, RAZLIČNE MEŠANICE
NITROFOSKALA, KI ODGOVARJAJO
ZA GNOJENJE RAZNIH
POLJSKIH PRIDELKOV.

APNENI DUŠIK Z 20 % DUŠIKA,

OLJEN IN NEOLJEN
JE NENADOMESTLJIVO DUŠIČNO
GNOJILO, KI ISTOČASNO
RAZKUŽUJE TLA, UNIČUJE
ŠKODLJIVCE - RASTLINSKE
IN ŽIVALSKO - TER UNIČUJE PLEVEL
NAROČAJTE VSA TA GNOJILA
PREKO KMETIJSKIH ZADRUG!

**TOVARNA DUŠIKA
RUŠE**

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA

S SVOJIMI ZDRAVILNIMI
MINERALNIMI VRELCI

ZDRAVI

zlato žilo, želodčne katarje,

čir na želodcu in

dvanajsterniku,

črevesne katarje,

bolezni jeter in žolča,

sladkorno bolezen

Zdravite se s pitjem zdravilne slatine, kopanjem v mineralnih kopelih in fizikalno terapijo

Železarna JESENICE

PROIZVAJA CEVI:

vodovodne

plinske

parovodne

konstrukcijske

pohištvene

pancirne

v dimenzijah 1/8 »—3«

spojke za cevi

loki za cevi

ZAHTEVAJTE KATALOG PROIZVODOV ŽELEZARNE JESENICE